

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Právnická fakulta

Ústav autorského práva, práv průmyslových a práva soutěžního

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Ochrana průmyslového vlastnictví a mezinárodní právo

Štěpán Kubát

Vedoucí práce: JUDr. Tomáš Dobřichovský, Ph. D.

Datum vypracování práce: srpen, 2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne _____

Podpis

Poděkování

Děkuji JUDr. Tomáši Dobřichovskému, Ph. D. za cenné rady a připomínky při tvorbě této práce. Děkuji také svým blízkým za trpělivou podporu během studia.

„Lidský génius je zdrojem všech plodů umění a vynalézavosti; tato díla jsou zárukou života, který je hodný člověka; je povinností států s péčí zajistit ochranu umění a vynálezů.“

Arpad Bogsch (Generální ředitel WIPO v letech 1973-1997), text kolem kupole sídla Světové organizace duševního vlastnictví v Ženevě.

Obsah:

Úvod.....	8
1. Kořeny mezinárodní ochrany duševního vlastnictví.....	12
1.1 Internacionalizace ochrany duševního vlastnictví.....	13
2. Pojem průmyslového vlastnictví.....	15
2.1 Obecná definice.....	15
2.2 Definice v mezinárodních smlouvách.....	18
3. Významné mezinárodní smlouvy a jejich základní principy	22
3.1 Pařížská úmluva.....	22
3.1.1 Obsah a základní principy.....	23
3.1.2 Související smlouvy.....	25
3.2 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví.....	26
3.2.1 Obsah a základní principy.....	27
3.2.2 TRIPS plus.....	30
4. Vybrané mezinárodní organizace.....	34
4.1 Světové organizace.....	34
4.1.1 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO).....	34
4.1.2 Světová obchodní organizace (WTO).....	35
4.1.3 Vzájemný vztah mezi WIPO a WTO.....	37
4.2 Regionální organizace.....	39
4.2.1 Evropská unie.....	39
4.2.2 OAPI.....	42
4.2.3 ARIPO.....	43
4.3 Nevládní organizace (NGOs).....	43
4.3.1 Vztah mezi WIPO, WTO a nevládními organizacemi.....	45
4.3.2 Vybrané nevládní organizace.....	45
5. Mezinárodněprávní ochrana vynálezů.....	47
5.1 Pařížská úmluva.....	47
5.2 Dohoda TRIPS.....	48
5.3 Systém PCT.....	50
5.4 Evropský patentový systém.....	52

5.5 Londýnská dohoda.....	54
5.6 Euroasijský patentový systém.....	54
5.7 Smlouva o patentovém právu (PLT).....	55
5.8 Štrasburská dohoda (IPC Agreement).....	56
5.9 Budapešťská smlouva.....	56
5.10 Otázky patentovatelnosti (software, biotechnologie).....	57
5.10.1 Softwarové patenty.....	57
5.11 Zneužití patentové ochrany	59
5.12 Aktuální vývoj v otázce veřejného zdraví a patentů.....	60
6. Mezinárodněprávní ochrana užitných vzorů.....	63
6.1 Pařížská úmluva.....	63
6.2 Štrasburská dohoda.....	63
7. Mezinárodněprávní ochrana průmyslových vzorů.....	64
7.1 Pařížská úmluva.....	64
7.2 Dohoda TRIPS.....	65
7.3 Haagský systém.....	66
7.4 Locarnská dohoda.....	67
7.5 Hmotněprávní a procesní harmonizace.....	67
8. Mezinárodněprávní ochrana topografií integrovaných obvodů.....	69
8.1 Dohoda TRIPS.....	69
9. Mezinárodněprávní ochrana nových odrůd rostlin.....	71
9.1 Dohoda TRIPS.....	71
9.2 Úmluva UPOV.....	71
9.3 Aktuální otázky.....	72
10. Mezinárodněprávní ochrana známek.....	73
10.1 Pařížská úmluva.....	73
10.2 Dohoda TRIPS.....	75
10.3 Madridský systém.....	77
10.4 Smlouva o známkovém právu (TLT).....	78
10.5 Singapurská smlouva (STLT).....	79
10.6 Niceská dohoda.....	80
10.7 Vídeňská dohoda.....	80

10.8 Hmotněprávní harmonizace mezinárodního známkového práva.....	81
11. Mezinárodněprávní ochrana označení původu a zeměpisných označení.....	82
11.1 Pařížská úmluva.....	82
11.2 Dohoda TRIPS.....	83
11.3 Madridská dohoda.....	84
11.4 Lisabonská dohoda.....	84
11.5 Rozšíření ochrany zeměpisných označení.....	85
12. Mezinárodněprávní ochrana obchodního jména.....	88
12.1 Pařížská úmluva.....	88
12.2 Dohoda TRIPS.....	88
13. Mezinárodněprávní ochrana obchodního tajemství a know-how.....	89
13.1 Dohoda TRIPS.....	89
Závěr.....	91
Seznam zkratek.....	94
Použitá literatura.....	96
Resumé.....	104
Abstract.....	106

Úvod

Právo duševního vlastnictví, potažmo průmyslového vlastnictví, je v současné době v popředí všeobecného zájmu, a to především na mezinárodní úrovni. Podíl na tom má zejména stále se zrychlující tempo technologického pokroku a globalizace, které jsou pro informační věk tak charakteristické. Vztahy z práv duševního vlastnictví prostoupily postupně zcela do všech sfér ekonomických aktivit člověka. Jejich stále rostoucí význam dokumentuje například značný nárůst počtu přihlášených ochranných známek pod madridským systémem (o 4,1 %)¹ či přihlášených patentů pod systémem PCT (o 6,6 %)² v loňském roce. Práva z duševního vlastnictví mají nezanedbatelný vliv na trvale udržitelný rozvoj, a to nejen jeho ekonomický rozměr, ale i rozměr sociální a enviromentální. Ovlivňují tak nejen obchod či transfer technologií, ale nepřímo také například veřejné zdraví.³

Co se týká zmíněného ekonomického aspektu, inovace jsou obecně považovány za motor hospodářského růstu a dynamizující prvek. Důležitost jejich ochrany lze dokumentovat například na číslech, které uveřejnilo Ministerstvo obchodu Spojených států amerických. Průmysl stojící přímo na intenzivním využívání práv z duševního vlastnictví (výroba elektroniky apod.) pomohl v USA v roce 2010 vytvořit minimálně 40 milionů pracovních míst, přispěl více než 5 triliony dolarů respektive cca 35 % k celkovému HDP a podílel se zhruba 60 % na exportu zboží.⁴

Pro hospodářské subjekty může duševní vlastnictví znamenat přímý prostředek dosahování zisku a vyšší konkurenceschopnost. V zásadě všechny ekonomicky aktivní subjekty se dnes v rámci své činnosti setkávají s právy z duševního vlastnictví. Pokud jsou jejich nositeli, získávají díky monopolní povaze těchto práv určitou konkurenční

¹ WIPO. *Madrid Yearly Review: International Registrations of Marks*. Ženeva: WIPO, 2013, s. 5. ISBN 978-92-805-2352-2. [cit. 2013-06-25] Dostupné také z: http://wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/marks/940/wipo_pub_940_2012.pdf

² WIPO. *PCT Yearly Review: The International Patent System*. Ženeva: WIPO, 2013, s. 9. ISBN 978-92-805-978-92-805-2343-0. [cit. 2013-06-25] Dostupné také z: http://wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/patents/901/wipo_pub_901_2013.pdf

³ Patentové ochrana léčiv versus jejich dostupnost v rozvojových zemích. K tomu podrobněji kapitola 5.12 této práce, s. 67.

⁴ U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE. *Intellectual Property and the U.S. Economy: Industries in Focus*. U.S. Department of Commerce, 2012. [cit. 2013-06-26] Dostupné z: http://www.uspto.gov/news/publications/IP_Report_March_2012.pdf

výhodu v podobě ochrany proti neoprávněnému vytěžování ze strany třetích subjektů. Hospodářský prospěch jim může přinést i prodej majetkových práv či licenční smlouvy, kterými lze umožnit dalším subjektům legální využití duševního vlastnictví. Navíc se dnes práva z duševního vlastnictví často stávají prostředkem pro získání investic. Specifické výhody přináší práva na označení, která zlepšují postavení podnikatele ve vztahu ke konkurenci i spotřebitelům, neboť významně usnadňují orientaci na trhu. Mezinárodní ochrana práv na označení také významně zvyšuje exportní potenciál zboží.⁵

I subjekty, které nejsou přímo nositeli práv z duševního vlastnictví, mohou mít prospěch z některých systémů jejich ochrany, neboť ty v konečném důsledku usnadňují transfer technologií. Například kolem 80 % současných technických poznatků je obsaženo ve volně přístupných patentových dokumentech a kolem 85 % patentů již není účinných. Je možné tak získat velmi cenné znalosti, užitečné informace o dalších soutěžitelích či zabránit případnému zbytečnému opakování vývoje již existujících vynálezů.⁶

Z ochrany duševního vlastnictví samozřejmě těží také státy. Jejich zájmem je poskytovat právům z duševního vlastnictví co nejefektivnější ochranu a pro případ neoprávněných zásahů i záruky, že bude možné se těchto práv domoci. Důsledným vynucováním práv z duševního vlastnictví vytváří státy podmínky stimulující hospodářskou soutěž a v konečném důsledku pak především hospodářský růst, který se odráží do zvyšování životní úrovně obyvatelstva. I rozvojové země si začínají postupně význam efektivní ochrany duševního vlastnictví uvědomovat. Má totiž přímý dopad na příliv velkých zahraničních investic, nehledě na to, že je bez ní zcela nemožný rozvoj některých odvětví technologicky vysoce vyspělého průmyslu. Ta jsou často na právech z duševního vlastnictví doslova existenčně závislá. V neposlední řadě plní ochrana duševního vlastnictví roli motivace, která je schopna nastartovat kreativitu a inovaci ve vnitrostátním prostředí, a tím přispět následně k větší konkurenceschopnosti v rámci mezinárodního společenství. Za zmínku stojí i vedlejší efekt v podobě snížení

⁵ BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2002, s. 227. ISBN 80-245-0463-4.

⁶ Podle EUROPEAN COMMISSION. *Positive aspects of IP rights*. European Commission, 2009, s. 1-3. [cit. 2013-06-26] Dostupné z: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/january/tradoc_142108.pdf

zdravotních a bezpečnostních rizik, která obvykle bývají spojena s přítomností nekvalitních padělků na trhu (to se týká například léků).⁷

Vzhledem k obrovským hodnotám, které jsou v duševním vlastnictví obsaženy, není právě výskyt pirátství a padělatelství žádným překvapením. Jde pravděpodobně o nejzávažnější problém, se kterým je ochrana duševního vlastnictví v dnešní době konfrontována. Samo prostředí informační společnosti představuje vyšší riziko neoprávněných zásahů do předmětných práv - chráněné informace se šíří rychleji a snáze než kdykoliv předtím, usnadněna je významně i distribuce neoriginálních produktů či služeb. O závažnosti situace vypovídají následující čísla. Poměrně střizlivý pohled na situaci nabízí studie OECD z roku 2008, odhadující, že hodnota padělaného zboží, které bylo předmětem mezinárodního obchodu, představovala v roce 2005 kolem 200 bilionů dolarů.⁸ Dodatek k této studii pak hovoří o 250 bilionech dolarů pro rok 2007.⁹ Další studie (ICC/BASCAP), která je o něco aktuálnější, nepřináší příliš povzbudivá čísla. Na základě dat z roku 2008 odhaduje celkovou globální hodnotu padělaného zboží až na 650 bilionů dolarů, z čehož připadá na mezinárodní obchod něco mezi 285-360 biliony. Očekává pak, že hodnota zboží, které je předmětem mezinárodního obchodu, by mohla do roku 2015 vystoupat až na 960 bilionů dolarů a celková globální hodnota padělků až na 1770 bilionů.¹⁰ Tyto odhady jsou skutečně alarmující a posilují snahy o mezinárodní dialog o způsobech boje s tímto fenoménem.

Účelem předchozích řádků bylo vyzdvihnout důležitost ochrany duševního vlastnictví v dnešní době a zejména roli jejího mezinárodního aspektu. Překotný technologický vývoj a stále větší propojenost dnešního světa si samozřejmě žádají odpovídající změny v oblasti práva. To se musí soustavně zdokonalovat a přinášet jednotlivým předmětům duševního vlastnictví sofistikovanější ochranu. Nedokáže sice zcela flexibilně reagovat na všechny aktuální problémy, nicméně i přesto se zde jedná o

⁷ Čerpáno z IDRIS, Kamil. *Intellectual Property - A Power Tool for Economic Growth (Overview)*. Ženeva: WIPO, 2003, s. 1-15. ISBN 92-805-1231-6. [cit. 2013-07-03] Dostupné také z: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/888/wipo_pub_888_1.pdf

⁸ OECD. *Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*. Paříž: OECD Publications, 2008, s. 13. ISBN 978-92-64-04551-4. [cit. 2013-07-03] Dostupné také z: <http://apps.who.int/medicinedocs/documents/s19845en/s19845en.pdf>

⁹ OECD. *Magnitude of Counterfeiting and Piracy of Tangible Products: An Update*. OECD, 2008, s. 1. [cit. 2013-07-14] Dostupné z: <http://www.oecd.org/sti/ind/44088872.pdf>

¹⁰ BASCAP, Global Impacts Study. ICC/BASCAP, 2011 s. 5. [cit. 2013-07-03] Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/Advocacy-Codes-and-Rules/BASCAP/BASCAP-Research/Economic-impact/Global-Impacts-Study/>

jedno z nejdynamičtějších právních odvětví, a je velmi zajímavé sledovat, jak se vypořádává s výzvami současnosti.

Téma této práce, které je konkrétně zaměřeno na ochranu průmyslového vlastnictví v mezinárodním právu, pokládám tedy za nadmíru zajímavé a aktuální, což také přispělo k mé volbě. Je to nicméně téma velmi široké, a proto jsem se rozhodl věnovat se v diplomové práci opravdu striktně především právu mezinárodnímu a neodbočovat příliš do práva českého. Právní akty EU jsou taktéž zmiňovány jen na okraj a v nejdůležitějších souvislostech. Cílem bylo vytvořit kompaktní a systematickou práci, která bude schopna čtenáři přiblížit základní přehled o aktuálním právním stavu v oblasti a obecně o možnostech mezinárodní ochrany práv z průmyslového vlastnictví. Dané téma nabízí mnoho prostoru pro otázky de lege ferenda, jež jsem se pokusil využít na maximum. Při vytváření práce jsem se snažil pracovat s množstvím cizojazyčné literatury a obecně čerpat z co možná nejaktuálnějších zdrojů, které se zabývají i tématy, jež nejsou v naší literatuře příliš diskutována.

1. Kořeny mezinárodní ochrany duševního vlastnictví

Potřebu chránit a určitým způsobem oceňovat výsledky duševní činnosti člověka pocíťovala naše společnost pravděpodobně téměř od nepaměti.¹¹ Prudký rozvoj ochrany duševního vlastnictví se nicméně dostavil až s nástupem průmyslové společnosti a mohutným nárůstem produkce během 18. století. Lidstvo bylo najednou konfrontováno se zcela zásadními právně teoretickými otázkami, které bylo třeba uspokojivě vyřešit. Hlavním problémem se ukázal být konflikt individuálních zájmů nositele práv a společenského zájmu na dalším rozvoji, mezi nimiž je třeba najít rovnováhu. To si jako pokrokový myslitel dobře uvědomoval i Thomas Jefferson - vynálezce, první americký patentový úředník a pozdější prezident Spojených států. Ten viděl v ochraně duševního vlastnictví významnou podporu nové tvorby a vynálezecké činnosti, zároveň se však domníval, že tato ochrana nemůže být časově neomezená. Relativně volné šíření znalostí totiž považoval za jednu ze základních hodnot demokratické společnosti a hybatele pokroku.¹²

Zmíněná otázka konfliktu zájmů týkající se ochrany práv z duševního vlastnictví je velmi aktuální i v současnosti. V dnešním globalizovaném světě a kontextu doby nabyla dokonce zcela nových rozměrů. V podobném duchu jako Jefferson před více než 200 lety hovořil relativně nedávno generální tajemník OSN Pan Ki-Mun. Ten zdůraznil, že je třeba se snažit, aby z duševního vlastnictví profitovali jak individuální tvůrci, tak celé mezinárodní společenství, a nedocházelo k prohlubování propasti mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi: „*Práva z duševního vlastnictví mohou podněcovat inovace a*

¹¹ Jedna z nejstarších literárních zmínek o právu, které vzdáleně připomíná průmyslové, hovoří o době již kolem roku 500 př. n. l., kdy na ostrově Sybaris bylo udělováno kuchařům výhradní právo připravovat po dobu jednoho roku pokrm, který osobně vymysleli a nárokovat si veškerý zisk z něj. K tomu viz ATHENAEUS. *The Deipnosophists; Or, Banquet of the Learned*. Přeložil Charles Duke YONGE. Londýn: H.G. Bohn, 1854, sv. 3, s. 835. [cit. 2013-07-03] Dostupné z: <http://books.google.cz/books?id=arCtzhYOLW4C>: „*And if any caterer or cook invented any peculiar and excellent dish, no other artist was allowed to make this for a year; but he alone who invented it was entitled to all the profit to be derived from the manufacture of it for that time; in order that others might be induced to labour at excelling in such pursuits.*”

¹² Například dopis vynálezci Oliveru Evansovi, 1807: „*Certainly an inventor ought to be allowed a right to the benefit of his invention for some certain time. It is equally certain it ought not to be perpetual. (...) How long the term should be is the difficult question. (...) Nobody wishes more than I do that ingenuity should receive a liberal encouragement.*” JEFFERSON, Thomas. *The Writings of Thomas Jefferson, Memorial Edition*. Editoři LIPSCOMB a BERGH. Washington, DC: 1904, sv. 11, s. 201. [cit. 2013-07-03]: Dostupné také z <http://www.constitution.org/tj/jeff11.txt>.

usnadňovat šíření technologie. Nedostatek přístupu k novým technologiím může být naopak smrtící. To znamená, že musíme usilovat o pečlivou rovnováhu mezi poskytováním pobídek pro inovace¹³ a poskytováním přístupu k nezbytným technologiím.¹⁴ Práva duševního vlastnictví jsou totiž svou povahou monopolní a příliš vysoký standard ochrany či jejich nesprávná aplikace se mohou stát překážkou svobodného technologického a obchodního rozvoje.¹⁵

Cíle ochrany duševního vlastnictví, tak jak vyplývají z předcházejících řádků, poměrně výstižně shrnuje čl. 7 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (dále jen "Dohoda TRIPS"), zásadního mezinárodního dokumentu, který dodnes nebyl překonán: „Ochrana a dodržování práv k duševnímu vlastnictví by měly přispět k podpoře technických inovací a k převodu a rozšiřování technologie, ke vzájemným výhodám výrobců a uživatelů technických znalostí způsobem, přispívajícím k sociálnímu a ekonomickému blahobytu a k rovnováze práv a povinností.“¹⁶ To, jak se Dohodě TRIPS daří tyto cíle naplňovat, bude důkladněji rozebráno v jiné části této práce.

1.1 Internacionalizace ochrany duševního vlastnictví

Nejdůležitější posun, který se odehrál v oblasti ochrany duševního vlastnictví od dob Thomase Jeffersona, byl postupný přesun těžiště do mezinárodní roviny. Důležitým mezníkem je v tomto ohledu zejména konec 19. století, kdy ruku v ruce se vzrůstajícím objemem mezinárodním obchodu, začal nabývat na významu právě

¹³ Podle Ústavy Spojených států amerických, je účelem poskytování výlučných práv k dílům a objevům podpora budoucí kreativity a tedy vývoje vědy a umění: *“To promote the Progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries”* - USA. *Constitution of the United States of America*. Philadelphia: 1787, čl. I, oddíl 8, bod 8. [cit. 2013-07-04] Dostupné také z: http://en.wikisource.org/wiki/Constitution_of_the_United_States_of_America

¹⁴ KI-MUN, Pan. Secretary-General's remarks to Global Colloquium of University Presidents on New Technologies for Meeting Global Challenges. Projev byl přednesen na půdě university Yale 14. 1. 2010. [cit. 2013-07-14] Přepis dostupný z: <http://www.un.org/sg/statements/?nid=4342>

¹⁵ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Perspektivy rozvoje mezinárodního práva duševního vlastnictví v kontextu bilateralismu. In: KRÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008, s. 64. ISBN 978-802-4615-288.

¹⁶ *Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví ze dne 15. dubna 1994*. Marrakeš: 1994. Příloha 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO) ve sdělení MZV č. 191/1995 Sb. In: Sběrka zákonů. 19. Zář 1995. [cit. 2013-07-05] Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=2862>

mezinárodní aspekt ochrany.¹⁷ Národní ochrana přestávala být postupem času dostačující a bylo nutné alespoň částečně překonat teritoriální omezenost práv z duševního vlastnictví, aby byl umožněn bezpečný přeshraniční pohyb zboží a služeb a transfery technologií. Problémem byla především velká rozdílnost národních režimů, v mnoha státech pak nebyla zaručena cizincům stejná práva jako tuzemcům. U vynálezů navíc hrozila ztráta novosti v souvislosti se zveřejněním přihlášky v jednom státě, a tím následně ztráta patentovatelnosti ve státech dalších. Alespoň částečná harmonizace byla tedy v podstatě nevyhnutelná. Jedním z přímých impulsů bylo konání mezinárodní výstavy vynálezů v roce 1873 ve Vídni. Té se odmítlo zúčastnit z obav z nedostatečné právní ochrany vynálezů mnoho pozvaných vystavovatelů. Ještě v témže roce se objevily první harmonizační a integrační tendence, kterými započal postupný proces internacionalizace, trvající až doposud. Ten je realizován především prostřednictvím množství vícestranných a bilaterálních mezinárodních smluv a dohod. Význam internacionalizace ochrany duševního vlastnictví dokládá, že v současné době je celosvětově až téměř 40 % všech přihlášek vynálezů podáváno nerezidenty.¹⁸ Objem mezinárodního obchodu se pak mezi lety 1950-2000 zvýšil dvaadvacetkrát, s průměrným meziročním růstem exportu přibližně o 6 %.¹⁹ Ideálním prostředkem efektivní a účinné mezinárodní ochrany by byla absolutní internacionalizace práv z duševního vlastnictví, tedy rozšíření jejich působnosti na všechny země světa. To je nicméně stav značně utopický a v blízké budoucnosti pravděpodobně velmi těžko dosažitelný.²⁰ Brání tomu především různorodá skladba mezinárodního společenství, které zahrnuje státy rozvojové i vyspělé, přičemž obě strany logicky hájí především svoje zájmy.

¹⁷ Pařížská unijní úmluva byla podepsána 20. 3. 1883 v Paříži.

¹⁸ WIPO. 2012: *World Intellectual Property Indicators*. Ženeva: WIPO, 2012, s. 45. ISBN 978-92-805-2305-8. [cit. 2013-07-6] Dostupné také z: http://wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/941/wipo_pub_941_2012.pdf

¹⁹ WTO. *The World Trade Organization in brief*. Ženeva: World Trade Organization, 2009, s. 3. ISBN 978-92-870-3418-2. [cit. 2013-07-6] Dostupné také z: http://www.wto.org/english/res_e/download_e/inbr_e.pdf

²⁰ TÝČ, Vladimír. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*. Praha: Linde, 1997, s. 10-13 a 17. ISBN 8072011022.

2. Pojem průmyslového vlastnictví

2.1 Obecná definice

Dosud byla řeč především o duševním vlastnictví, pod které zahrnujeme autorské právo, práva související s právem autorským a konečně i práva průmyslového vlastnictví, jimž bude věnována tato práce. Průmyslové vlastnictví představuje jakousi podmnožinu duševního vlastnictví, pro kterou je charakteristická především průmyslová využitelnost jeho předmětů. Tento pojem nemá nijak vyhraněný význam a obecnou definici bychom většinou hledali v zákonech i mezinárodních smlouvách marně.²¹ Nutno podotknout, že v zájmu flexibility není ani žádoucí, nehledě na to, že jde o pojem velmi obtížně definovatelný.

Literatura a teorie se nicméně o definici průmyslového vlastnictví pokouší. Poměrně kvalitní obecnou definici pojmu nabídl například v článku „*Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví?*“ Jan Hák: „*Průmyslové vlastnictví představuje souhrn územně a časově omezených absolutních práv k nehmotným statkům, průmyslově využitelných, nezávislých na hmotném substrátu, v němž jsou vyjádřeny.*“²² Ten v základu vyšel z definice nabízené Martinem Boháčkem²³, kterou doplnil o pojmové znaky duševního vlastnictví obecně - teritoriální a časovou omezenost a potenciální ubiquitu.²⁴ Příkladem absolutního majetkového práva podle předkládané definice může být patent, kterým jsou chráněny vynálezy jakožto nehmotné statky.²⁵

²¹ SLOVÁKOVÁ, Zuzana a Ladislav JAKL. *Průmyslové vlastnictví*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2006, s. 14. Studijní texty (LexisNexis). ISBN 80-869-2008-9.

²² HÁK, Jan. *Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví?* In: *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2008, č. 4, s. 112. ISSN 0862-8726.

²³ „*Průmyslové vlastnictví představuje souhrn zvláštních subjektivních práv k nehmotným statkům průmyslově (tj. opakovaně hospodářsky) využitelným, jejich právní ochranu*“ v BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL, op. cit. sub 5, s. 6.

²⁴ Potenciální ubiquita dle teorie znamená, že nehmotný statek může být využíváno kdykoliv, kdekoliv, neomezeným počtem subjektů, a přitom nedochází k jeho spotřebování tj. je nezávislý na hmotném substrátu viz např. KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009, 462 s. ISBN 978-807-3801-717.

²⁵ POSPÍŠIL, Michal. *Systém právní úpravy průmyslových práv*. In: *Aplikované právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2, s. 36. ISSN 1214-4878. [cit. 2013-07-05]

Dostupné také z: <http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/9.pdf>

Pojem “průmyslové vlastnictví” byl vůbec poprvé užit v roce 1883 v Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví (dále jen „Pařížská úmluva“). Slovo “průmyslové” je zde chápáno nikoliv ve smyslu subjektivním, tj. náležející průmyslovým subjektům, ale ve smyslu rozsahu činností, v nichž nachází uplatnění.²⁶ Dodnes pak připomíná především předminulé století, kdy byla průmyslová výroba v centru společenské pozornosti.²⁷ Z textu Pařížské úmluvy v čl. 1 odst. 3²⁸ vyplývá, že průmysl zde byl pojat velmi široce. Z dnešního pohledu by se hodilo hovořit spíše o hospodářské využitelnosti, avšak pojem průmyslového vlastnictví je již konzistentně vykládán právě v souladu s pojetím Pařížské úmluvy a nedochází tedy k žádným interpretačním problémům.²⁹

Druhou polovinu slovního spojení tvoří pojem “vlastnictví”. Ten je zde použit nikoliv ve smyslu vlastnictví jako právního vztahu či vlastnického práva, ale jejich objektu (majetku).³⁰ Užívání pojmu “vlastnictví” ve spojení s nehmotnými statky se u nás dostalo odborné kritiky a bylo od počátku považováno za neodpovídající a matoucí.³¹ A to především z toho důvodu, že dle pojetí dosud účinné úpravy českého občanského práva může být vlastnictvím pouze věc hmotná.³² Samotná absolutní ochranná majetková práva k průmyslově využitelným nehmotným statkům sice vykazují některé znaky podobné právu vlastnickému, nicméně bezpochyby nejsou totožná a jsou ovládána zcela jinými zásadami. V tomto směru by mohl přinést změny nový občanský zákoník, který má nabýt účinnosti k 1. 1. 2014. Rekodifikace soukromého práva jednak znovu zavádí do českého práva v § 496 odst. 2 institut nehmotné věci, a dále pak v § 1011 výslovně řadí nehmotné věci mezi možné předměty

²⁶ OPLTOVÁ, Milena, Karel KNAP a Otto KUNZ. *Průmyslová práva v mezinárodních vztazích*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988, s. 8.

²⁷ TÝČ, Vladimír, op. cit. sub 20, s. 11.

²⁸ *Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. března 1883*. Paříž: 1883, čl. 1., odst. 3. vyhl. č. 64/1975 Sb., In: Sbíрка zákonů. 18. července 1975. [cit. 2013-07-05] Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1800>: „Průmyslové vlastnictví se rozumí v nejširším pojetí a vztahuje se nejen na průmysl a na obchod ve vlastním slova smyslu, nýbrž také na průmysl zemědělský a těžářský a na všechny výrobky umělé nebo přirozené, např. na víno, obilí, tabákové listy, ovoce, dobytek, nerosty, minerální vody, pivo, květiny, mouku.“

²⁹ WIPO. *Understanding industrial property*. Ženeva: WIPO, 2000, s. 5. ISBN 92-805-1257-9.

³⁰ „Vlastnictvím právní věda zpravidla označuje určitý vztah osoby resp. jiného subjektu práva k věci, právu nebo jiné hodnotě. Vlastnictvím se ovšem také často míní objekt tohoto vztahu (ve smyslu majetek). V tomto druhém smyslu je tento pojem použit zde, a to i ve spojení duševní vlastnictví.“ v TÝČ, Vladimír, op. cit. sub 20, s. 1.

³¹ OPLTOVÁ, Milena, Karel KNAP a Otto KUNZ, op. cit. sub 26, s. 8.

³² Některé zvláštní zákony tuto zásadu prolomily (např. zákon o ochranných známkách, zákon o průmyslových vzorech)

vlastnického práva, jež následně označuje souhrnně jako vlastnictví.³³ Nově tedy také rozlišuje pojmy vlastnické právo a vlastnictví.³⁴ Pojem průmyslového vlastnictví zůstává nadále nedefinován. Je třeba si uvědomit zásadní rozdíl v tom, že dále již nebudeme v případě průmyslového vlastnictví hovořit o jakýchsi kvazivlastnických právech k nehmotným statkům, ale skutečně o vlastnickém právu. Pověštinou sice nikoliv přímo k nehmotným statkům, ale právě ke zmiňovaným absolutním majetkovým právům (např. patentu). V tomto smyslu hovoří i důvodová zpráva nového zákona v komentáři k § 1011.³⁵ V odborné literatuře se objevily obavy, že pokud by i přímo nehmotné statky (vynález, design apod.) byly věcmi, došlo by ke konfliktu vlastnického práva a specifické užší úpravy jednotlivých majetkových práv z duševního vlastnictví.³⁶ Řešení tohoto problému nicméně již předtím předestřel Ivo Telec, který byl mimo jiné členem rekodifikační komise. Podle něj věcmi v právním smyslu nebudou výtvoři, tedy projevy osobní povahy (umělecká či vědecká autorská díla, umělecké výkony, designy výrobků, vynálezy nebo jiná technická řešení či odrůdy rostlin, které jsou výsledkem tvůrčí duševní činnosti).³⁷ Z tohoto důvodu nemohou být ani předmětem vlastnického práva.

Z předcházejících řádků nepřímou výplývá, že k průmyslovému vlastnictví patří i některé nehmotné statky, které nejsou výsledkem duševní tvořivé činnosti fyzických osob, ale naopak výsledkem činnosti netvůrčí povahy, a to nejen fyzických, ale i právnických osob. Těm jakékoliv osobní rysy chybí a jsou tedy způsobilé ke zcizování.

³³ § 496 odst. 2: „Nehmotné věci jsou práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.“ a § 1011: „Vše, co někomu patří, všechny jeho věci hmotné i nehmotné, je jeho vlastnictvím.“ zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 22. března 2012. ISSN 1211-1244. [cit. 2013-07-06] Dostupný také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6144>

³⁴ Účinný občanský zákoník užívá oba pojmy synonymicky. K tomu viz KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2005, s. 315. ISBN 97880735712761.

³⁵ „Osnova nepřistupuje na scholastiku, podle níž nehmotné předměty, byť jde o předměty průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví, objektem vlastnického práva nejsou a nemají vlastníka, nýbrž pouhého majitele.“ v ELIÁŠ, Karel a kolektiv. *Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku*. 2012. [cit. 2013-07-06] Dostupné také z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>

³⁶ BOHÁČEK, Martin. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012, s. 34-35. ISBN 978-80-86855-87-5.

³⁷ TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. In: *Právní rozhledy : časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: Verlag C. H. Beck, 2011, roč. 19, č. 12, s. 444-450. ISSN 1210-6410. [cit. 2013-07-07] Dostupné také z: http://obcanskyzakonik.justice.cz/tinymce-storage/files/odborne_texty/Telec_Dusevni_vlastnictvi_a_jeho_vliv_na_vec.doc

Průmyslová práva podle toho můžeme dělit na tvůrčí a netvůrčí, někdy také nazývána jako “práva na označení”.³⁸ Tvůrčí průmyslová práva jsou především právo patentové či právo užitných a průmyslových vzorů, netvůrčí potom například známkové právo či právo označení původu výrobku.³⁹

Literatura někdy zmiňuje jako pojmový znak průmyslových práv také požadavek na zápis do příslušného veřejnoprávního rejstříku a tento pohled sdílí i podstatná část české odborné veřejnosti. Zde je třeba bezvýhradně souhlasit s názorem vysloveným Radkou MacGregor Pelikánovou v článku *Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme?*, že tento požadavek nelze považovat za *conditio sine qua non* při nalézání předmětů průmyslového vlastnictví. Zcela nesporně jsou totiž, dle pro ČR závazných mezinárodních smluv, předmětem průmyslového vlastnictví například nezapsaná všeobecně známá známka⁴⁰ či obchodní jméno⁴¹, a to aniž by je bylo třeba zapisovat nebo přihlašovat.⁴²

2.2 Definice v mezinárodních smlouvách

Jak vyplývá z výše uvedeného, mezinárodní smlouvy jsou pro chápání pojmu průmyslového vlastnictví zcela zásadní. Většinou jej vymezují pouze pomocí výčtu jeho předmětů. Ten je vzhledem k vývoji v oblasti ochrany průmyslového vlastnictví neuzavřený a v čase se proměňuje.⁴³ Je pravděpodobné, že v důsledku vývoje vzniknou v budoucnu na mezinárodní úrovni předměty nové, a to v podobě ať už širší interpretace práv primárních, či jako práva *sui generis*, která jsou šita na míru konkrétnímu

³⁸ HÁK, Jan. Mezinárodní ochrana průmyslových práv In: *Aplikované právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2, s. 36. ISSN 1214-4878. [cit. 2013-07-07] Dostupné také z: <http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/33.pdf>

³⁹ TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1994, s. 40. ISBN 808576511x.

⁴⁰ Op. cit. sub 28, čl. 6bis, odst. 1. - „Unijní země se zavazují (...) že odmítnou nebo zruší zápis a zakáží užívání (...) známky, která je reprodukcí, napodobením nebo překladem, jež je s to vyvolat záměnu se známkou, o které podle posudku příslušného úřadu země zápisu nebo užívání je tam všeobecně známo, že je již známkou osoby oprávněné požívat výhod této Úmluvy (...).“

⁴¹ Op. cit. sub 28, čl. 8. - „Obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích, aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat (...).“

⁴² MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. *Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme?* In: *Právní fórum : český právnícký měsíčník*. Praha : ASPI Publishing, 2009, č. 2, s. 54-55. ISSN 1214-7966

⁴³ K tomu například OPLTOVÁ, Milena, Karel KNAP a Otto KUNZ, op. cit. sub 26, s. 8. či SLOVÁKOVÁ, Zuzana a Ladislav JAKL, op. cit. sub 21., s. 13.

problému.⁴⁴ V současné době například vrcholí na půdě WIPO debaty o ochraně tradičních znalostí či genetických zdrojů.⁴⁵

Základy pojmu “průmyslové vlastnictví” položila Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1983, která je součástí českého právního řádu. Ta obsahuje výčet předmětů ve svém čl. 1 odst. 2: „*Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví jsou patenty na vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory nebo modely, tovární nebo obchodní známky, známky služeb, obchodní jméno a údaje o provenienci zboží nebo označení jeho původu. Dalším úkolem ochrany průmyslového vlastnictví je též potlačování nekalé soutěže.*“⁴⁶ Úmluva zvolila zvláštní formulaci, která vytváří dojem, že je zde rozdíl mezi průmyslovým vlastnictvím a jeho ochranou. Důvodem byla patrně snaha začlenit potlačování nekalé soutěže mezi ostatní předměty průmyslového vlastnictví. Dělení známek na obchodní, tovární a známky služeb již vyšlo z užívání a tyto kategorie jsou souhrnně označovány jako ochranné známky.⁴⁷ Údaje o provenienci zboží v užším smyslu (např. Made in Switzerland) nemají v jednotlivých státech zvláštní ochranu, avšak jsou zpravidla chráněny prostřednictvím práva nekalé soutěže.⁴⁸

Výčet předmětů průmyslového vlastnictví podaný Pařížskou úmluvou je široce respektován a přes určité dílčí změny z něj vycházejí i další důležité mezinárodní smlouvy. Užívají ovšem dále pouze širšího pojmu “duševní vlastnictví”.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (dále jen “Úmluva o zřízení WIPO”) ze dne 14. července 1967 podle svého čl. 2 řadí pod pojem “duševní vlastnictví” tyto předměty průmyslového vlastnictví: „*práva (...), k vynálezům ze všech oblastí lidské činnosti, k vědeckým objevům, k průmyslovým vzorům a modelům, k továrním, obchodním známkám a známkám služeb, jakož i k obchodním jménům a obchodním názvům, na ochranu proti nekalé soutěži a všechna ostatní práva vztahující*

⁴⁴ WALLERSTEIN, Mitchel B, Mary Ellen MOGEE a Roberta A SCHOEN. *Global dimensions of intellectual property rights in science and technology*. Washington, DC: National Academy Press, 1993, s. 251. ISBN 0309048338.

⁴⁵ Dokládá to např. dokument WIPO. *The Protection of Traditional Knowledge: Draft Articles (Rev. 2)*. 2013. [cit. 2013-07-08] Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/wipo_grtkf_ic_24/wipo_grtkf_ic_24_facilitators_document_rev_2.pdf.

⁴⁶ Op. cit. sub 28.

⁴⁷ HÁK, Jan, op. cit. sub 22, s. 109.

⁴⁸ MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002, s. 48. ISBN 92-805-1257-9.

se k duševní činnosti v oblasti průmyslové, vědecké, literární a umělecké.⁴⁹ Nově se zde setkáváme s právy k vědeckým objevům a sběrnou kategorií ostatních práv vztahujících se k duševní činnosti. Vědeckým objevům není v dnešní době běžně poskytována zvláštní ochrana. Dále naopak chybí v Pařížské úmluvě uvedené užité vzory, které bývají v mnoha zemích označovány jako takzvané “malé patenty”. Výslovně nejsou jmenována ani označení původu zboží.

Pozdějšího data je Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví ze dne 15. dubna 1994. Podle jejího čl. 1 odst. 2 se: „*Pro účely této Dohody se (...) výraz "duševní vlastnictví" vztahuje na všechny kategorie duševního vlastnictví, které jsou předmětem oddílů 1 až 7 části II.*“⁵⁰ tj. z průmyslového vlastnictví na ochranné známky, zeměpisná označení⁵¹, průmyslové vzory, patenty, nové odrůdy rostlin⁵², topografie integrovaných obvodů⁵³ a ochranu nezveřejněných informací. Opět zde chybí již výše zmiňované užité vzory. Poprvé se pak objevují termíny topografie integrovaných obvodů a ochrana nezveřejněných informací. Topografiemi integrovaných obvodů, které představují nový předmět ochrany sui generis, se myslí rozmístění obvodových prvků v integrovaných obvodech a jejich propojení.

Literatura často řadí mezi předměty průmyslového vlastnictví také práva k obchodnímu tajemství a know-how.⁵⁴ Přestože je mezinárodní smlouvy výslovně nezmiňují, můžeme je bezpochyby podřadit pod kategorii ostatních práv vztahující se k duševní činnosti v oblasti průmyslové dle Úmluvy o zřízení WIPO. Práva k obchodnímu tajemství pak také pod ochranu nezveřejněných informací dle Dohody TRIPS. Přesto se teorie pře, zda je zařazení obchodního tajemství a know-how do systému předmětů průmyslového vlastnictví správné, či nikoliv. Hlavním argumentem proti pak je, že v jejich případě není možné prokázat existenci základních vlastností předmětů průmyslového vlastnictví, tedy teritoriální omezenost, potenciální ubiquitu a

⁴⁹ Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví ze dne 14. července 1967. Stockholm: 1967. vyhl. ministra č. 69/1975 Sb., In: Sbírká zákonů. 16. července 1975 [cit. 2013-07-08] Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=1801>

⁵⁰ Op. cit. sub 16.

⁵¹ Zahnuje také “označení původu” ve smyslu zákona č. 452/2001 Sb, o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírká zákonů. 31. prosince 2001. Dostupný z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3746>

⁵² Lze do výčtu zařadit na základě čl. 27 odst. 3 Dohody TRIPS.

⁵³ U nás dle terminologie zákona č. 529/1991 Sb. “topografie polovodičových výrobků”.

⁵⁴ MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka, op. cit. sub 42, s. 56.

časovou omezenost.⁵⁵ I přesto se lze dnes přiklonit spíše k širšímu pojetí průmyslového vlastnictví.

⁵⁵ HÁK, Jan, op. cit. sub 38, s. 18.

3. Významné mezinárodní smlouvy a jejich základní principy

Přiznání absolutních práv k nehmotným statkům je vždy projevem svrchovanosti státu, který se zavazuje tato práva chránit. Ochrana se logicky vztahuje pouze na území toho konkrétního státu. Z toho vyplývá již dříve zmíněná základní zásada ochrany průmyslového vlastnictví - zásada teritoriality. Právě teritoriální omezenost práv z duševního vlastnictví je však základní překážkou rozvoje mezinárodního obchodu, a proto jsme svědky více než 130 let trvajících snah o její překonání ze strany mezinárodního společenství. Výsledkem těchto snah bylo především uzavření dvou mnohostranných univerzálních smluv, které položily základy mezinárodní ochrany průmyslového vlastnictví a jsou v nich obsaženy její nejdůležitější zásady - Pařížské úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví a Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS).⁵⁶

3.1 Pařížská úmluva

Po letech diplomatických rozhovorů byla dne 20. března 1883 v Paříži uzavřena Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Jedná se o jednu z prvních mezinárodních smluv v oblasti duševního vlastnictví vůbec a dodnes představuje obecný základ systému ochrany průmyslového vlastnictví, které v ní také bylo poprvé vymezeno.⁵⁷ Na zásady obsažené v Pařížské úmluvě navazuje množství zvláštních smluv, které se týkají konkrétních nehmotných statků. Sama pak byla několikrát revidována.⁵⁸ Smluvní státy, kterých je v současnosti již 175⁵⁹, tvoří takzvanou Unii na ochranu průmyslového vlastnictví či krátce Pařížskou unii. Ta, ačkoliv je samostatnou mezinárodní organizací, vystupuje v mezinárodních vztazích pod hlavičkou Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), která je správcem smlouvy.⁶⁰

⁵⁶ HÁK, Jan, op. cit. sub 38, s. 14.

⁵⁷ Vymezení průmyslového vlastnictví podle Pařížské úmluvy bylo rozebráno v bodě 2.1. této práce

⁵⁸ K revizím došlo na konferencích v Římě v roce 1886, v Madridu v letech 1890-1891, v Bruselu v letech 1897-1900, ve Washingtonu v roce 1911, v Haagu v roce 1925, v Londýně v roce 1934, v Lisabonu v roce 1958 a konečně ve Stockholmu v roce 1967. Stockholmskou revizí je vázána většina států včetně ČR.

⁵⁹ Stav k [cit. 2013-7-11]. Dostupné z: http://wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2

⁶⁰ MALÝ, Josef, op. cit. sub 48, s. 61.

3.1.1 Obsah a základní principy

Pařížská úmluva neprolamuje zásadu teritoriality právní ochrany, naopak z ní vychází. Platí tedy, že ochrana průmyslového vlastnictví je omezena pouze na území státu, kde bylo právo uděleno, a její podmínky a úroveň si stát určuje sám. Nicméně pomocí zavedení dalších zásad eliminuje Pařížská úmluva negativní dopady teritoriálního principu.

Každá smluvní strana přijímá povinnosti vyplývající z Pařížské úmluvy s tím, že ostatní strany činí totéž. Úmluva zavádí režim národního zacházení, který v kombinaci se zásadou teritoriality znamená, že ochrana pro přihlašovatele z ostatních zemí Unie je poskytována na principu formální reciprocity, a princip materiální reciprocity je zde vyloučen, respektive se uplatní pouze u přihlašovatelů z nečlenských států Pařížské unie.

Zavedení režimu národního zacházení, někdy také nazývaného režimem asimilačním, bylo zásadním průlomem, který přinesl významné zlepšení prostředí z hlediska mezinárodního obchodu. Tento základní princip je do Pařížské úmluvy inkorporován v jejích čl. 2 a 3. V praxi znamená, že cizinci nesmějí být vůči tuzemcům diskriminováni, a mohou ve všech státech unie získat průmyslově právní ochranu za stejných podmínek, tj. vztahují se na ně shodné vnitrostátní normy. Nesmí se od nich požadovat ani bydliště či závod ve státě, kde o ochranu žádají.⁶¹ Naproti tomu státním příslušníkům zemí mimo unii, kteří však mají bydliště či závod v členském státě, se přiznává status rovný s příslušníky unijních zemí.⁶² Z režimu národního zacházení existují drobné výjimky. Jednak mohou být vůči cizincům uplatňována některá zvláštní

⁶¹ Op. cit. sub 28, čl. 2, odst. 1 a 2: „Příslušníci každé unijní země používají, pokud jde o ochranu průmyslového vlastnictví, ve všech ostatních unijních zemích týchž výhod, které příslušné zákony poskytují nebo poskytnou příslušníkům vlastního státu (...) Od příslušníků Unie se však nesmí vyžadovat, aby mají-li požívat, některého práva průmyslového vlastnictví, měli bydliště nebo závod v zemi, kde se o ochranu žádá.“

⁶² Op. cit. sub 28, čl. 3: „Příslušníkům unijních zemí jsou naroveň postaveni ti příslušníci zemí nepatřících k Unii, kteří mají na území některé unijní země bydliště nebo skutečné (opravdové) závody, a to průmyslové nebo obchodní.“

procesní pravidla, nebo je naopak možné jim v určitých konkrétních případech přiznat práva, která tuzemci nemají.^{63, 64}

Vedle zásady národního zacházení je nejvýznamnějším zavedeným principem tzv. unijní priorita. Tu smlouva upravuje prostřednictvím ustanovení čl. 4. Pojmem priorita je myšleno obecně přednostní právo na poskytnutí právní ochrany. V současné době již ve všech státech světa vzniká toto právo podáním přihlášky nehmotného statku (systém first-to-file).⁶⁵ Právo unijní priority pak zjednodušeně znamená, že přihlašovatel může právo přednosti vzniklé na základě řádného podání přihlášky v jednom ze států Pařížské unie, za podmínky, že dodrží takzvaný prioritní interval⁶⁶, uplatnit i ve zbylých členských státech. Právo unijní priority se však neuplatňuje automaticky a je třeba se ho vždy při podání dalších přihlášek dovolat a doložit ho. Při splnění všech podmínek je na takové přihlášky hleděno, jako by byly podány současně s přihláškou první. Díky unijní prioritě nemusí tedy být všechny přihlášky podávány současně, neboť nehrozí ztráta novosti, a zároveň nemohou vznikat práva třetích osob ke shodnému objektu. Přihlašovatel má tudíž více času na vyhodnocení svých obchodních zájmů a přípravu případných přihlášek pro další členské státy unie.⁶⁷

Kromě unijní priority upravuje Pařížská úmluva v čl. 11 také tzv. prioritu výstavní. Členské státy mají prostřednictvím svého zákonodárství poskytovat dočasnou ochranu nehmotným statkům, které jsou vystavovány na úředně uznaných mezinárodních výstavách, konajících se na území státu unie. Takovou dočasnou ochranou nejsou prodlužovány lhůty uvedené v čl. 4.

⁶³ V prvním případě například povinnost složit žalobní jistotu cizincem, v druhém právo na zápis známky, tak jak byla zapsána v domovském státě.

⁶⁴ Čerpáno z BODENHAUSEN, G.H.C. *Guide to the application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property as revised at Stockholm in 1967*. Ženeva: United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property, 1991, s. 12 a 27-34. ISBN 92-805-0368-5. [cit. 2013-07-11] Dostupné také z: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/611/wipo_pub_611.pdf a HÁK, Jan, op. cit. sub 38, s. 14-15.

⁶⁵ Spojené státy americké byly do 16. 3. 2013 poslední zemí světa, kde se uplatňoval tzv. systém first-to-invent viz USPTO. *America Invents Act: Effective Dates*. 2011. [cit. 2013-07-11] Dostupné také z: http://www.uspto.gov/aia_implementation/aia-effective-dates.pdf

⁶⁶ Prioritní interval začíná běžet dnem podání první přihlášky činí pro průmyslové vzory a ochranné známky 6 měsíců, pro vynálezy a užité vzory 12 měsíců.

⁶⁷ Podle JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, s. 41-45. ISBN 978-80-86855-78-3. a BODENHAUSEN, G.H.C., op. cit. sub 64, s. 35-50.

Ustanovení Pařížské úmluvy je možné rozdělit zhruba do čtyř okruhů. Kromě dvou již rozebíraných, tedy hmotných ustanovení, obsahujících zásadu národního zacházení a ustanovení zavádějících právo unijní priority, obsahuje také úpravu administrativního rámce a množství smluvních norem týkajících se jednotlivých předmětů průmyslového vlastnictví.⁶⁸

Posledně zmiňovanou kategorii můžeme rozdělit na přímo aplikovatelná (self-executing) hmotná pravidla, zakládající práva a povinnosti právnických a fyzických osob, a dále pravidla, která buď státům dovolují, nebo po nich vyžadují přijetí vnitrostátní legislativy k provedení jejich účelu. Blíže se budeme těmto ustanovením Pařížské úmluvy věnovat v kapitolách k jednotlivým průmyslovým právům.

Články úmluvy týkající se administrativního rámce obsahují úpravu organizační struktury. Unie vytváří vlastní výkonné a pracovní orgány, kterými jsou výkonný výbor, shromáždění a sekretariát. Hospodaří také s vlastním rozpočtem. Administrativní rámec je pak na národní úrovni doplněn Úřadem pro průmyslové vlastnictví, k jehož zřízení se státy ve smlouvě zavazují.⁶⁹

Závěrem se hodí alespoň zmínit mechanismus řešení sporů členských států z Úmluvy. Ten není příliš efektivní. Podle čl. 28 Úmluvy mají státy řešit spory jednáním. Pokud jsou jednání neúspěšná, může kterákoliv ze stran předložit žádost Mezinárodnímu soudnímu dvoru v Haagu, pokud nedošlo k dohodě na jiném způsobu řešení. Jednou ze slabín tohoto mechanismu je ovšem skutečnost, že v průběhu procesu přistoupení k unii si mohou státy prohlásit, že se nepovažují vázány ustanovením obsahujícím výše předestřený postup, především tedy projevují nesouhlas s jurisdikcí Mezinárodního soudního dvora ve sporech z Úmluvy.⁷⁰

3.1.2 Související smlouvy

Význam Pařížské úmluvy dokumentuje i počet mezinárodních smluv uzavřených na jejím základě. Jedná se zejména o Madridskou dohodu o potlačování

⁶⁸ WIPO. *WIPO intellectual property handbook: policy, law and use*. 2 vyd. Ženeva: WIPO, 2004, s. 242. ISBN 978-92-805-1291-5. [cit. 2013-07-12] Dostupné z: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf

⁶⁹ HÁK, Jan, op. cit. sub 38, s. 16.

⁷⁰ Op. cit. sub 28, čl. 28.

falešných nebo klamavých údajů o původu zboží ze dne 14. 4. 1891, Madridskou dohodu o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek, podepsanou taktéž 14. 4. 1891, Haagskou dohodu o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů ze dne 6. 11. 1925, Niceskou dohodu o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek ze dne 15. 6. 1957, Lisabonskou dohodu na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu ze dne 31. 10. 1958, Locarnskou dohodu o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů, podepsanou dne 8. 10. 1968, Štrasburskou dohodu o mezinárodním patentovém třídění ze dne 24. 3. 1971 a konečně Úmluvu o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví, podepsanou ve Stockholmu dne 14. 7. 1967. Po tomto zásadním mezníku se dále všechny smlouvy řídí revidovaným “stockholmským” zněním Pařížské úmluvy.

Jedná se dále o Smlouvu o patentové spolupráci (PCT), přijatou ve Washingtonu dne 19. 6. 1970, Vídeňskou dohodu o zřízení mezinárodního třídění obrazových prvků ochranných známek, přijatou dne 12. 6. 1973, Budapešťskou smlouvu o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového třídění, přijatou dne 28. 4. 1979, Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu ochranných známek, sjednaný v Madridu dne 27. 6. 1989, Dohodu o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, podepsanou dne 15. dubna 1994, které bude věnován celý následující bod této kapitoly, Smlouvu o známkovém právu (TLT), sjednanou v Ženevě dne 27. 10. 1994, Smlouvu o patentovém právu (PLT), přijatou v Ženevě dne 1. 6. 2000, a konečně jako zatím poslední, Singapurskou smlouvu o známkovém právu (STLT) přijatou v Singapuru dne 28. 3. 2006.^{71, 72}

3.2 Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

Oblast duševního vlastnictví a mezinárodního obchodu prošla během 20. století bouřlivým vývojem. Objem výrobků a služeb závislých na právech z duševního vlastnictví se neustále zvyšoval, a spolu s ním rostl i podíl souvisejícího průmyslu na

⁷¹ Čerpáno z JAKL, Ladislav a Václav JANSÁ. *Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, s. 29. ISBN 978-80-86855-65-3 a ÚPV. *Mezinárodní smlouvy spravované WIPO*. [cit. 2013-7-12] Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/pravni-predpisy/mezinarodni/mezinarodni-smlouvy-spravovane-wipo.html>

⁷² ČR není smluvní stranou Haagské dohody o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů, Vídeňské dohody o zřízení mezinárodního třídění obrazových prvků ochranných známek a Singapurské smlouvy o známkovém právu.

tvorbě HDP. Velmi palčivým problémem se tak logicky stalo porušování práv k duševnímu vlastnictví a jejich vymahatelnost. Více než sto let po uzavření Pařížské úmluvy byl proto dne 15. dubna 1994 v Marrakeshi podepsán další stěžejní dokument mezinárodní ochrany duševního, respektive průmyslového, vlastnictví - Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví, známá především pod zkratkou TRIPS.⁷³ Podle své preambule si bere za cíl zmenšit deformace a překážky mezinárodního obchodu, a to zajištěním účinné a také přiměřené ochrany práv k duševnímu vlastnictví, majíc zároveň na zřeteli, aby se právě prostředky této ochrany nestaly překážkou oprávněného obchodu.⁷⁴

Dohoda TRIPS je součástí balíku 25 dohod o mezinárodním obchodu, které tvoří přílohy Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (dále jen WTO). Všechny zmíněné dohody byly sjednány během tzv. uruguayského kola stálé konference Všeobecné dohody o clech a obchodu (dále jen GATT), kterážto posloužila jako základ pro nově vzniklou WTO.⁷⁵ Ta je tak zcela logicky správcem Dohody TRIPS. Stranami dohody jsou pak automaticky všechny členské státy WTO, kterých je aktuálně 159.⁷⁶ Mnoha zemím byl ovšem udělen odklad plnění závazků z ní plynoucích.^{77, 78}

3.2.1 Obsah a základní principy

Samotná dohoda TRIPS je ve srovnání s ostatními mezinárodními smlouvami v oblasti do určité míry specifická. Poskytuje dodnes, i přes některé nedostatky, nejkompexnější úpravu, když se netypicky, kromě pouhého stanovení pravidel ochrany ve vztahu k jednotlivým předmětům duševního vlastnictví, zabývá i mnoha dalšími aspekty problematiky, a to především obchodními.⁷⁹ Text Dohody TRIPS je členěn do sedmi částí. Zjednodušeně však můžeme rozdělit její ustanovení do čtyř nejdůležitějších

⁷³ Zkratka vychází z počátečních písmen anglického spojení "Trade Related Intellectual Property Rights".

⁷⁴ Op. cit. sub 16.

⁷⁵ Více prostoru bude WTO věnováno v následující kapitole.

⁷⁶ Stav k [cit. 2013-7-13]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org6_e.htm

⁷⁷ Aktuálně běží přechodné období již jen nejméně rozvinutým zemím. Naposledy bylo prodlouženo do 1. července 2021. WTO. *The least developed get eight years more leeway on protecting intellectual property*. 2013. [cit. 2013-7-13] Dostupné z: http://www.wto.org/english/news_e/news13_e/trip_11jun13_e.htm

⁷⁸ Čerpáno z JAKL, Ladislav a Václav JANSÁ, op. cit. sub 71, s. 31.

⁷⁹ K tomu více DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody TRIPS a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004, s. 29. ISBN 80-720-1467-6.

skupin, kterými jsou: základní principy, stanovení standardů ochrany, stanovení prostředků vynucování práv a pravidla pro řešení sporů mezi smluvními státy.

Ihned na úvod Dohoda TRIPS stanovuje, že členské státy mohou zavést rozsáhlejší ochranu, než jakou požaduje tato dohoda. Ta v základech staví na existujících mezinárodních dohodách v oblasti duševního vlastnictví, které dále doplňuje a rozšiřuje. V čl. 2 výslovně odkazuje na Pařížskou úmluvu a výslovně zavazuje členy k dodržování některých jejích částí. Zajímavý je efekt tohoto ustanovení, které de facto rozšiřuje okruh států, jež jsou povinny se Pařížskou úmluvou řídit, o státy mimo samotnou unii. Kromě Pařížské úmluvy je z průmyslověprávních smluv zmíněna ještě Smlouva o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů, uzavřená ve Washingtonu dne 26. 5. 1989.

Stejně jako u Pařížské úmluvy je princip národního zacházení (asimilační) základní zásadou. Je zakotven v čl. 3 Dohody TRIPS.⁸⁰ Členové jsou povinni poskytovat cizincům z ostatních smluvních států stejné zacházení, jako poskytují vlastním občanům, což ovšem není možné vykládat extenzivně. Jak bylo konstatováno ve sporu *Indonesia – Certain Measures Affecting the Automobile Industry*, nelze čl. 3 TRIPS aplikovat i na oblast cel, podpor a dalších vládních opatření, která jsou způsobila ovlivnit práva cizinců ve vztahu k duševnímu vlastnictví pouze nepřímo.⁸¹

Cizinecký režim je pak v čl. 4 Dohody doplněn ještě o zásadu zacházení podle nejvyšších výhod, která má zabránit diskriminaci mezi cizinci.⁸² Jinými slovy, pokud člen přizná občanům některého dalšího smluvního státu určité výhody, musí pak takové výhody poskytnout i občanům zbylých smluvních států. Zajímavým specifíkem je, že vzhledem ke stanovení minimálních standardů, je cizinecký režim zacházení z dohody TRIPS v podstatě limitován pouze na případy, kdy státy poskytují standard ochrany

⁸⁰ Op. cit. sub 16, čl. 3: „Každý Člen poskytne občanům ostatních Členů zacházení neméně příznivé, než jaké poskytuje svým vlastním občanům, týkající se ochrany duševního vlastnictví s výjimkami již poskytnutými v Pařížské úmluvě (1967) (...) a Smlouvě o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů. (...)“

⁸¹ Zpráva panelu WT/DS54/R, WT/DS55/R, WT/DS59/R, WT/DS64/R ze dne 2. 7. 1998, odst. 14.273. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds59_e.htm a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 31.

⁸² Op. cit. sub 16, čl. 4: „Pokud jde o ochranu duševního vlastnictví, bude jakákoli výhoda, přednost, výsada nebo osvobození přiznaná Členem občanům kterékoli jiné země, přiznána ihned a bezpodmínečně občanům všech ostatních Členů.“

práv vyšší, než jaký dohoda vyžaduje.⁸³ Pro upřesnění je vhodné poznamenat, že standardem ochrany je v tomto případě myšlen širší komplex, obsahující i úpravu záležitostí souvisejících s dostupností, rozsahem, užitím a vynucováním práv z duševního vlastnictví.⁸⁴

Stanovení určitých minimálních standardů ochrany duševního vlastnictví na mezinárodní úrovni bylo logickým krokem na cestě k harmonizaci národních úprav. Ustanovení hmotného práva týkající se jednotlivých předmětů průmyslového vlastnictví jsou obsažena v rozsáhlé části II. Dohody TRIPS. Dohoda zde jde nad rámec Pařížské úmluvy a rozsah ochrany značně rozšiřuje, tak aby odpovídala stupni rozvoje mezinárodního obchodu. Vždy je určen předmět ochrany, související práva a výjimky z těchto práv, jakožto i minimální doba ochrany. Podrobnosti budou opět zmiňovány v kapitolách věnovaných mezinárodní ochraně jednotlivých objektů.⁸⁵

Prostředky k dodržování, respektive vynucování práv z duševního vlastnictví upravuje Dohoda TRIPS v části III. Touto oblastí se předchozí smlouvy v oblasti duševního vlastnictví zabíraly zcela minimálně, proto se jednalo svým způsobem o průlom. Konkrétně se zde jedná o ustanovení týkající se všeobecných povinností států, občanskoprávních a správních řízení a nápravných opatření, prozatímních opatření, opatření na hranicích a trestního řízení. V článku věnovaném všeobecným povinnostem států je uloženo, aby řízení týkající se dodržování práv k duševnímu vlastnictví byla spravedlivá a nestranná, nebyla nadměrně složitá nebo nákladná či neobsahovala nerozumné lhůty, a neměla za následek bezdůvodná zdržení.⁸⁶

Poslední významná kategorie ustanovení Dohody TRIPS se týká prevence sporů mezi státy, případně jejich řešení. Ve srovnání s neúčinnou procedurou pro řešení sporů při WIPO je systém WTO významně použitelnější. Samotná pravidla jsou obsažena v části V, čl. 63 a 64. Nástrojem předcházení sporům je především rozsáhlá informační povinnost, která v praxi představuje velmi účinnou prevenci. Ohledně řešení sporů a

⁸³ CORREA, Carlos María a Abdulqawi YUSUF. *Intellectual property and international trade: the TRIPS agreement*. 2. vyd. Alphen aan den Rijn, Netherlands: Kluwer Law International, c2008, xxvii, s. 17. ISBN 978-904-1124-296.

⁸⁴ WTO. *TRIPS: A more detailed overview of the TRIPS agreement*. [cit. 2013-7-13] Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/intel2_e.htm

⁸⁵ Čerpáno z TRITTON, Guy a Richard DAVIS. *Intellectual property in Europe: the TRIPS agreement*. 2nd ed. London: Sweet, 2002, s. 46. ISBN 04-216-4150-9.

⁸⁶ Op. cit. sub 16, čl. 41, odst. 2.

konzultací TRIPS výslovně odkazuje na pravidla XXII a XXIII GATT 1994, tak jak jsou propracována a uplatňována Ujednáním o pravidlech a řízení při řešení sporů.⁸⁷ Je vhodné poznamenat, že prioritou je řešit spory jen za pomoci konzultací, nikoliv pomocí úplného panelového řízení. Podle údajů z počátku roku 2008 se podařilo vyřešit konzultacemi 136 sporů z celkových 369. Významnou skutečností je, že ve vztahu ke smluvním státům podléhají řešení při WTO i spory ze závazků stanovených smlouvami WIPO, na které TRIPS odkazuje. Podřazení sporů z dohody TRIPS pod efektivní systém urovnávání sporů při WTO je zcela zásadním krokem, který přispívá k větší bezpečnosti a předvídatelnosti vztahů z mezinárodního obchodu.⁸⁸

3.2.2 TRIPS plus

Po téměř dvaceti letech od uzavření Dohody TRIPS je možné se ohlédnout nazpět a zhodnotit její přínosy, popřípadě nedostatky a zamyslet se nad dalším vývojem v oblasti ochrany duševního vlastnictví. Pozitivní přínos Dohody TRIPS k harmonizaci mezinárodní ochrany duševního vlastnictví je nezpochybnitelný, především pak pokud jde o oblast vnitrostátního vynuucování práv a řešení sporů mezi státy. TRIPS zůstává v tomto směru i nadále stěžejním dokumentem, avšak teprve následující léta mohou ukázat, zda se v této pozici udrží či postupně ztratí na významu. Čas totiž ukázal mnohé slabiny, které je nutné urgentně řešit. To, že nebyly dodnes definitivně dořešeny například otázky ve spojitosti s veřejným zdravím, je alarmující. Dohodě TRIPS se zatím bohužel příliš nedaří překlenout propast mezi rozvinutými a rozvojovými státy a nalézt rovnováhu mezi veřejnými a soukromými zájmy, tak jak byla zmiňována v 2. kapitole této práce.

Po uplynutí prvního pětiletého přechodného období pro rozvojové státy se začalo projevovat, že těmto zemím implementace závazků z Dohody nepřináší tolik výhod, je složitější, nákladnější a především pomalejší, nežli se očekávalo. Délka přechodných období byla silně podceněna a zároveň nastavení standardů bylo příliš rigidní, skokové a symetrické, tedy nereflektovalo obrovské rozdíly mezi jednotlivými

⁸⁷ Bylo taktéž sjednáno 1994 v rámci tzv. urugvayského kola GATT.

⁸⁸ Čerpáno z DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 39-41. a WTO. *Settling disputes: A unique contribution.* [cit. 2013-7-14] Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/displ_e.htm

zeměmi. Některé státy k Dohodě přistoupily, aniž by do té doby měly jakékoliv závazky v oblasti ochrany duševního vlastnictví. To vše se na straně rozvojových zemí podepsalo snížením důvěry v TRIPS a taktéž rapidním poklesem motivace těchto států k její urychlené implementaci. Nedošlo tedy k zamýšlenému a předpokládanému všeobecnému konsensu ve prospěch vyšších standardů práv z duševního vlastnictví. Velmi hlasitě se začaly ozývat kritické hlasy i ze strany mezinárodních organizací, které zpochybňovaly výhodnost TRIPS pro rozvojové země, v některých případech dokonce doporučovaly opuštění Dohody, či alespoň radikální změny v její interpretaci a způsobech implementace.⁸⁹ Na druhé straně výše uvedené spolu s pokračujícím technologickým rozvojem přispělo k nové vlně bilateralismu, která situaci ještě vyhrotila.⁹⁰

Už v době vyjednávání TRIPS bylo zřejmé, že standardy v této dohodě obsažené představují pro rozvinuté státy, především pak pro USA, Japonsko a také země EU, opravdové minimum. Nesplněná očekávání tak vedla, zejména ze strany USA, k opětovnému posílení tendencí k dvoustranným jednáním, jež byla hojně využívána již v období před TRIPS. V jejich rámci jsou uzavírány dohody, které buď vyžadují splnění závazků z TRIPS před koncem přechodných období, případně dokonce požadují opatření zajišťující standardy vyšší, nežli poskytuje implementace TRIPS. Většinou se jedná o dohody, které se netýkají pouze problematiky duševního vlastnictví, a rozvojovým zemím jsou v jejich rámci nabízeny rozličné výhody a především přístup na rozvinuté trhy. Faktorem zásadně ovlivňujícím rozhodnutí je i hrozba sankcí či zařazení na tzv. watch-list států s nedostatečnou úrovní ochrany práv z duševního vlastnictví.⁹¹ Je třeba podotknout, že tyto dohody nejsou většinou pro rozvojové státy příliš výhodné, a bývá pravidlem, že východiskem k jednání je již návrh dohody připravený USA, případně jinou rozvinutou zemí. Dochází tak k praktické likvidaci suverenity stanovovat domácí politiku ochrany duševního vlastnictví v podobě, v jaké byla státům poskytnuta

⁸⁹ UNDP. *Making global trade work for people*. Sterling, Earthscan, 2003, s. 11 a 221-222. ISBN 18-538-3982-5.

⁹⁰ HELFER, R. Laurence. *Regime Shifting: The TRIPS Agreement and New Dynamics of International Intellectual Property Lawmaking*. In: *The Yale Journal of International Law*, 2004, s. 3-4 a 23-24. [cit. 2013-07-16] Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=459740

⁹¹ Dle aplikace čl. 301 US Trade Act.

prostřednictvím dohody TRIPS, a nově “vynucené” standardy neodpovídají skutečné úrovni rozvoje daných zemí.⁹²

Zásadním problémem z pohledu rozvojových zemí se ukázal být bilateralismus zejména v kombinaci s nepodmíněným režimem nejvyšších výhod, tak jak ho zavádí TRIPS ve svém čl. 4. Ten v praxi znamená, že smluvní stát WTO, který uzavře s jiným státem bilaterální smlouvu obsahující vyšší standard ochrany duševního vlastnictví nežli TRIPS, případně takovou, která stát zbavuje flexibilit poskytovaných TRIPS, je povinen ihned a bezpodmínečně poskytnout stejný režim i ostatním členským státům WTO. Pravidla takových dvoustranných smluv jsou označována jako TRIPS plus. Režim nejvyšších výhod se tak projevil být dvousečným, když si od něj rozvojové země slibovaly především automatický a “bezpracný” přístup k výhodám dojednaným rozvinutými státy mezi sebou a namísto toho z něj těží především největší exportéři duševního vlastnictví. Jisté je, že výše načrtnutý postup umožňuje rozvinutým zemím šířit nové a vyšší standardy ochrany duševního vlastnictví jednodušším a rychlejším způsobem, než by bylo možné v případě multilaterálních jednání.⁹³

Současná krize multilateralismu rozhodně neznamená jeho konec. Multilateralismus i bilateralismus existují vedle sebe, slouží různým účelům a přinášejí výhody různým zájmovým skupinám států. Je více než jisté, že standardy v oblasti duševního vlastnictví prosazované v současnosti dvoustrannými smlouvami, se stanou v budoucnu základem pro jednání na multilaterální úrovni v rámci WTO. Rozvojové státy by se proto měly více snažit zastavit jejich kontinuální zvyšování. To se jim dosud daří bohužel jen velmi pomálu. Je z jejich strany třeba podstatně vyšší koordinace bilaterálních i multilaterálních strategií, ústící následně ve vytváření silnějších veto koalic a užší spolupráce s mezinárodními nevládními organizacemi, které jsou schopny poskytnout cennou pomoc. Společným cílem by mohla být i změna agendy Rady pro TRIPS, která by nově dohlížela na strop pro zvyšování standardů, v souladu s cíli této dohody. Za ten lze považovat znění čl. 1 odst. 1⁹⁴ ve spojení s čl. 7 a 8. Krom toho není

⁹² Čerpáno z DRAHOS, Peter. *Bilateralism in Intellectual Property*. 2001. [cit. 2013-07-16] Dostupné z: www.anu.edu.au/fellows/pdrahos/reports/pdfs/bilateralism_ip.pdf a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 15, s. 63-67.

⁹³ K tomu DRAHOS, Peter, op. cit. sub 92 a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 15, s. 63-67.

⁹⁴ Op. cit. sub 16, čl. 1 odst. 1: „(...) Členové mohou, nemají však povinnost, zavést v domácím právním řádu rozsáhlejší ochranu, než jakou vyžaduje tato Dohoda za předpokladu, že takováto ochrana není v rozporu s ustanoveními této Dohody. (...)“

třeba bilateralismus jako přístup demonizovat, rozvojové země se však musí naučit ho využívat ve svůj prospěch a těžit z něj možné maximum. Tak jako rozvinuté země prosazují v dvoustranných dohodách své zájmy, je třeba, aby rozvojové státy trvaly na protiváze v podobě prorozvojových opatření, vycházejících v základu z preambule⁹⁵ a již zmíněných čl. 7 a 8 Dohody TRIPS. Dále se musí rozvojové země, i za cenu kompromisů, snažit o návrat debat do multilaterálních fór, především pak WTO, kde byla nyní jednání na dlouhou dobu zablokována. Nutno však podotknout, že nikoliv primárně kvůli neshodám ohledně otázek duševního vlastnictví. Poslední ministerská konference v Ženevě v prosinci 2011 skončila rovněž ve slepé uličce. Z hlediska ochrany duševního vlastnictví trvají rozvinuté státy, v zásadě od počátku katarského kola, na dokončení implementace Dohody TRIPS v současné podobě. Rozvojové státy naopak požadují přehodnocení Dohody a přijetí opatření směřujících k její větší vyváženosti. Nicméně nějaké konkrétní koncepční změny se nedají zřejmě v nejbližší budoucnosti očekávat, a to i vzhledem k tomu, že nejsou předmětem žádných současných jednání. Další ministerská konference se koná v prosinci 2013 na Bali. Jako příslib větší vůle k širšímu konsensu pro budoucí vyjednávání se zdá být významné prodloužení přechodného období nejméně rozvinutým státům až do 1. července 2021, o němž bylo v nedávné době rozhodnuto.⁹⁶

Nelze než shrnout, že cíl vyslovený dohodou TRIPS, tedy mezinárodní ochrana duševního vlastnictví, která přispívá k sociálnímu a ekonomickému blahobytu a k rovnováze práv a povinností, by se měl opět stát primární snahou všech zúčastněných.⁹⁷

⁹⁵ Preambuli Dohody TRIPS je třeba brát v úvahu při interpretaci jejích ustanovení. To bylo potvrzeno odvolacím orgánem ve sporu India - Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products – WT/DS50/AB/R ze dne 19. 12. 1997, odst. 57. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds50_e.htm

⁹⁶ Op. cit. sub 77.

⁹⁷ Čerpáno z DRAHOS, Peter, op. cit. sub 92, OKEDIJI, L. Ruth. *Pendulum Swings in International Intellectual Property Protection*. 2004. In: University of Ottawa Law & Technology Journal. [cit. 2013-07-17] Dostupné z: <http://www.uoltj.ca/articles/vol1.1-2/2003-2004.1.1-2.uoltj.Okediji.125-147.pdf> a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 15, s. 63-67.

4. Vybrané mezinárodní organizace

Mezinárodní organizace hrají v systému ochrany průmyslového vlastnictví důležitou roli. Můžeme je dělit na světové organizace, organizace regionálního charakteru a nevládní organizace, neboli NGOs. Posledně jmenovaná kategorie je do jisté míry problematická. Nevládní organizace nedisponují podle mezinárodního práva veřejného subjektivitou. Objevují se ovšem hlasy, že vzhledem k současné míře podílu v procesu normotvorby mezinárodního práva by bylo praktické jejich postavení v mezinárodním právu upravit, a zaručit jim tak rovnější pozici pro styk se státy a mezivládními organizacemi.⁹⁸

4.1 Světové organizace

4.1.1 Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO)

Světová organizace duševního vlastnictví byla založena Úmluvou o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví (dále jen “Úmluva o zřízení WIPO”) ze dne 14. července 1967 a začala fungovat od roku 1970 jako nástupce BIRPI, tedy Spojené mezinárodní kanceláře na ochranu duševního vlastnictví. V současnosti má 186 členů⁹⁹ a spravuje 25 smluv¹⁰⁰ z oblasti duševního vlastnictví, včetně Úmluvy o zřízení WIPO. Jedná se o zvláštní agenturu Organizace spojených národů a mezivládní organizaci, věnující se podpoře využívání duševního vlastnictví. Jejím cílem je přispívat k vytvoření vyváženého a efektivního systému duševního vlastnictví, který bude oceňovat kreativitu, stimulovat inovaci, přispívat k hospodářskému, sociálnímu a kulturnímu vývoji všech zemí a bude v souladu s veřejným zájmem. Dosahovat se tohoto cíle snaží především organizací kooperace mezi státy a spoluprací s dalšími mezinárodními organizacemi.¹⁰¹

⁹⁸ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 105-106. ISBN 978-80-210-4474-6.

⁹⁹ Podle: <http://www.wipo.int/members/en/> [cit. 2013-07-18]

¹⁰⁰ Podle: <http://www.wipo.int/treaties/en/> [cit. 2013-07-18]

¹⁰¹ Čerpáno z WIPO. *WIPO: A Users' Guide An Introduction to the Organization*. Ženeva: WIPO, 2012, s. 3-4. ISBN: 978-92-805-2005-7. [cit. 2013-07-18] Dostupné také z: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/general/1040/wipo_pub_1040.pdf

Záběr činností Světové organizace duševního vlastnictví je velmi široký. WIPO spravuje již zmíněný soubor smluv, z nichž některé vytváří “globální” systémy ochrany (Haagský, Madridský a Lisabonský systém, PCT). V oblasti normotvorby to znamená péči o aktuálnost smluv a přípravu případných revizí. Kromě toho také organizuje sjednávání dalších mezinárodních smluv, které se mají stát součástí již existujícího právního rámce duševního vlastnictví. I přes institucionální dvoukolejnost, která nastala spolu se vznikem WTO, představuje WIPO i nadále primární fórum pro debaty o budoucnosti a směřování systému mezinárodní ochrany duševního vlastnictví. Většinu členských států nicméně tvoří dnes rozvojové země, což se projevuje jednak v poměru rozložení sil při vyjednávání i do projednávaných agend. Snahou WIPO je rozhodovat na základě konsensu - pokud dojde k hlasování, disponuje každý stát jedním hlasem, a to nezávisle na velikosti populace či příspěvku do rozpočtu. Z předestřených důvodů ztratilo WIPO do jisté míry atraktivitu pro země rozvinuté, které v současnosti obrátily svoji pozornost především k fórum regionálním či bilaterálním. Vzhledem k počtu členských států a rozdílům mezi nimi jsou veškerá jednání velmi dlouhá a náročná. To přispělo k především k širšímu využívání soft-law, v podobě např. doporučení, jako nástroje harmonizace. WIPO dále poskytuje služby v oblasti arbitráže, mediace či dalších způsobech alternativního řešení sporů (ADR). Rozvojová agenda spočívá v asistenci vládám při zavádění národních systémů ochrany duševního vlastnictví a vytváření inovačních strategií.¹⁰²

Hlavní orgán WIPO představuje Valné shromáždění. To se sestává ze zástupců všech partikulárních smluvních unií. Dalším orgánem je Konference, jež sdružuje zástupce jednotlivých unií se zástupci zemí, které nejsou členy žádné z nich. Ze zástupců zemí ve výkonných orgánech Pařížské a Bernské úmluvy se skládá Koordinační výbor. Mezinárodní úřad WIPO, který se stará o veškeré administrativní záležitosti organizace, sídlí v Ženevě. V jeho čele stojí generální ředitel.¹⁰³

4.1.2 Světová obchodní organizace (WTO)

¹⁰² Čerpáno z DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 24. a WIPO, op. cit. sub 101, s. 5.

¹⁰³ VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictví: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 437. Slovenské monografie. ISBN 978-807-3803-735.

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace byla podepsána v Marrakeši (Maroko) dne 15. 4. 1994 a v platnost vstoupila 1. 1. 1995, kdy Světová obchodní organizace (dále jen WTO) oficiálně vznikla. Mezinárodní multilaterální obchodní systém se nicméně zrodil již v roce 1948 na základě Všeobecné dohody o clech a obchodu (Dále jen GATT). Posledním kolem jednání GATT se stalo tzv. kolo uruguayské, které se konalo mezi léty 1984-1994. Jeho výsledkem bylo sjednání mnoha dohod, z nichž jednou byla právě i Dohoda o zřízení WTO. Důvodů pro její sjednání bylo více - vzrůstající počet účastníků GATT, neexistence organizační struktury a potřeba mechanismu řešení sporů z dohody, vznik nových problémů v oblasti mezinárodního obchodu, složitost a nepřehlednost stávajícího systému smluv a protokolů.¹⁰⁴ Cílem Světové obchodní organizace je zvyšování blahobytu členských států pomocí liberalizace mezinárodního obchodu, případně vhodného nastavení bariér - např. v zájmu zákazníků či z důvodu ochrany životního prostředí. Jednou z bariér je i systém ochrany duševního vlastnictví, který de facto představuje specifickou netarifní překážku mezinárodního obchodu, avšak zároveň přispívá k jeho rozvoji.¹⁰⁵ WTO je jedinou mezinárodní mezivládní organizací, která se zabývá globálními pravidly obchodu mezi státy. V současnosti počet jejích členů čítá 159.¹⁰⁶ Zajímavostí v tomto ohledu je, že někteří z členů nejsou formálně uznávány jako státy - například EU či Hong Kong.¹⁰⁷

Světová obchodní organizace zastřešuje systém velkého množství mezinárodních dohod, které spojuje obchodní aspekt. V současné době jich spravuje kolem 30, z nichž většina vznikla během zmiňovaného uruguayského kola GATT. Z hlediska průmyslového vlastnictví je nejdůležitější Dohoda TRIPS. Kromě její administrace má WTO v této oblasti několik dalších důležitých funkcí - je fórem pro vyjednávání úprav současného systému a nových pravidel mezinárodní ochrany duševního vlastnictví, poskytuje efektivní mechanismus rozhodování sporů mezi státy z dohody TRIPS, dohlíží na implementaci závazků z této dohody do národních legislativ,

¹⁰⁴ MAJERČÍK, Lubomír. Světová obchodní organizace. In: *Mezinárodní organizace*. 1. vyd. Editoři: Hynek Baňouch, Martin Fedorko. Brno: Masarykova univerzita Brno, Mezinárodní politologický ústav, 2001, 254 s. Studie, s. 105-106. ISBN 80-210-2474-7.

¹⁰⁵ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 24.

¹⁰⁶ Op. cit. sub 76.

¹⁰⁷ HURD, Ian. *International organizations: politics, law, practice*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 39. ISBN 05-211-4737-9.

poskytuje rozvojovým zemím technickou asistenci a vzdělávací programy a spolupracuje s dalšími mezinárodními organizacemi na řešení aktuálních problémů. Existuje zde především úzká spolupráce WTO s WIPO, které bude věnován další bod této kapitoly.¹⁰⁸

Vrcholným orgánem WTO je Ministerská konference, složená ze zástupců členů. Schází se minimálně jednou za 2 roky. Druhým nejdůležitějším orgánem je Generální rada, která je opět složena se zástupců členů, a stará se o každodenní chod organizace. Generální radě podléhá i specializovaný orgán - Rada pro obchodní aspekty práv k duševnímu vlastnictví (dále jen Rada pro TRIPS). Jejím úkolem je dohlížet na provádění Dohody TRIPS. Posledním orgánem je v Ženevě sídlící Sekretariát s generálním ředitelem v čele. Tento orgán nemá pravomoc přijímat rozhodnutí. Stará se pouze o technickou a odbornou podporu ostatních orgánů, monitoruje a analyzuje vývoje mezinárodního obchodu, organizuje konference a komunikuje s veřejností. Dále je zřizována řada speciálních výborů a pracovních skupin. I v rámci WTO se rozhoduje na základě konsenzu, v případě neshod je možné i většinové hlasování, kterého ovšem nebylo dosud nikdy užito. Každý člen pak disponuje jedním hlasem. Podobně jako WIPO čelí i WTO obtížím v podobě neshod bohatého severu a chudého jihu, tedy rozvinutých a rozvojových zemí. Jednání jsou v podstatě již více než 10 let zablokována.¹⁰⁹

4.1.3 Vzájemný vztah mezi WIPO a WTO

Od roku 1995 zde existují vedle sebe dvě organizace podílející se na globálním systému ochrany duševního vlastnictví. Vznik WTO a sjednání Dohody TRIPS bezesporu způsobily určité oslabení pozice WIPO¹¹⁰, avšak i přes význam Dohody se nedá konstatovat, že by WTO nahradilo WIPO v pozici přední mezivládní organizace věnující se normotvorbě v oblasti duševního vlastnictví. WTO totiž není organizací, pro

¹⁰⁸ Čerpáno z WTO. *Understanding the WTO*. Ženeva: World Trade Organization, 2011, s. 1. ISBN: 978-92-870-3748-0. [cit. 2013-07-20] Dostupné také z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/understanding_e.pdf

¹⁰⁹ Čerpáno z MAJERČÍK, Lubomír, op. cit. sub 104, s. 108-109, WTO, op. cit. sub 19, s. 7. a DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 28.

¹¹⁰ K tomu více PÍTRA, Vladimír. *K některým obchodním aspektům průmyslového vlastnictví*. In: *Průmyslové vlastnictví*. Praha: ÚPV, 1997, č. 3, s. 42.

kteřou by právě ochrana duševního vlastnictví byla hlavním cílem. Pro tuto oblast zřizuje zvláštní orgán - Radu pro TRIPS.

Vzájemný vztah WIPO a WTO, respektive Rady pro TRIPS, se po formální stránce, i přes určitý faktický rozměr, rozhodně nedá označit jako konkurenční. Z čl. 71 odst. 2 Dohody TRIPS implicitně vyplývá trvající uznání WIPO jako významného fóra pro sjednávání mezinárodních smluv, což však nelze dovést z nepřesného českého znění Dohody.¹¹¹ Kromě toho Dohoda o zřizení Světové obchodní organizace v čl. V, odst. 1, písm. d) obecně předpokládá spolupráci s dalšími mezivládními organizacemi¹¹² a Dohoda TRIPS pak v čl. 68 již zcela konkrétně spolupráci přímo s WIPO.¹¹³ Právě na základě posledně zmiňovaného článku byla 22. 12. 1995 uzavřena Úmluva o spolupráci Světové obchodní organizace a Světové organizace duševního vlastnictví platná od 1. 1. 1996. Kooperace dle této dohody se orientuje na tři hlavní oblasti - WTO deleguje určité administrativní funkce ve vztahu k Dohodě TRIPS na WIPO, obě organizace spolupracují na poskytování technické a právní asistence rozvojovým zemím a taktéž se zavádí dokonalejší výměna informací o národních legislativách v oblasti duševního vlastnictví mezi oběma organizacemi.¹¹⁴

Spíše nežli ke ztrátě významu WIPO tak došlo ke vzniku nového, do určité míry specializovaného, fóra normotvorby v oblasti duševního vlastnictví se vztahem k mezinárodnímu obchodu. V rámci institucionální dvoukolejnosti tak obě organizace sdílí autoritu, jejíž dělení respektuje oblast zaměření jejich činností. WTO klade důraz především na implementaci pravidel do národních řádů, vynucování práv a řešení sporů mezi státy, WIPO se pak věnuje zejména vytváření nových forem ochrany duševního vlastnictví, správně existujících smluv a poskytování technické pomoci rozvojovým státům. Zavedení tohoto modelu na první pohled paradoxně způsobilo určitou reaktivaci

¹¹¹ *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*. Marrakeš: 1994, čl. 71, odst. 2. [cit. 2013-7-20] Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm8_e.htm: "Amendments merely serving the purpose of adjusting to higher levels of protection of intellectual property rights achieved, and in force, in other multilateral agreements and accepted under those agreements by all Members of the WTO (...)"

¹¹² *Dohoda o zřizení Světové obchodní organizace ze dne 15. 4. 1994*. Marrakeš: 1994, čl. V, odst. 1, písm. d): „Generální rada uzavře vhodná ujednání o účinné spolupráci s jinými mezivládními organizacemi, které vyvíjejí činnost, vztahující se k činnosti WTO.“

¹¹³ Op. cit. sub 16, čl. 68: „(...) Po konzultaci s WIPO bude Rada v průběhu jednoho roku od svého prvního zasedání usilovat o vytvoření příslušných ujednání o spolupráci s orgány této organizace.“

¹¹⁴ Čerpáno z HELFER, R. Laurence, op. cit. sub 90, s. 25 a DOBŘÍCHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 36.

WIPO, kdy v post-TRIPS éře sledujeme výjimečnou aktivitu ve vyjednávání nových smluv a ambiciózní snahy o regulaci pomocí soft-law nástrojů.¹¹⁵

4.2 Regionální organizace

Regionální přístupy jsou v oblasti mezinárodní ochrany průmyslového vlastnictví významné, neboť přispívají k harmonizaci na větším území, což může být základ pro další internacionalizaci.

4.2.1 Evropská unie

Evropská unie se sice nedá považovat za mezinárodní organizaci v pravém slova smyslu, avšak z hlediska regionální ochrany průmyslového vlastnictví je její činnost nesmírně důležitá, neboť teritoriálně pokrývá významnou část evropského kontinentu. Snaží se zejména o harmonizaci některých aspektů vnitrostátních právních předpisů a také o zavedení jednotlivých evropských práv, která by zaručila jednotnou ochranu průmyslového vlastnictví v EU. Mimoto i v globálním měřítku pak EU patří mezi nejdůležitější iniciátory jednání v oblasti mezinárodní ochrany duševního vlastnictví. Nebude zde rozebírána organizační struktura EU a její fungování, neboť tyto otázky jsou zcela mimo rozsah této práce. Pozornost bude pouze věnována především právním aktům EU ve vztahu k průmyslovému vlastnictví. Normotvorná pravomoc EU je od přijetí Lisabonské smlouvy výslovně dána v čl. 118 Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen SFEU).¹¹⁶

V současné době EU reguluje především oblast ochranných známek, průmyslových vzorů a ochrany označení původů výrobku a zeměpisných označení, ve kterých zavádí i jednotná evropská práva. Přiblížilo se také zavedení jednotného patentu, které představuje bez diskuse historicky největší úspěch politiky EU v oblasti duševního vlastnictví.

¹¹⁵ Čerpáno z HELFER, R. Laurence, op. cit. sub 90, s. 25.

¹¹⁶ *Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské Unie*. 2010, čl. 118. [cit. 2013-07-20] Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF> : „V rámci vytvoření nebo fungování vnitřního trhu přijmou Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření o vytvoření evropských práv duševního vlastnictví, která zajistí jednotnou ochranu práv duševního vlastnictví v Unii, a o zavedení centralizovaného režimu pro udělování oprávnění, koordinaci a kontrolu na úrovni Unie.“

Oblast ochranných známek je v EU regulována směrnicí 2008/95/ES o ochranných známkách, kterou se sblíží právní předpisy členských států a nařízením (ES) č. 207/2009 o ochranné známce Společenství. Toto nařízení umožňuje na základě jediné přihlášky podané u Úřadu pro harmonizaci ve vnitřním trhu (dále jen OHIM) v Alicante získat ochranu pro území celé EU. O ochrannou známku společenství, známou také pod zkratkou CTM (Community Trademark) je až nečekaný zájem, vzhledem k tomu, že systém existuje vedle národních systémů ochranných známek jednotlivých členských států. Na stole v současné době leží návrh Evropské komise na zjednodušení právních předpisů v oblasti ochranných známek na vnitrostátní i unijní úrovni. Balíček přepracovává stávající směrnici a reviduje nařízení. Měly by se především snížit náklady na zápis ochranných známek a také zvýšit rychlost, spolehlivost a předvídatelnost tohoto zápisu.¹¹⁷

Národní úpravy průmyslových vzorů harmonizuje směrnice 98/71/ES a nařízení (ES) č. 6/2002 zavádí systém průmyslového vzoru společenství. Opět se jedná, stejně jako v případě ochranných známek, o jednotnou ochranu pro celé území EU. Zmíněné nařízení upravuje dvě formy ochrany - zapsaný a nezapsaný průmyslový vzor. Ty se od sebe liší především délkou ochrany, kdy nezapsaný průmyslový vzor je chráněn po dobu 3 let od zpřístupnění veřejnosti v zemích EU, ochrana zapsaného průmyslového vzoru je pak pětiletá s možností prodloužení o čtyřikrát pět let. Prostřednictvím rozhodnutí Rady č. 2006/954/ES a nařízení Rady (ES) č. 1891/2006 byl systém zápisu průmyslových vzorů společenství propojen s mezinárodním systémem zápisu při WIPO.¹¹⁸

Systém ochrany zeměpisných označení a označení původu výrobků v EU doznal v nedávné době jistých změn. Vnitrostátní úpravy sblíží i nadále směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, avšak nařízení (ES) č. 510/2006, které dosud upravovalo ochranu zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin na úrovni Evropské unie, bylo zrušeno a nahrazeno nařízením novým. Dne 3. 1. 2013 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012, s tím, že některá jeho ustanovení se užijí až ode dne 4. 1. 2016. Toto

¹¹⁷ Čerpáno z NAGLIČ, Vesna. *Fakta a čísla o Evropské unii 2013: Duševní vlastnictví*. Evropský parlament, 2013, s. 1. [cit. 2013-07-20] Dostupné z: http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/cs/FTU_3.4.5.pdf

¹¹⁸ Podle VOJČÍK, Peter, op. cit. sub 103, s. 461. a NAGLIČ, Vesna, op. cit. sub 117, s. 1.

nařízení by mělo umožnit dosažení větší soudržnosti a důslednosti v politice jakosti zemědělských produktů.¹¹⁹

Debata o zavedení patentu s jednotným účinkem se táhly více než 30 let. Dnes je Evropská unie jeho zavedení blíže než kdykoliv dříve. Dne 17. 12. 2012 byla ve speciálním režimu tzv. posílené spolupráce 25 unijních států (Španělsko a Itálie se rozhodly neúčastnit) přijata dvě klíčová nařízení - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany a Nařízení Rady (EU) č. 1260/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany, pokud jde o příslušná ustanovení o překladu. Posledním krokem ke vzniku nového systému jednotného patentu je uzavření Dohody o jednotném patentovém soudu. Kromě Španělska se ji na poslední chvíli rozhodlo nepodepsat také Polsko, naopak ji podepsala Itálie, což novému soudu umožní přezkoumávat patenty validované v Itálii. Nyní je ještě třeba ratifikace této dohody alespoň ve 13 unijních státech, zahrnujících Francii, Německo a Velkou Británii, jakožto patentové mocnosti. V Irsku a možná také v Dánsku bude k ratifikaci nutné konání referenda. Pokud bude ratifikační podmínka splněna, může celý systém začít fungovat od 1. 1. 2014. V jiném případě až od data, kdy Dohoda o jednotném patentovém soudu vstoupí v platnost. Kromě již zmiňovaných Španělska, Itálie a Polska zůstává zatím mimo připravovaný systém jednotného patentu také Chorvatsko, které se připojilo k EU až 1. 7. 2013. Nicméně se s ním v nejbližší době počítá jako se spolupracujícím státem. U Španělska a Itálie byly problémem zejména jazykové otázky, u Polska spíše hledisko ekonomické výhodnosti. Španělsko se se současnou podobou systému nesmířilo a podalo i přes předchozí neúspěchy v březnu 2013 dvě nové žaloby k Soudnímu dvoru EU. Jejich případný úspěch by mohl být pro vznik celého systému závažnou komplikací. Mimo to může v důsledku probíhajícího řízení dojít k pozdržení platnosti napadených právních aktů. Od systému jednotného patentu se očekává zejména výrazné zjednodušení získání plošné patentové ochrany v evropských zemích a taktéž výrazné snížení nákladů na její získání. Udělené jednotné patenty budou mít ve státech EU stejný účinek jako patenty národní. Nařízení počítají s využitím již existujícího systému udělování evropských patentů podle Evropské

¹¹⁹ ÚPV. *Označení původu a zeměpisná označení Společenství*. [cit. 2013-7-20] Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/oznaceni-puvodu-zemepisna-oznaceni/prihlasovani-do-zahranici/oznaceni-puvodu-a-zemepisna-oznaceni-spolecenstvi0>

patentové úmluvy z roku 1973, přihlášky se proto budou podávat u Evropského patentového úřadu, který sídlí v Mnichově. Přihlášku bude možné podat v jakémkoliv úředním jazyce EU, patent bude poté udělen v jednom z úředních jazyků Evropského patentového úřadu, tedy angličtině, francouzštině či němčině. Jednou z předností nového systému jednotného patentu má být také zvláštní soudní systém. Spory z porušení evropských patentů a patentů s jednotným účinkem tak budou řešeny v rámci jediné jurisdikce. Počítá se vznikem soudů první instance (lokální či regionální a ústřední komora v Paříži) a jednoho společného soudu druhé instance (v Lucemburku).¹²⁰

4.2.2 OAPI

Africká organizace duševního vlastnictví, lépe známá pod zkratkou OAPI vycházející z francouzského názvu *Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle*, je významnou africkou regionální organizací zabývající se ochranou práv duševního vlastnictví, která sdružuje především francouzsky mluvící země tohoto kontinentu. Členských zemí je v současnosti 16. Dohoda o vzniku Africké organizace duševního vlastnictví OAPI byla uzavřena 2. 3. 1977 v hlavním městě Středoafrické republiky, Bangui. V platnost tato dohoda vešla 8. 2. 1982. OAPI se tak stala nástupcem nepříliš úspěšné Afro-malgašské organizace duševního vlastnictví.

Záměrem Banguiské dohody bylo vytvořit jednotné právo duševního vlastnictví a také společný úřad se sídlem v kamerunském hlavním městě Yaoundé. Tento úřad plní roli národních úřadů a také ústřední kanceláře spravující veškerou dokumentaci a poskytující informace. Banguiská dohoda pak platí za společný kodex práva duševního vlastnictví a její ustanovení jsou přímou součástí národních právních řádů. Jednotlivá práva určená touto dohodou jsou pak předmětem nezávislé národní legislativy. Naposledy byla Banguiská dohoda revidována v roce 1999, tak aby byla v souladu s Dohodou TRIPS. Na základě této revize se úmluva zabývá patenty a dále ochranou užitných vzorů, ochranných známek včetně známek služeb, průmyslových vzorů,

¹²⁰ K tomu LUGINBÜHL, Stefan. *Das europäische Patent mit einheitlicher Wirkung (Einheitspatent)*. In: Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht. Internationaler Teil. 2013, sešit 4, s. 305-310. a ÚPV. *Informace o evropském patentu s jednotným účinkem a jednotném patentovém soudu*. [cit. 2013-7-21] Dostupné z: http://www.upv.cz/cs/uzitecne-odkazy/informace_z_EU/jednotny_patent.html

obchodních jmen, zeměpisných označení, topografií polovodičových výrobků, nových rostlinných odrůd a literárních a uměleckých děl.¹²¹

4.2.3 ARIPO

ARIPO neboli Africká regionální organizace duševního vlastnictví vznikla původně pod názvem Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví. Zakládajícím aktem je Dohoda o vytvoření Africké regionální organizace průmyslového vlastnictví, která byla uzavřena dne 9. 12. 1986 na diplomatické konferenci v zambijském hlavním městě Lusace. Podle je někdy tato dohoda označována jako Lusacká dohoda. ARIPO, jako mezivládní regionální organizace anglofonních afrických států, vznikla za podpory WIPO a Hospodářské komise pro Afriku Organizace spojených národů (UNECA). V současnosti má organizace 18 členských zemí, z nichž je stále většina anglicky mluvících. Sídlem ARIPO je Harare, největší město Zimbabwe.

Lusacká dohoda byla naposledy revidována v roce 2004 a jejím prostřednictvím je rámcově upravena ochrana zeměpisných označení, topografií polovodičových výrobků, vynálezů, obchodních jmen, nezveřejněných informací a dále i užitných vzorů, průmyslových vzorů a ochranných známek. Doplněna byla tato dohoda třemi protokoly - Harare protokol o patentech a průmyslových vzorech (1982), Banjulský protokol o ochranných známkách (1997) a naposledy Swakopmundský protokol o ochraně tradičních znalostí a folkloru (2010). Nikoliv všechny členské státy ARIPO jsou však signatáři těchto protokolů. Harare protokol a Banjulský protokol zjednodušují ve smluvních státech proces získání průmyslových práv zavedením institutu jediné přihlášky. O udělení ochrany se nicméně rozhoduje v každém státě zvlášť.¹²²

4.3 Nevládní organizace (NGOs)

Nevládní organizace jsou v současné době důležitými účastníky debat nad otázkami duševního, potažmo průmyslového vlastnictví v regionálních a

¹²¹ Informace z WIPO. *Background information on member States of OAPI*. 2012. [cit. 2013-7-21] Dostupné z http://www.wipo.int/wipolex/en/outline/oapi.html#_ftn5

¹²² Zpracováno podle WIPO. *African Regional Intellectual Property Organization (ARIPO)*. [cit. 2013-7-21] Dostupné z: http://www.wipo.int/africa/en/partners_org/partners/aripo_bg.html a ARIPO. *ARIPO Overview*. [cit. 2013-7-21] Dostupné z: <http://www.aripo.org/index.php/about-aripo>

multilaterálních globálních fórech. Jejich paleta je velmi pestrá a mají rozličné cíle. V poslední době jsme však svědky nástupu zejména nevládních organizací, které vystupují na ochranu veřejných zájmů. Ty v minulosti reagovaly většinou pouze ex-post na vývoj mezinárodní úpravy. Jejich rostoucí vliv se poprvé ukázal v souvislosti s otázkou veřejného zdraví a přístupu k léčivům ve vztahu k Dohodě TRIPS. V současnosti je jejich přístup více proaktivní a snaží se pozitivně působit již na proces normotvorby. Dnes hrají nezastupitelnou roli například v jednáních k otázkám ochrany tradičních znalostí či genetických zdrojů. Význam nevládních organizací obecně potvrzuje i počet NGOs, kterým byl oficiálně přiznán pozorovatelský status při WIPO. V současnosti se jedná o 68 nevládních organizací národního charakteru a 293 mezinárodních.¹²³ Rozlišovat také můžeme nevládní organizace univerzální a specializované.

Role NGOs chránících veřejný zájem spočívá především ve zvyšování povědomí o aktuálních problémech, kdy působí v podstatě jako “systém včasného varování”. Dále pak napomáhají veřejnosti porozumět důležitosti ochrany duševního vlastnictví a zvyšují její informovanost. V neposlední řadě poskytují, především rozvojovým zemím, odbornou pomoc v oblasti technických a právních otázek. Posledně jmenované činnosti výrazně vylepšují vyjednávací schopnosti rozvojových zemí, které donedávna často nebyly schopné formulovat jasně své postoje a činit samostatně informovaná rozhodnutí. Na tomto místě je nutné podotknout, že činnost nevládních organizací by měla zůstat v intencích poskytování poradenství a technických expertíz a neměla by nabírat politický rozměr. Rozhodnutí by se měla tvořit na mezivládní úrovni. Do jednání na mezivládní úrovni mohou NGOs zasahovat jako zprostředkovatelé dialogu a zdroj vnějších podnětů. Do budoucna je třeba zlepšit koordinaci mezi jednotlivými mezivládními organizacemi tak, aby nedocházelo k duplicitní činnosti, a zároveň se zvýšila efektivita v prosazování postojů, která dosud zaostává za zástupci držitelů práv a průmyslu. S respektem k profesionalitě by se měly NGOs snažit o užší spolupráci i s těmito zájmovými skupinami. V souvislosti s tím je však třeba vždy zachovávat nezávislost na případných dárcích a jejich vlivech, neboť ta je základním kamenem jejich důvěryhodnosti.¹²⁴

¹²³ WIPO . *List of Observers*. [cit. 2013-7-22] Dostupné z: <http://www.wipo.int/export/sites/www/members/en/docs/observers.pdf>

¹²⁴ Čerpáno z MATTHEWS, Duncan. *NGOs, Intellectual Property Rights and Multilateral Institutions*. Londýn: Queen Mary, University of London, 2006, s. 7-34. [cit. 2013-07-22] Dostupné z: <http://www.ipngos.org/Report/IP-NGOs%20final%20report%20December%202006.pdf>

4.3.1 Vztah mezi WIPO, WTO a nevládními organizacemi

WIPO má relativně dlouhou historii spolupráce s NGOs, ačkoliv ještě nedávno se jednalo téměř výhradně o zástupce průmyslu a držitelů práv, kteří jsou zařazováni do kategorie nevládních organizací. Se vzestupem nevládních organizací hájících otázky veřejného zájmu se přizpůsobila i opatření, která umožňují účast NGOs na procesech normotvorby a utváření politik. Nevládní organizace mohou požádat o udělení akreditace, která je opravňuje k účasti na setkáních a vlastním prohlášením. NGOs se mohou účastnit zasedání stálých i nestálých výborů, avšak jejich role je limitována, neboť tyto výbory zůstávají svou podstatou mezivládní. V některých partikulárních otázkách může být mezivládním organizacím ad-hoc umožněn větší podíl na jednáních. Například v rámci Mezivládního výboru WIPO pro duševní vlastnictví a genetické zdroje, tradiční znalosti a folklor, spolupracují na základě zvláštní akreditace NGOs, zástupci komunit a členové na návrzích společně a návrhy všech stran jsou zohledňovány. V porovnání s WIPO je postavení NGOs ve vztahu k WTO slabší. I přes značné pokroky neexistuje kromě ministerských konferencí univerzální akreditační proces. Na ministerských konferencích organizovaných v dvouletých intervalech navíc neprobíhají hlavní debaty nad otázkami duševního vlastnictví. Na jednání Rady pro TRIPS nemají mezivládní organizace přístup. Opatřeními je zajištěn přístup NGOs k informacím, mohou také zasílat podněty sekretariátu organizace a orgánu pro řešení sporů, není zde však zakotvena jakákoliv povinnost se těmito podněty zabývat. WTO tak zůstává striktně členskou mezivládní organizací. Větší zapojení NGOs do procesu normotvorby v rámci WTO může být námětem pro budoucnost.¹²⁵

4.3.2 Vybrané nevládní organizace

Jak již bylo podotknuto dříve, spektrum nevládních organizací je velmi různorodé. Z těch nejznámějších můžeme jmenovat například univerzální AIPPI (International Association for the Protection of Industrial Property, neboli Mezinárodní sdružení na ochranu duševního vlastnictví), organizace sdružující specializované

¹²⁵ Čerpáno z MATTHEWS, Duncan, op. cit. sub 124, s. 29-30. a PEREZ-ESTEVE, Maria. *WTO rules and practices for transparency and engagement with civil society organizations*. 2012, s. 24-26. [cit. 2013-07-23] Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/reser_e/ersd201214_e.pdf

advokáty či patentové zástupce, FICPI (International Federation of Intellectual Property Attorneys v angličtině, neboli Mezinárodní federace patentových zástupců) a AIPLA (American Intellectual Property Law Association, neboli Americká asociace duševního vlastnictví), organizace zastupující držitele práv - IPO (Intellectual Property Owners Association, neboli Asociace vlastníků práv duševního vlastnictví), či průmysl - IIPA (International Intellectual Property Alliance, neboli Mezinárodní aliance duševního vlastnictví). Z organizací, které hájí veřejný zájem ve vztahu k ochraně duševního vlastnictví, lze zmínit například Oxfam, Public Interest Intellectual Property Advisors (PIIPA), Third World Network (TWN) či 3D (Trade-Human Rights-Equitable Economy).

5. Mezinárodněprávní ochrana vynálezů

Patent poskytuje původci vynálezu či držiteli patentu po určitou dobu právo na ochranu výlučného využívání vynálezu. Na oplátku se v patentových dokumentech zveřejňují veškeré podrobnosti o chráněném vynálezu. Jedná se tak v podstatě o společenskou smlouvu mezi původcem vynálezu či jeho držitelem a společností jako celkem.

Aby byly vynálezy způsobilé patentové ochrany, musí být nové, výsledkem vynálezecké činnosti a průmyslově využitelné. Ve většině zemí jsou pak chráněny po dobu 20 let, počítáno ode dne podání přihlášky.

Vzhledem k tomu, že patenty představují nejdůležitější průmyslová práva, existuje mnoho mezinárodních smluv, které se jich týkají. Hmotněprávní otázky jsou upraveny především Pařížskou úmluvou a Dohodou TRIPS. V relativně nedávné době byla započata příprava Smlouvy SPLT, která měla za cíl hmotněprávní harmonizaci. V roce 2006 byly nicméně přípravy návrhu této smlouvy pozastaveny jako ukvapené. Všechny relevantní mezinárodní smlouvy jsou uvedeny v následujícím textu.

5.1 Pařížská úmluva

Jak již bylo uvedeno na jiném místě této práce, Pařížská úmluva obsahuje některá specifická ustanovení, týkající se jednotlivých forem ochrany průmyslového vlastnictví.

Jedním z nejdůležitějších ustanovení v případě patentu je nezávislost udělené ochrany. Ta je upravena v čl. 4bis Úmluvy a znamená, že patenty ke stejnému vynálezu udělené v jednotlivých státech jsou na sobě zcela nezávislé, tj. udělení patentu v jednom unijním státě nezaručuje, že bude udělen i ve státech dalších, a naopak odmítnutí udělení patentu, jeho zrušení, či zánik v jednom z členských států nemůže mít za následek odmítnutí udělení ochrany, zrušení, případně zánik patentu ve státech dalších. Princip nezávislosti zde musí být chápán v nejširším možném smyslu. Je aplikován i v odst. 5 ustanovení 4bis, z něhož vyplývá, že počátek platnosti patentu nabytého na

základě práva unijní priority se odvozuje ode dne podání jeho přihlášky, nikoliv ode dne získání práva priority.

Hned v následujícím článku 4ter je zakotveno právo vynálezce být uveden jako vynálezce v patentu. Toto ustanovení bylo v unijních zemích provedeno různými způsoby. A to buď jako právo civilní žaloby proti přihlašovatelovi či majiteli na vložení jména do patentu či jako vyžádání jména vynálezce ex officio během přihlašovacího procesu.¹²⁶

Čl. 4quater zakazuje, aby bylo odepřeno udělení patentu, či byl patent zrušen z důvodu, že prodej patentovaného výrobku nebo výrobku, k němuž se dospěje patentovaným způsobem, je národním zákonem vyloučen nebo omezen. Toto ustanovení bylo do Pařížské úmluvy implementováno z důvodu rozdílnosti národních úprav v oblasti povolování a zákazů prodeje výrobků, které by v konečném efektu působily různost podmínek pro získání patentové ochrany.¹²⁷

Poslední z nejdůležitějších ustanovení ve vztahu k patentům se týká nucených licencí a je obsaženo v čl. 5. Každá země může přijmout legislativní opatření k udělování nucených licencí, aby se především minimalizovaly negativní dopady monopolní povahy práv v případě neužívání či nedostatečného užívání patentu. Některé země považují za důvod pro udělení nucené licence i veřejný zájem. V případě, že by nucené licence neřešily danou otázku, je možné přistoupit k řízení o zániku, či odvolání patentu. Takové řízení však nesmí být zahájeno dříve než 2 roky po udělení první nucené licence. O nucenou licenci nemůže být požádáno z důvodu neužívání či nedostatečného užívání před uplynutím čtyř let od přihlášení vynálezu nebo tří let o udělení patentu. Nucená licence se odepře, pokud majitel patentu ospravedlní svou nečinnost. Nucená licence se vždy uděluje jako nevýlučná a její převoditelnost je omezená. Ohledně nucených licencí se uplatňuje nezakotvená zásada, že výrobky z ní těžící musí být určeny převážně pro domácí trh.

5.2 Dohoda TRIPS

¹²⁶ WIPO, op. cit. sub 68, s. 246.

¹²⁷ K tomu JAKL, Ladislav, op. cit. sub 67, s. 49.

Kromě vázanosti hmotněprávními ustanoveními Pařížské úmluvy požaduje Dohoda TRIPS v čl. 27 po všech členských zemích, aby bez diskriminace poskytovaly patentovou ochranu vynálezům ve všech technických oblastech, za předpokladu že jsou nové, obsahují tvůrčí činnost, jsou průmyslově využitelné a bez ohledu na to, zda jde o výrobky nebo výrobní postupy. Vynálezy mohou být vyloučeny z patentovatelnosti, pokud by jejich komerční využití ohrožovalo veřejný pořádek či morálku. Výslovně je kladen důraz na ochranu života a zdraví lidí, zvířat nebo rostlin a zabránění vážnému zasažení životního prostředí. Členské státy také mohou z patentovatelnosti vyloučit diagnostické, léčebné a chirurgické metody léčení lidí a zvířat, dále pak rostliny nebo zvířata jiná než mikroorganismy a v podstatě biologické postupy pro pěstování rostlin a zvířat jinými než nebiologickými a mikrobiologickými postupy. Odrůdám rostlin musí být však v případě vyloučení poskytována ochrana systémem *sui generis*. V souhrnu tak TRIPS reflektuje vývoj a měni zažité pojetí vynálezu z 19. století, když významně rozšiřuje okruh patentovatelných vynálezů.¹²⁸

Podle čl. 28 má patent poskytovat majiteli výlučná práva vůči třetím stranám. V případě výrobků právo zabránit výrobě, užití, nabízení k prodeji, samotnému prodeji nebo dovozu. V případě výrobních postupů je třeba chránit nejen samotný postup a jeho užívání, ale rovněž i výrobky, které byly získány přímo tímto postupem. Majitelům patentu má rovněž náležet právo postoupit nebo převést sukcesí patent a uzavírat licenční smlouvy. Čl. 30 pak dovoluje členům udělovat výjimky z výlučných práv za předpokladu, že takové výjimky budou omezené, nebudou nepřiměřeně v rozporu s běžným využíváním patentu a nebudou nepřiměřeně na úkor oprávněných zájmů majitele patentu s tím, že bude brán zřetel na oprávněné zájmy třetích stran. Ve sporu ve věci *Canada – Patent Protection of Pharmaceutical Products* bylo akcentováno, že zmíněné tři podmínky je třeba aplikovat kumulativně.¹²⁹

Nejdůležitějším ustanovením z pohledu harmonizace je čl. 33 Dohody TRIPS, který stanovuje, že doba poskytnuté ochrany neskončí před uplynutím období 20 let od data přihlášky. Významnost tohoto ustanovení potvrzují spory, které byly v souvislosti s jeho porušením na půdě WTO řešeny. V obou případech *Portugal – Patent Protection*

¹²⁸ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 128-129.

¹²⁹ Podle zprávy panelu WT/DS114/R ze dne 17. 3. 2000. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds114_e.htm

under the Industrial Property Act a Canada – Term of Patent Protection se jednalo o nedostatečnou dobu ochrany poskytované patentem.¹³⁰

Je-li předmětem patentu postup získání výrobku, soudní orgány mají mít pravomoc nařídit žalovanému, aby prokázal, že postup získání shodného výrobku je rozdílný od již patentovaného postupu. Toto pravidlo je obsaženo v čl. 34 Dohody.

Nucené licence a užití vládou bez souhlasu majitele práva jsou na základě Dohody TRIPS přípustné, nicméně jsou stanoveny určité podmínky, tak aby byly chráněny zájmy držitele patentu. Většina podmínek je obsažena v čl. 31. Primárně je třeba souhlasu vlády. Tento souhlas bude udělován zásadně na základě okolností jednotlivého případu. Obecně pak platí, že taková užití mohou být poskytována pouze v případě, že byl za přiměřených obchodních podmínek učiněn pokus o získání souhlasu od majitele práva a toto úsilí skončilo v přiměřené době bez úspěchu, dále pak zejména, že majiteli práva bude zaplacena přiměřená náhrada podle okolností každého případu, s přihlédnutím k ekonomické hodnotě souhlasu a právoplatnost jakéhokoli rozhodnutí vztahujícího se k souhlasu k takovému užití bude podléhat soudnímu přezkoumání, nebo jinému nezávislému přezkoumání odlišným vyšším orgánem člena. Některé z podmínek nemusí být uplatňovány, jestliže užití je povoleno proto, aby bylo zabráněno praxi, o které bylo v soudním nebo správním řízení rozhodnuto, že je protikonkurenční. Všechny podmínky by měly být vykládány v souladu se zněním čl. 27 odst. 1, který ukládá, že patentová práva budou využitelná bez diskriminace, pokud jde o oblast techniky a skutečnost, zda jde o výrobky dovezené nebo místně vyrobené. Celkově lze shrnout podmínky nucených licencí jako velmi přísné a obtížnost jejich splnění je citelná zejména pro rozvojové státy.

5.3 Systém PCT

V současnosti neexistuje žádný skutečně “globální patent”, který by chránil vynálezy ve všech nebo alespoň většině států světa. Pro získání patentové ochrany na větším území, musí být ochrana získána v každém státě zvlášť. Potřeba přeshraniční

¹³⁰ Podle dokumentů Světové obchodní organizace WT/DS37 a WT/DS170. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds37_e.htm, http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds170_e.htm

ochrany souvisí s tím, že tradiční ochrana je zásadně teritoriální, zatímco zveřejnění vynálezu má v informační době důsledky globální. Ani systém PCT, který pokrývá většinu států světa a umožňuje podání jednotné přihlášky, nenabízí bohužel získání jednotného patentu, který by byl účinný ve všech smluvních státech. Usnadňuje pouze získání ochrany v každé z designovaných zemí individuálně.¹³¹

Smlouva o patentové spolupráci (dále jen „Smlouva PCT“) byla uzavřena dne 19. 6. 1970 ve Washingtonu, novelizována v letech 1979 a 1984 a upravena v roce 2001. Jedná se bezesporu o nejvýznamnější instrument mezinárodní ochrany průmyslových práv. Smlouva je otevřena k podpisu pro smluvní státy Pařížské úmluvy a v současnosti se jejím prostřednictvím založeného systému účastní celkem 148 států.¹³² Jeho význam i nadále roste. Jen během roku 2012 zaznamenal 6,6% růst v počtu podaných přihlášek.¹³³

Ustanovení smlouvy PCT se věnují pouze úpravě procesních pravidel na mezinárodní úrovni. Hmotněprávní otázky smlouva neřeší a neobsahuje tak žádnou pozitivní definici vynálezu a nezabývá se ani patentovatelností. Spoléhá se tak v tomto ohledu na národní úpravy členských zemí.¹³⁴

Jak již bylo uvedeno, Smlouva PCT umožňuje prostřednictvím jedině mezinárodní patentové přihlášky v jediném jazyce požádat o patentovou ochranu ve většině států světa. Takto podaná přihláška má stejné účinky jako podání přihlášek národních. Přihlášku je oprávněn podat každý, kdo má sídlo ve smluvním státě nebo je jeho občanem. Zvolit si může mezi podáním u příslušného národního úřadu nebo podáním přímo k Mezinárodnímu úřadu WIPO v Ženevě. Pokud je přihlašovatel občanem nebo má sídlo ve státě, který je členem některé ze zapojených regionálních organizací¹³⁵, pak lze podat přihlášku i jejich prostřednictvím.¹³⁶

¹³¹ Podle TRIMBLE, Marketa. *Global patents: limits of transnational enforcement*. New York: Oxford University Press, c2012, ix, s. 12. ISBN 01-998-4068-7. [cit. 2013-08-02]

¹³² Podle: http://www.wipo.int/pct/en/pct_contracting_states.html [cit. 2013-8-2]

¹³³ WIPO. Op. cit. sub 2.

¹³⁴ Čerpáno z HÁK, Jan. *Úvod ke studiu patentového práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, s. 34. ISBN 978-807-3803-636.

¹³⁵ Zapojeny jsou: Evropská patentová organizace (EPO), Euroasijská patentová organizace (EAPO), Africká regionální organizace průmyslového vlastnictví (ARIPO) a Africká organizace duševního vlastnictví (OAPI)

¹³⁶ Čerpáno z HOŠKOVÁ, Marta. *Mezinárodní patentová ochrana - PCT*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010, s. 11-12. ISBN 978-80-86855-60-8.

Řízení dle PCT lze rozdělit na fázi “mezinárodní” a “národní”. Celé řízení začíná podáním mezinárodní přihlášky, což je současně prvním krokem mezinárodní fáze. Následně je prováděna tzv. mezinárodní rešerše. Tuto rešerši provádí jeden z větších úřadů, který má status Orgánu pro mezinárodní rešerši (ISA). Výstupem je zpráva o mezinárodní rešerši a také písemný posudek ohledně patentovatelnosti. Tyto dokumenty jsou poskytnuty přihlašovatel, který se na jejich základě může rozhodnout, zda je účelné v řízení pokračovat. Pokud přihláška není stažena, je zpráva o mezinárodní rešerši spolu s přihláškou zveřejněna. Přihlášky se zveřejňují centralizovaně, což vytváří unikátní zdroj informací o stavu techniky. Volitelným krokem v mezinárodní fázi řízení je žádost o provedení mezinárodního předběžného průzkumu, který opět na výstupu poskytuje zprávu. Tato zpráva obsahuje ještě podrobnější informace o patentovatelnosti přihlašovaného řešení a lze tedy na jejím základě ještě lépe hodnotit pravděpodobnost úspěšného zápisu. Na mezinárodní fázi pak navazuje fáze národní, ve které již probíhá řízení před úřady zvolených zemí či organizací. Do národní fáze je třeba vstoupit zpravidla do 30 měsíců a více, podle vnitrostátních předpisů jednotlivých států. Národní řízení končí v případě úspěchu udělením patentu.¹³⁷

Výše popsaný postup dle systému PCT přináší celou řadu výhod. Z pohledu přihlašovatele je podstatné, že přihláška nemůže být následně zamítnuta národními úřady na základě formálních nedostatků, neboť je zaveden pouze jediný formální průzkum. Písemný posudek a zpráva o rešerši dále pomáhají lépe zhodnotit šance na úspěch v národních řízeních a mohou tak ušetřit zbytečné vynaložení značných prostředků. V neposlední řadě přihlašovatel získává díky proceduře PCT více času na přípravu k národním řízením. Zpráva o mezinárodní rešerši i písemný posudek mohou také výrazně usnadnit práce na rešerši a průzkumu ze strany národních, potažmo regionálních, zápisných autorit a ve spojitosti s tím i tato řízení zlevnit.¹³⁸

5.4 Evropský patentový systém

¹³⁷ Čerpáno z JAKL, Ladislav. *Právní ochrana vynálezů a užitných vzorů: vypracování jejich popisů a nároků na ochranu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, s. 61-68. ISBN 978-80-86855-74-5.

¹³⁸ HOŠKOVÁ, Marta, op. cit. sub 136, s. 13.

Základem evropského patentového systému je Úmluva o udělování evropských patentů, uzavřená dne 5. 10. 1973 v Mnichově a revidovaná v letech 1991 a 2000. Tato úmluva představuje jednu část z původně plánovaného duálního systému, jehož druhou část měl tvořit jednotný patent pro členy EHS. Ten ovšem nebyl nikdy dojednán. Podle preambule Úmluvy je jejím cílem posílit spolupráci mezi evropskými státy v oblasti ochrany vynálezů, umožnit získání této ochrany prostřednictvím jediného řízení a zavést určitá jednotná pravidla upravující patenty jako takové. Tím se dostáváme k tomu, že Úmluva o udělování evropských patentů představuje komplexní dokument, který upravuje procesněprávní pravidla řízení o přihláškách i hmotněprávní podmínky pro udělování patentů.

Úmluvou se zřizuje Evropská patentová organizace (dále jen EPO), která má prostřednictvím své správní rady za úkol dohlížet na činnost taktéž nově zřízeného Evropského patentového úřadu (dále jen EPÚ), jenž sídlí v Mnichově. Jeho jednacími jazyky jsou angličtina, francouzština a němčina. Hlavním úkolem EPÚ je udělování evropských patentů.

Řízení před EPÚ začíná podáním jediné evropské patentové přihlášky tomuto úřadu prostřednictvím národní zápisné autority či přímo. Úřad následně přihlášku zkoumá. Provádí se formální průzkum a rešerše, po kterém následuje zveřejnění přihlášky. V této fázi je možné vzít přihlášku zpět či požádat o věcný průzkum. Pokud předmět přihlášky splní podmínky patentovatelnosti stanovené Úmluvou, EPÚ patent udělí. Ovšem pouze pro ty státy, které přihlašovatel předem v přihlášce zvolil. Následně probíhá po dobu 9 měsíců tzv. odporové řízení, během něhož lze ještě dosáhnout zrušení patentu. Udělením evropského patentu dochází k jeho rozpadu na svazek patentů národních. Národní patenty nabývají účinnosti až na základě splnění validačních podmínek jednotlivých států. Ty většinou požadují předložení překladu popisu vynálezu a patentových nároků a úhradu příslušných poplatků.¹³⁹

Úmluva o udělování evropských patentů je velmi důležitým mezinárodním dokumentem, který výjimečným způsobem přispěl k harmonizaci patentového práva v Evropě. V současnosti se systému evropského patentu účastní 38 států včetně např.

¹³⁹ Čerpáno z JAKL, Ladislav, op. cit. sub 137. a HÁK, Jan, op. cit. sub 134, s. 36-37.

Turecka. Na základě tzv. “systému rozšíření” mohou nastat účinky evropského patentu také na území Černé Hory a Bosny a Hercegoviny.¹⁴⁰

Momentem se zcela zásadním významem pro Evropský patentový systém se může stát vznik tzv. jednotného patentu EU. Jednotný patent bude existovat vedle klasického evropského patentového systému a bude s ním integrován. Bude tak možné v jediné přihlášce kombinovat nový jednotný patent společně s klasickým systémem. Kromě toho bude EPO svěřena většina úkolů souvisejících se samotným jednotným patentem EU.

5.5 Londýnská dohoda

Londýnská dohoda o překladech evropských patentů byla uzavřena dne 17. 10. 2000 jako výsledek dlouhotrvajících snah o snížení nákladů v souvislosti s překlady Evropských patentů. V současné době je účinná pro celkem 18 států z 38 účastných na systému Evropského patentu.¹⁴¹ Jedná se o samostatnou mezinárodní smlouvu, založenou ve vztahu k přístupu na dobrovolném principu.

Evropský patent je třeba v zemích, do nichž byl udělen validovat, aby se mohl stát účinným. Tato validace běžně obnáší především předložení překladu popisu vynálezu a patentových nároků do národního úředního jazyka, a to v případě, že národní jazyk se neshoduje s jedním z úředních jazyků Evropského patentového úřadu. Londýnská dohoda zavazuje své smluvní strany ke vzdání se těchto požadavků, čímž významným způsobem přispívá k redukci nákladů na straně přihlašovatelů. Je třeba zmínit, že Dohoda se stala předmětem silně kritických debat, kdy byly prezentovány ústavní pochybnosti a výtky, že v případě její aplikace patenty dále neplní svou roli zdroje technických informací, když de facto nejsou všeobecně zpřístupněny.¹⁴²

5.6 Euroasijský patentový systém

¹⁴⁰ Podle: <http://www.epo.org/about-us/organisation/member-states.html#contracting> [cit. 2013-08-02]

¹⁴¹ Podle: <http://www.epo.org/law-practice/legal-texts/london-agreement/status.html> [cit. 2013-08-02]

¹⁴² HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011, xxvii, s. 222. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-417-9. a JAKL, Ladislav, op. cit. sub 137, s. 75-76.

Vedle Evropského patentu existuje i další regionální systém, který umožňuje získání patentu na rozsáhlejších území prostřednictvím jediné přihlášky. Po rozpadu Sovětského svazu se totiž i na jeho bývalém území projevíly všeobecné integrační tendence v oblasti patentové ochrany, které vyústily dne 9. 9. 1994 v Moskvě v uzavření Euroasijské patentové úmluvy. Tato úmluva, která má aktuálně 8 smluvních stran¹⁴³, založila také Euroasijskou patentovou organizaci a Euroasijský patentový úřad se sídlem v Moskvě. Celý systém vykazuje určitou podobnost s evropským patentovým systémem, avšak uděluje se jediný euroasijský patent platný ve všech smluvních státech. Kromě toho udělené patenty nepodléhají validaci, systém má pouze jeden jednací jazyk (ruštinu), zná šestiměsíční dodatečnou lhůtu (tzv. “grace period”), zná výstavní prioritu, nemá výluku pro metody léčení a odpor proti udělení patentové ochrany lze podat do 6 měsíců. Stejně jako evropský patentový systém je také propojen se Smlouvou o patentové spolupráci. V patentovém řízení musí být zahraniční osoby zastoupeny euroasijským patentovým zástupcem.¹⁴⁴

5.7 Smlouva o patentovém právu (PLT)

Smlouva o patentovém právu, jejímž cílem je harmonizovat a zefektivnit formální procedury ve vztahu k patentům, byla uzavřena 1. 6. 2000. Zjednodušeně lze říci, že se jedná o maximum požadavků, které mohou úřady smluvní strany žádat po přihlašovatelích či majitelích patentů. Hlavní oblastí harmonizace jsou formální požadavky v řízení o udělení patentu. PLT ovšem neřeší pouze řízení národní, ale i regionální a mezinárodní. Zejména je tato smlouva úzce provázána se smlouvou PCT, na kterou také nezřídka odkazuje. Hmotněprávních požadavků se PLT vůbec nedotýká. Nejdůležitějšími ustanoveními z pohledu přihlašovatelů jsou ta, která se týkají data podání přihlášky, sjednocení obsahu a formy přihlášek (včetně zavedení jednotného mezinárodního formuláře), zjednodušení řady procedur (zejména omezení počtu procedur s povinným zastoupením), možnosti navrácení práv a termínů v případě zmeškání některých lhůt a možnosti činit podání elektronickou formou. Celkově je smlouva poměrně stručná a nezavádí žádné razantní změny. Zatím také nenabyla

¹⁴³ Dostupné z: <http://www.eapo.org/en/> [cit. 2013-8-3]

¹⁴⁴ Čerpáno z JENERÁL, Emil. *Evropský a eurasijský patentový systém*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011, s. 213-214. ISBN 978-80-86855-73-8, JAKL, Ladislav, op. cit. sub 67, s. 129 a HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN, op. cit. sub 142, s. 204-205.

většího významu, neboť má pouze 34 smluvních stran.¹⁴⁵ Situace by se mohla poměrně zásadně změnit s přístupem USA a Evropské patentové organizace, které smlouvu podepsaly, avšak dosud neratifikovaly.¹⁴⁶

5.8 Štrasburská dohoda (IPC Agreement)

Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění byla podepsána 24. 3. 1971 a jednou změněna v roce 1979. Jedná se o zvláštní dohodu uzavřenou na základě čl. 19 Pařížské úmluvy, která také vytváří unii, jejímž orgánem je shromáždění. Dohodou zavedené mezinárodní patentové třídění (IPC) se vztahuje na patenty, autorská osvědčení, na vynálezy, užité vzory a osvědčení o užitečnosti. Jeho systém skupin a podskupin významně usnadňuje průzkum novosti vynálezu v patentovém řízení a tím tedy i samotné získání ochrany. Poslední 8. edice IPC vešla v platnost v roce 2006. Třídění je v základu děleno do 8 sekcí s přibližně 70.000 skupin a podskupin. Přestože smlouva má v současnosti pouze 62 stran¹⁴⁷, jí zavedené třídění užívá přes 100 států, 4 regionální mezivládní organizaci a sekretariát WIPO na základě smlouvy PCT.¹⁴⁸

5.9 Budapešťská smlouva

Budapešťská smlouva o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového řízení byla přijata na diplomatické konferenci dne 28. 4. 1977. V současnosti má 78 smluvních stran. Tato smlouva zakládá zvláštní unii, jejíž členy zavazuje k uznávání jediného uložení mikroorganismů pro účely patentového řízení a následné ochrany, a to v kterémkoliv z mezinárodních ukládacích míst. Způsobilst pro statut mezinárodního ukládacího místa (international depositary authority) je dána umístěním na území některého ze smluvních států a ujištěním daného státu, případně příslušné mezivládní organizace, o splnění požadavků na takové místo Budapešťskou

¹⁴⁵ Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=4 [cit. 2013-08-03]

¹⁴⁶ WIPO. *Summary of the Patent Law Treaty*. WIPO. [cit. 2013-08-02] Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/ip/plt/summary_plt.html a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 146-148.

¹⁴⁷ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=11 [cit. 2013-08-02]

¹⁴⁸ Čerpáno z WIPO. *Summary of the Strasbourg Agreement Concerning the International Patent Classification*. WIPO. [cit. 2013-08-02] Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/classification/strasbourg/summary_strasbourg.html a SLOVÁKOVÁ, Zuzana a Ladislav JAKL, op. cit. sub 21, s. 58.

smloouvou. Statut se nabývá zveřejněním oznámení, které je adresováno generálnímu řediteli WIPO. Dnes je možné vybírat z celkem 42¹⁴⁹ takových ukládacích míst.¹⁵⁰

5.10 Otázky patentovatelnosti (software, biotechnologie)

Jednou z příčin, která brání rozsáhlejší hmotněprávní harmonizaci na mezinárodní úrovni, jsou i rozdílné národní přístupy k otázce patentovatelnosti. Příkladem mohou být rozdíly v přístupech USA a evropských států ohledně patentovatelnosti softwaru. Také v oblasti biotechnologií jsou rozsáhlé odlišnosti. Například USA umožňují patentovatelnost všech organismů (s vyloučením člověka), evropské státy tradičně vylučují z patentovatelnosti odrůdy rostlin a plemena zvířat, některé státy zcela odmítají patentovatelnost biologických materiálů a pozice některých dalších zemí zůstává nejasná. Obecně lze však konstatovat, že obecným trendem je rozšiřování patentovatelnosti. Je třeba se však k němu stavět s rezervou. V obou zmíněných oblastech se dá očekávat značný vývoj a do budoucna potenciálně i harmonizace hmotného práva na mezinárodní úrovni. To však nikoliv v blízké budoucnosti.

5.10.1 Softwarové patenty

Jedním z nejlepších příkladů rozdílů v patentovatelnosti je otázka softwarových patentů. Ty představují velmi zjednodušeně ochranu určité programovací techniky. Je stále předmětem diskusí, zda vůbec, a případně za jakých podmínek, mají být patenty na software udělovány. Praxe je v různých oblastech světa rozdílná. V USA je možné získat patent v zásadě na cokoli, pokud je původcem lidská bytost a výsledek činnosti je užitečný, konkrétní a hmatatelný. Další zeměmi, které softwarové patenty uznávají, je například Japonsko či Kanada. Naproti tomu bylo jejich udělování odmítnuto v Indii.¹⁵¹

V Evropě se formálně rozlišuje mezi softwarovými patenty a patenty na vynálezy implementované počítačem. Těmi jsou myšleny vynálezy, k jejichž provedení

¹⁴⁹ Podle: <http://www.wipo.int/export/sites/www/treaties/en/registration/budapest/pdf/idalist.pdf> [cit. 2013-08-02]

¹⁵⁰ SLOVÁKOVÁ, Zuzana a Ladislav JAKL, op. cit. sub 21, s. 62.

¹⁵¹ Čerpáno z ŠTĚDRŇ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv, s. 58. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-555-7.

je třeba užití počítače či jiného programovatelného zařízení. K tomu, aby byly tyto vynálezy patentovatelné, musí mít technologický přínos. Počítačový program jako takový by v Evropě patentovatelný být neměl. Základem je ustanovení čl. 52 Evropské patentové úmluvy, které požaduje jednak průmyslovou využitelnost a za druhé výslovně stanovuje, že počítačové programy se nepovažují za vynálezy. V praxi jsou ovšem hranice mezi počítačovým programem jako takovým a vynálezem implementovaným počítačem dosti nejasné a nezřídka dochází, zejména ze strany Evropského patentového úřadu, k udělování patentů na software jako takový. V nedávné době se proti této praxi důrazně vymezil německý parlament, když v jednotném usnesení zmínil vydání až desetitisíců takových patentů.^{152, 153}

Podle čl. 10 odst. 1 Dohody TRIPS musí být počítačové programy chráněny jako literární díla. Za problematické lze pak označit ustanovení čl. 27 odst. 1, podle jehož anglického znění¹⁵⁴ by měly být patenty k dispozici pro všechny vynálezy, ať již výrobky či procesy, ve všech technických oblastech, za předpokladu, že jsou nové, obsahují tvůrčí činnost a jsou průmyslově využitelné. Zastánci softwarových patentů považují toto ustanovení za jednoznačný závazek umožnit ochranu počítačových programů prostřednictvím patentů. Naproti tomu odpůrci argumentují spornou průmyslovou využitelností softwaru.¹⁵⁵

Hlavní otázkou zůstává, zda softwarové patenty vůbec pozitivně přispívají k inovaci, a zda se z nich nestává spíše pouhý nástroj konkurenčního boje v hospodářské soutěži. Koncept, který je zaveden v Evropě, lze označit za vhodný a mělo by u něj být setrváno. Je však nutné v budoucnu blíže definovat hranice mezi počítačovým programem a vynálezem implementovanými počítačem a nastavit přísný přezkum novosti a vynálezecké úrovně. U vynálezů implementovaných počítačem není důvod patentovou ochranu neudělovat v případě, že jsou naplněna obecná kritéria patentovatelnosti. Patentová ochrana počítačových programů jako takových by měla být

¹⁵² Čerpáno z ŠTĚDRŮŇ, Bohumír, op. cit. sub 151 s. 58-59.

¹⁵³ DEUTSCHER BUNDESTAG. *Wettbewerb und Innovationsdynamik im Softwarebereich sichern – Patentierung von Computerprogrammen effektiv begrenzen*. 2013. [cit. 2013-08-5] Dostupné z: <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/130/1713086.pdf>

¹⁵⁴ Op. cit. sub 16, čl. 27 odst. 1. [cit. 2013-08-02] Anglické znění dostupné z: http://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/27-trips.pdf

¹⁵⁵ Podle MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv, s. 10. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-638-7.

odmítnuta. Důvodem je dostatečná ochrana prostřednictvím autorského práva a také povětšinou nízká vynálezecká úroveň zapisovaných řešení. Připuštění možnosti udělování softwarových patentů vede z velké části k inflační ochraně bagatelních řešení, což druhotně vede spíše k potlačování inovace.¹⁵⁶

5.11 Zneužití patentové ochrany

V posledních letech čelí systém patentové ochrany novým výzvám v podobě nejrůznějšího zneužívání udělených práv. Jedná se o situace, kdy majitel užívá patent nelegitimním způsobem či v rozporu s dobrými mravy. Taková užití většinou cílí proti konkrétním konkurenčním subjektům a úzce souvisí s hospodářskou soutěží, případně směřují proti samotné podstatě patentového systému - stimulaci inovací. V některých případech mohou jít i proti veřejnému zájmu (např. v otázkách přístupu k léčivům apod.). Typické je, že podobná zneužití je relativně složité odhalovat, a ještě těžší je se proti nim bránit. Alespoň část z této problematiky může řešit právo nekalé soutěže.¹⁵⁷

Jedním z konkrétních problémů je situace, kdy jeden či více vlastníků patentů vylučují ostatní přímo či nepřímo z přístupu k technologiím. Může k tomu dojít například prostřednictvím cíleně vytvářených tzv. “patentových houštin”, kdy je záměrně podáváno velké množství přihlášek vztahujících se k řešením obsaženým v jediném produktu. V důsledku toho dochází v konečném efektu ke zpomalení inovace, neboť třetí osoby musí pro výrobu v daném odvětví získávat značné množství licencí a vzhledem k počtu chráněných řešení riskují vznik patentového sporu. Tento problém dopadá nejvíce na malé a střední podniky.

Jiným případem je tzv. “evergreening”. Jedná se o situaci, kdy majitelé patentu prodlužují uměle délku ochrany svých řešení prostřednictvím drobných změn v nich činěných. Díky nově uděleným patentům tak získávají na předmětná řešení ochranu delší, než by bylo za normálních okolností dle práva možné.

¹⁵⁶ K tomu BLIND, Knut, Jakob EDLER a Michael FRIEDEWALD. *Software patents: economic impacts and policy implications*. Northampton, Mass.: Edward Elgar, c2005, xi, s. 171. ISBN 18-454-2488-3. a DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 153 a 157.

¹⁵⁷ TEMMERMAN, Michelangelo. *The Legal Notion of Abuse of Patent Rights*. 2011. [cit. 2013-08-03] Dostupné z: http://www.nccr-trade.org/fileadmin/user_upload/nccr-trade.ch/wp3/3.5/The%20Legal%20Notion%20of%20Abuse%20of%20Patent%20Rights.pdf

Posledním z příkladů jsou tzv. “patentovní trollové”. Jedná se o společnosti, které se samy nezabývají výrobou či poskytováním služeb, ale pouze oportunním vytvářením portfolia méně významných patentů. Následně potom vyhledávají možná porušení jimi držených patentů. Jejich hlavní příjmy jsou tvořeny pokutami, finančními vyrovnáními a licenčními poplatky. Právě tyto společnosti patří k nejčastějším účastníkům patentových sporů.

Podobným nežádoucím jevům lze i přes neustále rostoucí počet přihlašovaných vynálezů předcházet. Je nutné především zachovat důkladný přezkum, tedy zkoumání stavu techniky a důsledně uplatňovat kritéria patentovatelnosti. To zajišťuje udělování kvalitních patentů s vysokou vynálezeckou úrovní a mírou novosti.

5.12 Aktuální vývoj v otázce veřejného zdraví a patentů

O této otázce se i nadále hovoří jako o jedné z nejzásadnějších a je jedním z hlavních důvodů kritiky Dohody TRIPS jako celku. Pravděpodobně v žádné jiné oblasti se neprojevovalo tak silně podobné napětí jako mezi potřebou poskytovat pobídky průmyslu pro další výzkum a vývoj léčiv a potřebou činit existující léky co nejdostupnější, a to zejména v rozvojových zemích.

V roce 2001 došlo k historickému momentu, když otázka byla aktivně diskutována na půdě WTO, což potvrdilo významnost problému. Výsledkem debat bylo přijetí tzv. Deklarace z Dauhá, která vyjasnila a formálně posílila možnost užívání flexibilit v režimu Dohody TRIPS. Jedná se především o vydávání nucených licencí, výjimky pro výzkum či paralelní importy. Na Deklaraci z Dauhá následně navázalo Rozhodnutí z roku 2003, označované také jako “waiver”, které mělo usnadnit nucené licence pro export. Jeho prostřednictvím je zajištěna zejména možnost exportní země udělit nucenou licenci pro vývoz do států, které nedisponují dostatečnými vlastními výrobními kapacitami. Toto rozhodnutí je nicméně pouze prozatímní a má být nahrazeno historicky prvním dodatkem k Dohodě TRIPS (nový čl. 31bis), který byl schválen v roce 2005. Z faktického hlediska se nebude jednat o prakticky žádnou

změnu. Nejzazší datum pro přístup k novému znění TRIPS bylo několikrát odloženo, naposledy na 31. 12. 2013.¹⁵⁸

Na tomto místě je třeba poznamenat, že to není pouze patentová ochrana, která způsobuje nedostupnost léčiv v rozvojových zemích. Bez ní je dokonce nepředstavitelný nákladný vývoj léčiv nových. Udržitelné řešení problematiky spočívá v komplexním přístupu, kdy je třeba se zabývat také opatřeními ohledně hospodářské soutěže či zadáváním veřejných zakázek a především regulací nákladů souvisejících s obchodem, konkrétně cel a daní v oblasti léčiv. Zejména vlády rozvojových států by měly otázku veřejného zdraví považovat za jednu ze svých nejdůležitějších agend a v návaznosti na to přijímat potřebnou legislativu.¹⁵⁹

Nejméně rozvinuté státy nemusí poskytovat patentovou ochranu na léčiva na základě přechodného období až do 1. 1. 2016. Poslední prodloužení obecného přechodného období do 1. 7. 2021 se na léčiva nevztahuje.¹⁶⁰ Další prodloužení nicméně stojí za úvahu. Státy by měly také bez prodlevy ratifikovat dodatek Dohody TRIPS schválený v prosinci 2005. A to i přesto, že mechanismus v něm obsažený, se zatím neukázal jako příliš efektivní a v podstatě se mu nedostalo významnějšího praktického využití. Lze uvažovat o určitém zjednodušení a uvolnění procedurálních podmínek, avšak je třeba mít na paměti, že to může ohrozit stimulační funkci patentové ochrany ve vztahu k domácímu průmyslu rozvojových zemí.

Z dlouhodobějšího pohledu je pro řešení otázky veřejného zdraví nejdůležitější právě získání domácích výzkumných kapacit a výrobních kapacit, které budou pružně reagovat na vyvstávající potřeby. Toho je možné dosáhnout pouze skrze účinný transfer technologií na lokální společnosti. Absence zmíněných kapacit je v současnosti tím skutečným důvodem nedostupnosti léčiv. Většina světově vyráběných léků je totiž po uplynutí patentové ochrany a některé ze států navíc dosud ani nejsou povinné patentovou ochranu na léčiva poskytovat.¹⁶¹

¹⁵⁸ Podle dokumentu WTO. *WT/L/829*. 2011. [cit. 2012-08-05] Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/pharmpatent_e.htm

¹⁵⁹ Podrobněji k tomu DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 139-140.

¹⁶⁰ Op. cit. sub 77.

¹⁶¹ Čerpáno z KONGOLO, Tshimanga. *Unsettled international intellectual property issues*. Austin: Wolters Kluwer Law, c2008, xxiii, s. 25-26. ISBN 978-904-1126-412.

Závěrem je třeba se kriticky vymezit proti tlaku rozvinutých zemí na rozvojové, kdy se pokouší pomocí bilaterálních dohod zavádět v oblasti léčiv TRIPS plus standardy. Takové počínání v zásadě likviduje všechny pozitivní kroky, kterých bylo dosud dosaženo, a nelze ho tak pokládat za žádoucí.

6. Mezinárodněprávní ochrana užitných vzorů

Patent nemusí být vždy ideální formou ochrany technických řešení. V některých případech dokonce není patentová ochrana dostupná, a to z důvodu nízké úrovně řešení. Pro poskytování ochrany užitným vzorem postačuje pouhé přesáhnutí rámce odborné dovednosti. Tento typ ochrany je vhodný rovněž v případě, kdy má řešení nižší ekonomickou hodnotu či kratší životnost. Důvodem je především rychlost a jednoduchost zápisného řízení a také výrazně nižší náklady.

Neexistují žádné mnohostranné mezinárodní smlouvy, které by významnějším způsobem oblast užitných vzorů harmonizovaly. Národní úpravy jsou tak značně roztržštěné.¹⁶²

6.1 Pařížská úmluva

Pařížská úmluva je jedinou multilaterální mezinárodní smlouvou, která se užitnými vzory zabývá, ačkoliv se jim jako takovým příliš rozsáhle nevěnuje. Členské státy nejsou dokonce k jejich ochraně ani povinně zavázány. Přesto se přihlašování užitných vzorů v zahraničí užívá, a to v zemích, které jejich právní úpravu zavedly. K těm patří například Německo či Francie. Jako příklad země, jejíž právní řád užitné vzory nezná, lze uvést Velkou Británii. Důležitým ustanovením je čl. 5 odst. 5 Pařížské úmluvy, který uvádí, že předchozích ustanovení vztahujících se k patentu se užije, s výhradou nezbytných změn, i pro užitné vzory. Kromě toho se pro ně užije samozřejmě obecných ustanovení o unijní prioritě a dalších.

6.2 Štrasburská dohoda

Mezinárodní patentové třídění zavedené touto dohodou se vztahuje i na užitné vzory. Samotná dohoda již byla podrobněji rozebrána v kapitole věnované ochraně vynálezů.

¹⁶² DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 163.

7. Mezinárodněprávní ochrana průmyslových vzorů

V porovnání s vynálezy či užitnými vzory, které jsou technickými řešeními, průmyslové vzory jsou výsledkem tvůrčí činnosti designérů, kde technická stránka věci hraje minimální roli. Tento předmět průmyslověprávní ochrany se vztahuje k zevnějšku, tedy k vizuálním a estetickým aspektům výrobku či jeho obalu, které jsou způsobilé smyslového vnímání.¹⁶³ Design napomáhá výrobcům identifikovat produkt na trhu a z hlediska spotřebitelů ovlivňuje volbu i následnou zkušenost s výrobkem. Podmínky udělení ochrany představují většinou kombinaci koncepce typické pro technická řešení, tedy požadavku novosti a z autorského práva vypůjčené původnosti.

Ochrana průmyslových vzorů se postupem času stala zcela zásadní pro některá odvětví průmyslu, jako např. průmysl elektrotechnický, nábytkářský či textilní. Design je pro výrobce stále důležitější, na jeho vývoj jsou vynakládány větší prostředky, roste jeho role v inovačním procesu i z hlediska ekonomického. V posledních letech lze také vyzorovat prudký nárůst jednak přihlašovaných průmyslových vzorů a za druhé i počtu soudních sporů z porušení práv k designu výrobků, a to především v případě mobilních zařízení.¹⁶⁴ Zmíněné skutečnosti se logicky projevují i ve zvýšené aktivitě normotvorby.¹⁶⁵

7.1 Pařížská úmluva

Nejdůležitějším ustanovením Pařížské úmluvy z hlediska průmyslových vzorů je čl. 5quinquies, který stanovuje, že průmyslové vzory a modely budou povinně chráněny ve všech unijních zemích. Nic není řečeno o formě ochrany. Země si tak mohou zvolit, zda vytvořit speciální systém ochrany, či budou chránit průmyslové vzory například prostřednictvím práva nekalé soutěže či autorského práva. Většina zemí volí speciální systém ochrany nebo uděluje na průmyslové vzory patenty. Jediným dalším specifickým

¹⁶³ Podle HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN, op. cit. sub 142, s. 251-252.

¹⁶⁴ Příkladem může být série sporů mezi technologickými giganty Apple a Samsung. Jedním z nejzajímavějších rozhodnutí je rozsudek Vrchního soudu v Londýně [2012] EWHC 1882 (Pat). Dostupné z: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Patents/2012/1882.pdf>. [cit. 2013-08-05]

¹⁶⁵ Čerpáno z WIPO. *The rise of design in innovation and intellectual property - definitional and measurement issues*. WIPO, 2012. [cit. 2013-08-05] Dostupné z: http://wipo.int/export/sites/www/ipstats/en/wipi/pdf/941_2012_special_section.pdf

ustanovením Úmluvy upravujícím režim průmyslových vzorů je čl. 5B, který stanovuje, že ochrana průmyslových vzorů a modelů nesmí zaniknout ani pro nevyužívání, ani pro dovážení předmětů shodných s předměty chráněnými.

7.2 Dohoda TRIPS

Průmyslovým vzorům je věnován v Dohodě TRIPS 4. oddíl. V něm obsažený čl. 25 odst. 1 zavazuje členy poskytovat ochranu nezávisle vytvořeným průmyslovým vzorům, které jsou nové a původní. Oficiální český překlad je zde poněkud zavádějící, neboť anglické znění obsahuje spojení “new or original”, tedy “nové nebo původní”. Záměrem tak bylo dát státům na výběr volbu kritérií. Většina z nich nicméně volí kritéria obě.¹⁶⁶ Členové mohou navíc stanovit, že vzory nejsou nové nebo původní, jestliže se podstatně neodlišují od známých vzorů nebo kombinací známých znaků vzorů. Forma ochrany průmyslových vzorů není, podobně jako v Pařížské úmluvě, stanovena. Členové tak mohou způsob ochrany libovolně zvolit.

Čl. 25 odst. 2 pak obsahuje zvláštní ustanovení ve vztahu k textilním (módním) průmyslovým vzorům, která berou v úvahu krátkou životnost a množství přihlašovaných vzorů v daném sektoru. Členové mají zabezpečit, aby požadavky na zajištění ochrany textilních vzorů, zvláště pokud jde o náklady, zkoušky nebo zveřejnění, nezhoršily nepřiměřeně možnost požadovat a získat takovou ochranu. Je možné splnit tuto povinnost prostřednictvím autorskoprávní ochrany či úpravy sui generis.

Podle čl. 26 odst. 1 má mít majitel chráněného průmyslového vzoru právo zabránit třetím stranám, které nemají jeho souhlas, aby vyráběly, prodávaly nebo dovážely výrobky, které zahrnují nebo obsahují vzor, který je napodobeninou nebo v podstatě napodobeninou chráněného vzoru, jestliže se taková jednání uskutečňují pro komerční účely. Stejný čl. pak v odst. 2 stanovuje, že členové mohou poskytovat omezené výjimky z ochrany průmyslových vzorů za předpokladu, že takové výjimky nebudou nepřiměřeně v rozporu s běžným využíváním chráněných průmyslových vzorů

¹⁶⁶ KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv, s. 31. ISBN 978-807-3578-862.

a že nebudou nepřiměřeně na úkor oprávněným zájmům majitele chráněného vzoru s tím, že bude brán zřetel na oprávněné zájmy třetích stran.

Posledním a zároveň velmi významným ustanovením je odst. 3 čl. 26, který stanovuje, že doba platnosti možné ochrany bude činit nejméně 10 let.

7.3 Haagský systém

Cílem Haagského systému mezinárodního zápisu průmyslových vzorů má být zjednodušení procesu přeshraniční registrace a představuje podobné řešení, s jakým se můžeme setkat v případě vynálezů a ochranných známek. Je založen Haagskou dohodou o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů ze dne 6. 10. 1925, která představuje patrně vůbec nejdůležitější multilaterální dokument týkající se průmyslových vzorů. Dohoda byla několikrát revidována, naposledy pak v Ženevě v roce 1999. Jedná se o zvláštní dohodu ve smyslu čl. 19 Pařížské úmluvy. Haagská dohoda má v současnosti 56 stran, včetně mezivládních organizací jako jsou EU či OAPI.¹⁶⁷ Strany dohody tvoří Haagskou unii. Zejména přístup EU znamenal určité ztraktivnění systému, které zastavilo předchozí rapidní pokles v počtu přihlašovaných vzorů. Došlo totiž k propojení se systémem vzoru Společenství. I přesto je třeba konstatovat, že ve srovnání s Madridským systémem či systémem PCT, se Haagský systém zatím netěší tak široké oblibě, což je způsobeno zejména absencí účasti zemí jako USA či Japonsko. Díky Ženevskému znění dohody, které odstranilo mnoho nedostatků, nicméně došlo k výraznému zvýšení míry akceptovatelnosti a zapojení dalších států.¹⁶⁸

Hlavními výhodami Haagské dohody je možnost ochrany průmyslových vzorů ve zvolených státech systému na základě jediné přihlášky u Mezinárodního úřadu WIPO a jednotná správa takového zápisu. K podání přihlášky není třeba zápisu vzoru v zemi původu, velmi praktická je pak i možnost hromadné přihlášky. O změny v zapsaném průmyslovém vzoru lze žádat jedinou žádostí a k obnově zápisu dochází zaplacením jednotného poplatku. Nejpodstatnějšími změnami, které přineslo Ženevské znění oproti znění z roku 1960, jsou: prodloužení lhůty pro oznámení odmítnutí účinku

¹⁶⁷ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=9 [cit. 2013-08-05]

¹⁶⁸ Čerpáno z KOUKAL, Pavel, op. cit. sub 166, s. 32-33.

mezinárodního zápisu na 12 měsíců, zavedení minimální doby ochrany 15 let a umožnění přístupu k Dohodě mezivládním organizacím.¹⁶⁹

7.4 Locarnská dohoda

Dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů byla podepsána dne 8. 10. 1968 v Locarnu. Doplněována byla jednou, a to v roce 1979. Smluvní strany této smlouvy tvoří tzv. Locarnskou unii. Cílem této dohody bylo usnadnit řešerše a odstranit nutnost reklasifikace dokumentů v oblasti průmyslových vzorů na mezinárodní úrovni. V současné době je aktuální již 9. vydání Locarnského třídění, které vešlo v platnost v roce 2009 a skládá se z 32 tříd a 219 podtříd. Oficiálně se nyní tímto tříděním řídí 52 smluvních stran¹⁷⁰, kromě nich však nezávazně i další státy či mezivládní organizace (např. OAPI, ARIPO).

7.5 Hmotněprávní a procesní harmonizace

Rozdílnost národních úprav např. různá kritéria způsobilosti k ochraně, odlišný rozsah a forma ochrany, proces jejího udělování či nestejně prostředky obrany proti porušování práv, činí získání mezinárodní ochrany v případě průmyslových vzorů velmi složitým. Podstatnou otázkou se zdá být zejména zajištění dostupnosti ochrany průmyslových vzorů s ohledem na alternativní či kumulativní možnosti jejich ochrany prostřednictvím ochranných známek, autorského práva či dokonce patentů. Tento problém nebyl vyřešen Dohodou TRIPS, která ponechala státům volnost volby. V blízké budoucnosti je nicméně nepravděpodobný znatelný posun v dané otázce. Za konkrétní opatření, která by v případě harmonizace mohla přispět k lepší přístupnosti ochrany průmyslových vzorů, lze považovat např. zavedení registračního principu, hromadných přihlášek nebo možnost odkladu zveřejnění. Z hlediska zjednodušení mezinárodního přihlašování je významným krokem vpřed tzv. Ženevský akt Haagské dohody, ke kterému by měly státy přistoupit.¹⁷¹

¹⁶⁹ Čerpáno z HÁK, Jan, op. cit. sub 134 s. 44-45 a KOUKAL, Pavel, op. cit. sub 166, s. 34-35.

¹⁷⁰ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=14 [cit. 2013-08-05]

¹⁷¹ Čerpáno z ICC. *The ICC intellectual property roadmap*. ICC, 2012, s. 36-37. ISBN: 978-92-842-0143-3. [cit. 2013-08-03] Dostupné z: <http://www.iccwbo.org/products-and-services/trade-facilitation/ip-roadmap/>.

Jak již bylo zmíněno v úvodu této kapitoly, lze také pozorovat zvýšenou aktivitu v oblasti normotvorby na půdě WIPO. V posledním roce se výrazně zintenzivnily jednání o návrhu smlouvy DLT (Design Law Treaty), která by měla upravovat formální a procedurální otázky ochrany průmyslových vzorů. Dokonce se předpokládá svolání diplomatické konference k jejímu přijetí již na rok 2014.¹⁷² V rámci WIPO také probíhají práce na přípravě elektronického registru průmyslových vzorů a v souvislosti s tím i debaty o vylepšení Locarnského systému třídění.

¹⁷² WIPO. *Matters concerning the convening of a diplomatic conference for the adoption of a Design law treaty*. WIPO, 2013. [cit. 2013-08-03] Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/govbody/en/wo_ga_43/wo_ga_43_12.pdf

8. Mezinárodněprávní ochrana topografií integrovaných obvodů

Pařížská úmluva, vzhledem k době svého vzniku, topografie integrovaných obvodů (tzv. layout designs), jimiž se myslí rozmístění obvodových prvků v integrovaných obvodech a jejich propojení, jako předmět průmyslového vlastnictví nezmiňuje. Jedná se o jednu z nejmladších oblastí průmyslověprávní ochrany. Především vysoké náklady na vývoj, komerční potenciál daných řešení a potřeba snadného transferu technologií vedly postupně k částečné harmonizaci ochrany na mezinárodní úrovni. A to i přesto, že i pro značnou část vyspělých států to nelze označit jednoznačně jako přínosné.¹⁷³ Jako nevhodnější byla vyhodnocena koncepce práv sui generis. Jediným v současnosti platným mnohostranným dokumentem v této oblasti je Dohoda TRIPS. Ta zavazuje v základu členy k dodržování ustanovení tzv. Washingtonské smlouvy o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů (dále jen IPIC), která byla sjednána již v roce 1989, avšak dodnes nevešla v platnost.¹⁷⁴

8.1 Dohoda TRIPS

Zmíněný závazek členů upravit ochranu topografií integrovaných obvodů v souladu s vybranými ustanoveními smlouvy IPIC obsahuje čl. 35 Dohody TRIPS. Tato ustanovení IPIC definují mimo jiné pojmy topografií a integrovaných obvodů, požadavky na ochranu, výlučná práva a jejich omezení, využívání, registraci a zveřejňování. Vyloučeno je užití ustanovení čl. 6 odst. 3 Smlouvy IPIC, které se týká nucených licencí a je odkázáno na ustanovení Dohody TRIPS, která se týkají nucených licencí u patentů (čl. 37 odst. 2).

Kromě toho TRIPS činí některá další upřesnění či doplnění. Podle čl. 36 rozšiřuje působnost ochrany i na výrobky obsahující integrované obvody. čl. 37 upravuje v odst. 1 nakládání s tzv. nevinným porušitelem, tedy v případech, kdy dojde k nevědomému neoprávněnému využití chráněných topografií. Dohoda TRIPS nepovažuje dané jednání za nezákonné a jedná se tak o výjimku z ochrany. Konečně čl.

¹⁷³ DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 15, s. 63-64.

¹⁷⁴ Podle: <http://www.wipo.int/treaties/en/ip/washington/> [cit. 2013-08-04]

38 prodlužuje dobu ochrany oproti IPIC z 8 let na minimálně 10 let, a to od data podání přihlášky k zápisu nebo od prvního komerčního využití uskutečněného kdekoli na světě, případně pouze od prvního komerčního využití tam, kde členové nevyžadují pro vznik ochrany zápis.

9. Mezinárodněprávní ochrana nových odrůd rostlin

Práva k odrůdám rostlin mohou představovat obdobu patentové ochrany ve vztahu k rostlinným odrůdám. Jejich úkolem je zajistit oprávněným šlechtitelům výlučná práva k využití předmětné odrůdy po určitou dobu.

9.1 Dohoda TRIPS

Jak již bylo zmíněno v kapitole vztahující se k patentům, na základě čl. 27 odst. 3 Dohody TRIPS, mohou členové nové odrůdy rostlin chránit prostřednictvím patentů¹⁷⁵, systému sui generis či kombinací obojího. Z toho vyplývá, že odrůdy rostlin lze bez výhrad chápat jako samostatný předmět průmyslového vlastnictví.

9.2 Úmluva UPOV

Úmluva na ochranu nových odrůd rostlin (dále jen Úmluva UPOV) ze dne 2. prosince 1961, uzavřená v Paříži a naposledy revidovaná 19. března 1991 v Ženevě, je jedinou mnohostrannou mezinárodní smlouvou, která se věnuje výhradně ochraně rostlinných odrůd. Je spravována Mezinárodní unií pro ochranu nových odrůd rostlin (UPOV), která byla zmíněnou smlouvou založena. V současnosti má tato unie 71 členských států.¹⁷⁶

Revize Úmluvy z roku 1991 nařizuje ve svém čl. 2 smluvním stranám chránit práva šlechtitelů. Nezmiňuje se ovšem o tom, jaká forma ochrany by měla být státy zvolena. Vzhledem k tomuto, k výše uvedenému flexibilnímu ustanovení Dohody TRIPS a k nejasnému vztahu obou mezinárodních dokumentů, disponují státy poměrně širokou paletou možností, jak ochranu předmětných práv zajistit. Podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy UPOV je odrůda způsobilá k ochraně pokud je nová, odlišná, uniformní a stálá. Nicméně odrůda není chráněna jako taková, ale pouze její určité projevy, zejména rozmnožovací materiál. Velmi důležitou výjimkou z ochrany je povolení použití

¹⁷⁵ Většina zemí zavedla ochranu nových odrůd prostřednictvím systému sui generis. Ochrana patentem je spíše ojedinělá (např. USA).

¹⁷⁶ Podle: <http://www.upov.int/export/sites/upov/members/en/pdf/pub423.pdf> [cit. 2013-08-05]

chráněných odrůd za účelem šlechtění jiných nových odrůd. Doba ochrany je čl. 19 odst. 2 stanovena na minimálně 20 let, v případě dřevin a vinné révy na nejméně 25 let.

9.3 Aktuální otázky

Hodnocení samotné možnosti vynětí rostlinných odrůd z patentovatelnosti resp. otázka jejich patentovatelnosti či otázka zneužívání tradičních znalostí a genetických zdrojů, jsou témata, která sahají daleko za rozsah této práce. Proto zde bude jen stručně nastíněna problematika ochrany rostlin na základě Úmluvy UPOV ve vztahu k čl. 27 odst. 3 písm. b) Dohody TRIPS. Vzhledem k tomu, že jednotlivé revize Úmluvy jsou na sobě zcela nezávislé, zůstalo relativně hodně států vázáno staršími zněními. Ty se nedají považovat vzhledem k mnoha nedostatkům za vyhovující požadavku na efektivitu systému ochrany sui generis dle čl. 27 odst. 3 písm. b) Dohody TRIPS. Členské země UPOV, které se řídí revizí z roku 1991, by měly působit také na ostatní členy v zájmu přijetí tohoto revidovaného znění. Ve vztahu ke členům WTO lze dokonce zvážit využití mechanismu pro řešení sporů z Dohody TRIPS na podkladě nesouladu se zmiňovaným čl. 27 odst. 3 písm. b). Nečlenské země je potom třeba přimět ke vstupu do UPOV, a to například pomocí závazků v bilaterálních dohodách. V mnoha zemích je pak také problémem nemožnost užití standardních nástrojů k vynucení práv z duševního vlastnictví i v případě práv udělených k novým odrůdám rostlin. To značně snižuje jejich význam. Státy by měly přijmout národní zákonodárství, které tento problém řeší a činí z rostlinných odrůd plnohodnotný předmět průmyslového vlastnictví.

10. Mezinárodněprávní ochrana známek

Ochranné známky představují označení, která umožňují podnikatelům identifikovat své výrobky, služby či sebe sama a napomáhají tak spotřebitelům s rozlišováním a orientací na trhu. Podnikatele taktéž chrání před neoprávněným vytěžováním jimi vybudované pověsti. Právě v souvislosti s pověstí mohou mít ochranné známky značnou hodnotu. Ochrana spočívá v tom, že majitel známky může zabránit užívání stejné či podobné známky pro stejné nebo podobné zboží či služby, pokud zde existuje riziko záměny. V některých státech je pak všeobecně známým známkám poskytnuta ochrana ještě širší, když je možné se bránit například proti rozličným způsobům oslabování či znevažování známky.¹⁷⁷

Známky mohou mít nejen podobu slov, frází, log, symbolů, znaků, ale také barev, tvarů či dokonce zvuků a vůní. To záleží na jednotlivých národních zákonodárstvích, nicméně všechny rozlišovací znaky, které lze přiřadit k určité službě či výrobku, mohou být potenciálně ochrannou známkou.

V dnešní době jsou ochranné známky zcela neodmyslitelnou součástí podnikání na všech úrovních a jsou bezkonkurenčně nejužívanějším druhem průmyslového vlastnictví v rozvojových i rozvinutých státech. Vzhledem k tomu, že ochranná známka je platná vždy pouze na území státu, kde byla zapsána, bylo v souvislosti s globalizací a rozvojem mezinárodního obchodu třeba oblast známek harmonizovat a zjednodušit jejich zapisování do zahraničí. Nejvýznamnějšími mezinárodními dokumenty se zabývají následující řádky.

10.1 Pařížská úmluva

Ve srovnání s ostatními předměty duševního vlastnictví obsahuje Pařížská úmluva v případě ochranných známek poměrně širokou úpravu, která byla navíc bohatě doplňována revizními akty.

¹⁷⁷ Např. Federal Trademark Dilution Act (1995) a Trademark Dilution Revision Act (2006).

Užívání ochranných známek se dotýká již v článku 5C odst. 1, 2 a 3. Odst. 1 stanovuje pro případ, že užívání známky je v některé unijní zemi povinné, možnost zrušení zápisu až po uplynutí přiměřené lhůty, a když se majitel neospravedlní, proč známky neužíval. Podle odst. 2 užívání ochranné známky v podobě, která se liší od podoby zapsané pouze dílčími prvky, jež nezakládají změnu rozlišovací povahy známky, nemůže přivodit známce výmaz, ani jinak zmenšit její ochranu. Ustanovení odst. 3 pak stanovuje, že souběžné užívání ochranné známky jejími spolumajiteli nebude na překážku jejímu zápisu v dalších unijních zemích, ani to nezmenší ochranu, která byla této známce poskytnuta, pokud takové užívání nebylo s to klamat veřejnost a nebylo v rozporu s veřejným zájmem.¹⁷⁸

V čl. 6. je obsažena úprava nezávislosti ochranné známky, která je podobná té u patentu. Ochranná známka zapsaná v jednom unijním státě je nezávislá na stejných známkách zapsaných ve státech dalších včetně země původu. To, že známka nebyla přihlášena, zapsána nebo obnovena v některém z unijních států, tak nemůže znamenat zrušení nebo odmítnutí stejné známky ve státě jiném.

Velmi významný je čl. 6bis, podle kterého se unijní země z úřední povinnosti zavazují odmítnout zápis, zrušit známku či zakázat užívání známky, jež je pouhou reprodukcí, napodobením nebo překladem známky v zemi původu všeobecně známé a je způsobilá vyvolat s takovou známkou záměnu. Domáhat se výmazu je možné ve lhůtě 5 let. Unijní státy dále mohou určit lhůtu, ve které je možné se domáhat zákazu užívání. V případě zlého úmyslu se žádné lhůty neuplatní.

Za důležité ustanovení je dále třeba považovat článek 6septies, poskytující zvláštní oprávnění majiteli známky pro případ tzv. nehodného zástupce, tj. případ, kdy jednatel nebo zástupce majitele žádá neoprávněně v unijních zemích o zápis známky na své vlastní jméno. Pokud takový případ nastane, má majitel známky právo podat námitky proti zápisu, žádat výmaz známky, případně převod známky na svoji osobu.¹⁷⁹

¹⁷⁸ WIPO, op. cit. sub 68, s. 249-250.

¹⁷⁹ K tomu HÁK, Jan. *Známkové právo v mezinárodních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 27. ISBN 987-80-7380-364-3.

Čl. 7 pak stanovuje, že povaha výrobku, na který má být ochranná známka připojována, nemůže v žádném případě překážet zápisu známky, tj. zápis může být odmítnut, pouze pokud je závadné samo označení.

Z významných ustanovení lze zmínit ještě čl. 9, který stanovuje základní povinnosti unijních států v souvislosti dovozem a vývozem výrobků nedovoleně označených ochrannou známkou, především pak povinnost zabavení takových výrobků.

10.2 Dohoda TRIPS

Kromě toho, že Dohoda TRIPS zavazuje členy k dodržování ustanovení Pařížské úmluvy v oblasti ochranných známek, obsahuje sama jejich přímou úpravu, která zmíněná ustanovení podstatně doplňuje. Ta se nachází v části II. druhého oddílu, konkrétně čl. 15-21 Dohody.

Čl. 15 obsahuje v odst. 1 vymezení předmětu ochrany a vychází ze základního předpokladu pro vznik ochranné známky, kterým je schopnost označení odlišit výrobky nebo služby jednoho podniku od výrobků nebo služeb jiných podniků. Toto ustanovení lze považovat za první pozitivní definici ochranné známky v mnohostranných mezinárodních dokumentech.¹⁸⁰ Druhou důležitou skutečností je zařazení známek služeb pod jednotný termín ochranných známek a celkově významné rozšíření jejich ochrany oproti Pařížské úmluvě tak, že je rovnocenná s ochrannými známkami zboží (viz dále čl. 15 odst. 3, 16 odst. 2, 3 a 62 odst. 3).

Pokud označení nejsou schopna dostatečně rozlišit příslušné výrobky nebo služby, je možné podmínit zápisnou způsobilost rozlišovací schopností získanou užíváním. Členové mohou také fakultativně požadovat, aby označení byla rozeznatelná zrakem. Současně z toho vyplývá, že je možné chránit i známky vnímatelné jinými smysly - např. pachové a zvukové.¹⁸¹

Podle čl. 16 odst. 1, ve kterém je obsažena úprava výlučných práv, musí být majiteli známky přiznáno právo zabránit všem třetím stranám, které nedisponují souhlasem majitele, aby při obchodní činnosti užívaly shodných nebo podobných

¹⁸⁰ DOBŘIČHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 81.

¹⁸¹ WTO, op. cit. sub 84.

označení pro zboží nebo služby, které jsou stejné nebo podobné těm, pro které by takové užívání mělo za následek pravděpodobnost záměny. Pro případy užívání stejného označení pro stejné zboží nebo služby se pravděpodobnost záměny presumuje.

Velmi významná ustanovení jsou čl. 16 odst. 2 a 3 Dohody, která rozšiřují ochranu všeobecně známých známek v pojetí Pařížské úmluvy. Tato ochrana se má nově vztahovat i na známky služeb, vedle prostého užívání je zmíněna výslovně propagace jako způsob získání známosti známky a je prolomen princip spjatosti ochrany s konkrétními výrobky a službami, ke kterým je ochranná známka zapsána. Konkrétně podle čl. 16 odst. 3 je za určitých podmínek rozšířena ochrana všeobecně i na zboží a služby, které nejsou podobné těm, pro které byla ochranná známka zapsána.

Na základě čl. 17. mohou členové poskytovat omezené výjimky z práv udělených ochranné známce, jako např. správné užití popisných výrazů. Podmínkou je zřetel k oprávněným zájmům majitele ochranné známky a třetích stran.

Konečně čl. 18 Dohody TRIPS se věnuje době ochrany a stanovuje, že prvozápis i každá obnova zápisu musí být provedeny na dobu nikoliv kratší než 7 let a dále, že zápis ochranné známky bude obnovitelný neomezeně. Většina zemí dobu 7 let v rámci svých legislativ překračuje.

Pařížská úmluva ani TRIPS neobsahují požadavek povinného užívání ochranných známek, ale pouze podmínky, za kterých může dojít k vymazání jejich zápisu. Dohoda tyto podmínky upravuje v čl. 19, kde je stanoveno, že zápis nemůže být vymazán dříve, než po nepřerušném neužívání po období nejméně 3 let. Majitel ochranné známky má kromě toho možnost prokázat důvody neužívání, opírající se o existenci konkrétních překážek. Okolnosti vzniklé nezávisle na vůli majitele ochranné známky, jako je např. dovozní omezení, budou vždy uznány jako dobré důvody pro neužívání. Užívání ochranné známky jinou osobou se souhlasem majitele je uznáváno jako užívání pro účel udržení zápisu.

Členové mohou stanovit podmínky poskytování licencí a převodu ochranných známek. Udělování nucených licencí k ochranným známkám je zakázáno. Tato pravidla jsou obsažena v čl. 21.

10.3 Madridský systém

Tzv. Madridský systém je tvořen Madridskou dohodou o mezinárodním zápisu známek již ze 14. 4. 1891 a Protokolem k ní, který byl sjednán 27. 6. 1989.

Madridská dohoda, která byla jednou změněna a celkem šestkrát doplňována, představuje zcela průlomový dokument v oblasti průmyslového vlastnictví, neboť vytvořila základy mezinárodního přihlašování ochranných známek. Kromě toho měla nezanedbatelný vliv i na harmonizaci jednotlivých národních legislativ a známkového řízení před zápisnými úřady. Jedná se o zvláštní dohodu v rámci Pařížské úmluvy, a smluvními stranami tak mohou být pouze členské země Pařížské unie. Smluvní strany Madridské dohody pak tvoří zvláštní Unii pro mezinárodní zápis ochranných známek.

Dohoda umožňuje získat na základě jediné mezinárodní přihlášky ochranu v přihlašovatelem zvolených unijních zemích. Tato přihláška má účinky podané národní přihlášky a také účinky mezinárodního zápisu se rovnají účinkům zápisu národního. Podmínkou je, že přihlašovatel ochranné známky je příslušníkem některé z členských zemí nebo v ní má sídlo či provozovnu a předmětná ochranná známka byla v této zemi zapsána. Až právě na základě úspěšného zápisu v zemi původu lze zmiňovanou mezinárodní přihlášku podat. Vázanost na tento zápis navíc trvá dalších 5 let, což bylo vždy kritizováno. K Mezinárodnímu úřadu WIPO v Ženevě, který mezinárodní ochranné známky registruje, se přihláška podává prostřednictvím národního úřadu. Kromě toho je nutné zaplatit příslušný poplatek za mezinárodní zápis, který je ovšem nižší, než součet poplatků v případě oddělených registrací u národních úřadů. Předmětem přihlášky může být pouze jedna známka. Datem mezinárodního zápisu je známka chráněna v přihlašovatelem označených zemích, a to jako by tam byla přihlášena. Mezinárodní úřad zkoumá pouze Madridskou smlouvou předepsané náležitosti, věcný průzkum mu nepřísluší. Jednotlivé národní úřady naopak mohou do jednoho roku od data mezinárodního zápisu oznámit, že ochranu na svém území odmítají. Jedná se však pouze o tzv. prozatímní odmítnutí, které může být překonáno. Pokud překonáno není, dojde k definitivnímu odmítnutí ochrany na daném území. Vzhledem k tomu, že mezinárodní zápis působí pouze vůči státům, které přihlašovatel označil v přihlášce, existuje možnost rozšíření ochrany. Doba ochrany dle Madridské

dohody je 20 let a lze ji prodlužovat. Poplatky se od roku 1996, kdy byl přijat nový prováděcí řád, platí vždy po 10 letech, což de facto znamená i zkrácení zmíněné dvacetileté doby ochrany.¹⁸²

V současné době má Madridská dohoda 56 smluvních stran¹⁸³, nikdy ovšem nedošlo k přistoupení zemí, jako jsou USA, Japonsko či Velká Británie, pro které byla některá ustanovení nepřekonatelnou překážkou. Zejména šlo o nutnost zápisu v zemi původu, délku lhůty pro odmítnutí ochrany a otázky poplatků a jednacího jazyka.¹⁸⁴

S cílem umožnit přístup k systému dalším státům byl na půdě WIPO vyjednáán již zmiňovaný protokol, který nabyl účinnosti v roce 1996. Jeho vytvoření bylo iniciováno především zeměmi, kterým systém původní Madridské dohody nevyhovoval, neboť nebyl dostatečně flexibilní. K hlavním změnám patří požadavek pouhé přihlášky, nikoliv zápisu v zemi původu, zkrácení doby ochrany na 10 let, prodloužení lhůty pro podání námitek národními úřady až na 18 měsíců, přijetí angličtiny jako druhého jednacího jazyka, dále pak možnost převedení mezinárodního zápisu (v případě zrušení) na zápisy národní, možnost přístupu mezivládních organizací, a konečně možnost zavedení individuálního poplatkového režimu států. Madridským protokolem je dnes vázáno již 91 smluvních stran včetně USA a EU, což se dá označit za výrazný úspěch.¹⁸⁵ Díky přístupu EU došlo v roce 2004 také k propojení Madridského systému se systémem Ochranné známky společenství. Ve srovnání s výše zmíněným je jen drobnou nevýhodou, že v důsledku rozdílného režimu členství států v Madridském systému došlo k určitému zvýšení složitosti procesu přihlašování mezinárodních známek.¹⁸⁶

10.4 Smlouva o známkovém právu (TLT)

Cílem Smlouvy o známkovém právu, která byla sjednána 27. 10. 1994 v Ženevě bylo především sjednotit a zefektivnit národní a regionální procedury zápisu ochranných známek a učinit je jednoduššími a levnějšími. Dosaženo toho mělo být

¹⁸² Čerpáno z HÁK, Jan, op. cit. sub 179, s. 48-49.

¹⁸³ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=21 [cit. 2013-08-05]

¹⁸⁴ Srovnej HADEYER, Christian. *Praxishandbuch Markenrecht: Markenrecherche - Markenmeldung - Markenschutz*. Heidelberg: Redline Wirtschaft, 2006, s. 133. ISBN 978-363-6013-767. a HÁK, Jan, op. cit. sub 179, s. 49.

¹⁸⁵ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=8 [cit. 2013-08-04]

¹⁸⁶ Čerpáno z DOBŘIČOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 86-87. a HÁK, Jan, op. cit. sub 179, s. 50-51.

především celkovou harmonizací známkoprávního řízení. Výsledný dokument nicméně harmonizuje jen některé formální náležitosti, neupravuje všechny druhy žádostí a navíc se nevztahuje na všechny druhy známek, ale pouze známky viditelné. Za přínos Smlouvy TLT se dá označit povinnost k ochraně známek služeb. Dále stanovuje maximální požadavky, které mohou úřady průmyslového vlastnictví klást na přihlašovatele a majitele již registrovaných známek a vylučuje pro většinu případů požadavky na ověřování a legalizaci dokladů, které jsou předkládány. Doba trvání prvotního zápisu a každé obnovy je stanovena na 10 let. Vzhledem k nedostatkům této smlouvy byly nedlouho po jejím uzavření zahájeny debaty o revizi, které vyústily až v uzavření samostatné Singapurské smlouvy, která Smlouvu TLT překonává. Ta nicméně nadále zůstává v platnosti pro smluvní strany, které Singapurskou smlouvu neratifikovaly. Celkově se dá konstatovat, že Smlouva TLT nepředstavuje z hlediska harmonizace známkového práva nijak zásadní dokument, avšak byla cenným impulsem pro další vývoj.

10.5 Singapurská smlouva (STLT)

Singapurská smlouva o známkovém právu je vůbec nejmladším mezinárodním dokumentem, který je zmiňován v této práci. Smlouva byla uzavřena jako výsledek několikaleté práce na revizi smlouvy TLT dne 26. 3. 2006 na diplomatické konferenci v Singapuru. Obě smlouvy jsou nicméně na sobě nezávislé. Oproti TLT má Singapurská smlouva širší rozsah aplikace, neboť se vztahuje obecně na všechny druhy známek, které je možné registrovat dle práva smluvních stran a i v dalších ohledech reaguje na pokračující technologický vývoj. Stejně jako její předchůdce neupravuje hmotněprávní otázky, ale týká se pouze formálních a procedurálních záležitostí známkoprávního řízení.

Jak již bylo naznačeno, Singapurská smlouva může být aplikována i na tzv. netradiční ochranné známky. Dokonce ve svém prováděcím řádu výslovně jmenuje druhy netradičních viditelných i neviditelných ochranných známek, jako např. známky hologramové či zvukové, což dříve žádný mnohostranný mezinárodní dokument nečinil. Je nutno zdůraznit, že Smlouva nijak nezavazuje zúčastněné státy přijímat k zápisu tyto druhy známek.

Důležitým přínosem Singapurské smlouvy je svoboda ve volbě prostředků komunikace s výslovnou možností zavedení elektronické formy, a to i pro podávání známkových přihlášek. Nově se také zavádí ochranná opatření pro držitele známek či žadatele v případě zmeškání lhůt, když jim smluvní strany za stanovených podmínek musí umožnit žádat o prodloužení lhůt, pokračování v řízení či navrácení ztracených práv.¹⁸⁷

V současnosti má Singapurská smlouva pouze 31 vázaných smluvních stran, ale její potenciál rozhodně není vyčerpaný. V mnoha dalších státech čeká na ratifikaci.¹⁸⁸ K podpisu je smlouva otevřena i pro mezivládní organizace.

10.6 Niceská dohoda

Niceské třídění bylo zavedeno Dohodou o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu ochranných známek, podepsanou dne 15. 6. 1957 v Nice. Ta byla revidována v letech 1967, 1977 a změněna v roce 1979. Její přijetí si vyžádal neustálý nárůst počtu přihlašovaných známek, v jeho důsledku značná nepřehlednost a neefektivita systému a potřeba jednoduchých rešerší. Expertní komise neustále pracuje v souladu s vývojem na úpravách klasifikace. V současnosti je aktuální již 9. vydání, které obsahuje 45 tříd ochranných známek, z toho 11 tříd služeb a 34 pro výrobky a je platné od roku 2007. Niceská klasifikace je široce přijímána a řídí se jí přibližně 150 světových států, a to přesto, že vázaných smluvních stran je v současnosti pouze 84.¹⁸⁹

¹⁹⁰

10.7 Vídeňská dohoda

¹⁸⁷ Čerpáno z HÚJEROVÁ, Marcela: *Singapurská smlouva o známkovém právu*. In: *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2007, č. 5-6, s. 89-90. ISSN 0862-8726. a WIPO. *Summary of the Singapore Treaty on the Law of Trademarks*. WIPO. [cit. 2013-08-06] Dostupné z: http://wipo.int/treaties/en/ip/singapore/summary_singapore.html

¹⁸⁸ Podle: http://wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=30 [cit. 2013-08-07]

¹⁸⁹ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=12 [cit. 2013-08-07]

¹⁹⁰ WIPO. *Summary of the Nice Agreement Concerning the International Classification of Goods and Services for the Purposes of the Registration of Marks*. WIPO. [cit. 2013-08-07] Dostupné z: http://www.wipo.int/treaties/en/classification/nice/summary_nice.html

Dohoda o zřízení mezinárodního třídění obrazových prvků ochranných známek byla uzavřena na diplomatické konferenci ve Vídni dne 12. 6. 1973 a byla doplněna v roce 1985, kdy také vstoupila v platnost. V současnosti má dohoda pouze 32 smluvních stran, nicméně třídění dle ní užívá většina zemí.¹⁹¹ Zavedené třídění významně usnadňuje řešerše v případě obrazových ochranných známek a odstraňuje nezbytnost zásadního přetřídění při změně dokumentů na mezinárodní úrovni. Třídění je podrobováno pravidelným revizím, poslední 6. edice je platná od roku 2008. Aktuální se skládá z 29 tříd, 144 oddílů, 788 hlavních sekcí, a 879 pomocných sekcí.¹⁹²

10.8 Hmotněprávní harmonizace mezinárodního známkového práva

Oblast ochranných známek je jednou z nejdynamičtějších v kategorii průmyslového vlastnictví. Globalizace a rozmach technologií a internetu postavily současný systém ochrany před nové výzvy. Harmonizace procedurálních a formálních otázek se dá označit za relativně úspěšnou, naproti tomu hmotněprávní oblast zůstává téměř neharmonizována a mezi národními úpravami jsou značné rozdíly. Diskuze, které byly zahájeny ve Stálém výboru WIPO pro známkové právo, průmyslové vzory a zeměpisná označení, vyzněly v zásadě do ztracena. Sjednání nové mezinárodní smlouvy harmonizující tuto oblast se zcela jistě nedá v nejbližší době očekávat. WIPO by nicméně mohlo pro některé otázky využít soft-law nástrojů, jejichž použití se v minulosti relativně osvědčilo, a kterými lze dosáhnout alespoň dílčího harmonizačního efektu.¹⁹³ Otázek, které by zasloužily sjednocený přístup na mezinárodní úrovni, je celá řada. Od komplexnější pozitivní definice ochranné známky, přes netradiční druhy ochranných známek (např. zvukové, čichové, barevné) a s nimi související otázky¹⁹⁴, absolutní důvody zápisné nezpůsobilosti, relativní důvody zápisné nezpůsobilosti a roli souhlasu či disclaimeru, požadavek užívání známky a vymezení pojmu užívání, rozsah ochrany proti užívání všeobecně známých známek u nepodobných výrobků a služeb, až ke zlepšení standardů v oblasti vynucování práv.¹⁹⁵

¹⁹¹ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=13 [cit. 2013-08-07]

¹⁹² WIPO. *Mezinárodní třídění obrazových prvků ochranných známek: (vídeňské třídění)*. 6. vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2007, s. 5-7. ISBN 978-80-7282-067-2.

¹⁹³ Společná doporučení WIPO týkající se ustanovení o ochraně všeobecně známých známek, ustanovení o ochraně známek a jiných práv na označení na internetu či licenci k ochranným známkám.

¹⁹⁴ Registrační požadavky, problematika jejich popisu či grafického znázornění, rozlišitelnost atd.

¹⁹⁵ Čerpáno z WIPO. *Suggestions for the further development of international trademark law (SCT/8/3)*. Ženeva: WIPO, 2002. [cit. 2013-08-07] Dostupné z:

11. Mezinárodněprávní ochrana označení původu a zeměpisných označení

Pojmy označení původu a zeměpisná označení nemají, vzhledem k absenci významnější mezinárodní harmonizace a rozdílnosti jednotlivých národních a regionálních úprav, zcela jasné hranice a často se dokonce prolínají.

Zeměpisným označením se obecně myslí název území, který je užíván k označování výrobků pocházejících z tohoto území, jestliže mají určitou kvalitu, pověst či další vlastnosti, které lze přičítat onomu zeměpisnému původu, neboť alespoň některá z fází výrobního procesu probíhá právě tam. Ve srovnání s tím se pro označení původu vyžaduje užší vazba vlastností výrobku na dané území. Ty mají být výlučně nebo převážně dány právě zeměpisným prostředím včetně činitelů přírodních i lidských, ve kterém probíhá celý výrobní proces. Označení původu lze v zásadě považovat za zvláštní kategorii zeměpisných označení.

11.1 Pařížská úmluva

Pařížská úmluva zmiňuje ve svém čl. 1 odst. 2 údaje o provenienci zboží nebo označení původu. V době, ze které Úmluva pochází, bylo pojmosloví poněkud volné a nejasné. Z dnešního pohledu se dá konstatovat, že spojka “nebo” je poněkud nepatřičná, neboť údaje o provenienci zboží se dají považovat za kategorii nejobecnější, do které spadají i označení původu, která jsou naopak kategorií non plus ultra. Jediným dalším článkem Úmluvy, který se stručně označením věnuje, je čl. 10. Zajímavostí je, že anglické znění v něm hovoří výslovně pouze o údajích o provenienci, zatímco české oficiální znění o označeních původu, což může být poněkud matoucí. Lze nicméně konstatovat, že ustanovení je třeba vykládat v souladu s výše uvedeným.¹⁹⁶ Pařížská úmluva zde aplikuje ustanovení čl. 9, které se týká zabavování výrobků nedovoleně označených ochrannou známkou i na případy falešného označení původu výrobku či

http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sect/en/sect_8/sect_8_3.pdf a ICC, op. cit. sub 171, s. 29.

¹⁹⁶ K tomu BODENHAUSEN, G.H.C., op. cit. sub 60, s. 23, 139 a DE LA GRANA, Adargelio Garrido. *Geographical indications and trademarks: Combined efforts for a stronger product identity*, WIPO/GEO/BEI/07/4. Peking: WIPO, 2007. [cit. 2013-08-07] Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/geoind/en/wipo_geo_bei_07/wipo_geo_bei_07_www_81776.doc

označení totožnosti výrobce, továrníka či obchodníka. K tomu navíc přidává v odst. 2 čl. 10, že za zúčastněnou stranu bude uznána každá právnická či fyzická osoba, která se podílí na těžbě, výrobě či obchodu s tímto výrobkem, a je usazena v oblasti, regionu či zemi, falešně označených jako místo původu či v zemi, kde se falešného označení užívá.

11.2 Dohoda TRIPS

Dohoda TRIPS je zatím posledním mnohostranným mezinárodním dokumentem, který se pokouší harmonizovat roztržštěnou úpravu ochrany označení původu a zeměpisných označení. Přestože její ustanovení výslovně zmiňují pouze zeměpisná označení, lze se oprávněně domnívat, že TRIPS pokrývá jako jejich zvláštní kategorii i oblast označení původu, což ostatně potvrdil i panel ve sporu *European Communities – Protection of Trademarks and Geographical Indications of Agricultural Products and Foodstuffs*.¹⁹⁷

V Dohodě není stanoveno, že by poskytování ochrany bylo podmíněno předchozí registrací předmětných označení. Členové musí podle čl. 22 odst. 2 poskytovat zainteresovaným stranám právní prostředky zabraňující užívání falešných zeměpisných označení, které uvádějí veřejnost v omyl, a také jakémukoliv užívání, které představuje akt nekalé soutěže podle čl. 10 bis Pařížské úmluvy. Podle odst. 3 stejného čl. členové, ex-officio (pokud to je možné) či na žádost dotčené strany, odmítnou nebo zruší zápis ochranné známky, která obsahuje falešné označení, způsobilé vyvolat u veřejnosti omyl.

Čl. 23 podstatně rozšiřuje ochranu v případě vín a lihovin. Východiska těchto zvláštních ustanovení lze pravděpodobně hledat v očekávaném prospěchu států a tlacích zájmových skupin.¹⁹⁸ Členové jsou povinni poskytovat prostředky zabraňující užívání zeměpisných označení i v některých případech, kdy označení ve vztahu k veřejnosti není s to vyvolat omyl či nezakládá nekalou soutěž. Jedná se o případy, kdy je skutečný původ zboží uveden, zeměpisné označení je uvedeno v překladu nebo je doprovázeno

¹⁹⁷ Podle zprávy panelu WT/DS290/R ze dne 15. 3. 2005. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds290_e.htm

¹⁹⁸ DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš, op. cit. sub 79, s. 113.

výrazy jako "druh", "typ", "styl", "napodobenina" a jinými. Ve vztahu k ochranným známkám je stanoveno, že jejich zápis bude zamítnut nebo jeho platnost zrušena ve všech případech, kdy původ předmětných vín nebo lihovin neodpovídá zeměpisnému označení, které je obsaženo nebo tvoří tuto ochrannou známku. V případě vín a lihovin se také členové zavazují vstoupit v jednání s cílem zvýšit ochranu jejich zeměpisných označení. V Radě pro TRIPS se pak měla uskutečnit jednání, týkající se vytvoření mnohostranného systému oznamování a zápisů zeměpisných označení pro vína.

Vzhledem k problémové povaze této kategorie průmyslových práv je rozsáhlá úprava výjimek v čl. 24 Dohody TRIPS. Většina z nich se vztahuje k principu nesnížení dříve dosažené ochrany.

11.3 Madridská dohoda

Několikrát revidovaná Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží ze dne 14. 4. 1891 představuje zvláštní dohodu ve vztahu k Pařížské úmluvě. Pokrývá dle jejího pojetí údaje o provenienci i označení původu. Dosud má tato mezinárodní dohoda 36 vázaných smluvních stran.¹⁹⁹

Její cílem je zabraňovat označování zboží falešnými či klamavými údaji. Hlavním nástrojem je možnost zabavení takového zboží, pro případ, že zabavení národní zákonodárství neumožňuje, pak především zákaz dovozu. Dohoda ponechává, s výjimkou vinných výrobků, státům volnost v rozhodování o údajích původu jako druhových označení a umožňuje tzv. delokalizační doložky. V tomto ohledu je účinnější Lisabonská dohoda. Problémem je také celková stručnost a vágnost textu Madridské dohody. Především z těchto důvodů nenabyla většího významu a je do jisté míry překonána.

11.4 Lisabonská dohoda

Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu (dále jen „Lisabonská dohoda“) byla podepsána dne 31. 10. 1958. Následně byla revidována v roce 1967 a doplněna v roce 1979. Jak již název napovídá, zabývá se

¹⁹⁹ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=3 [cit. 2013-08-04]

ochranou označení původu, nikoliv tedy pouhých zeměpisných označení, a zavádí systém mezinárodního zápisu, který je podobný tzv. Madridskému systému v případě ochranných známek. Smlouva zakládá unii, která má aktuálně 28 členů²⁰⁰ a jejímž hlavním orgánem je shromáždění.

Hlavním cílem Lisabonské dohody je rozšířit ochranu označení ze zemí původu i na území dalších členů unie. Kompetentní autority členských států mohou žádat o registraci označení u Mezinárodního úřadu WIPO v Ženevě. Ten pak uvědomuje o udělených zápisech další členské země. Do jednoho roku mohou země s odůvodněním prohlásit, že nemohou poskytovat ochranu na svém území i přesto, že by byla dobrým nástrojem. Důležité je, že Lisabonská dohoda se striktně vymezuje proti jakémukoliv napodobování a přisvojování, a to i když pravý původ výrobku je označen nebo je označení použito v překladu či je doprovázeno výrazy, jako např. "druh", "typ", "způsob", "imitace" apod. To v zásadě vylučuje i užití tzv. delokalizační doložky dle Madridské dohody. Dále je znemožněno, aby se označení, kterému byla na území unie poskytnuta ochrana, změnilo v některém členském státě na označení druhové, a to pokud stále trvá vnitrostátní ochrana v zemi původu.

Na rozdíl od Madridské dohody není Lisabonská dohoda překonaným dokumentem, její dosah je však bohužel omezený. Členská základna není příliš početná a chybí v ní většina silných světových ekonomik. To, že má Dohoda potenciál, dokazuje ustavení pracovní skupiny v rámci WIPO, která má za úkol připravit její revizi. Návrhy revidovaného znění již byly předloženy. Jednat by se mělo především o vyladění stávajícího systému a odstranění nedostatků, rozšíření systému i na oblast zeměpisných označení a otevření unie pro přístup mezivládním organizacím. Celkově by měly změny učinit Lisabonskou dohodu přijatelnější pro širší spektrum států a tím je přimět k přístupu. Konference delegátů, která může revizi schválit, by se měla konat již mezi roky 2014-2015.²⁰¹

11.5 Rozšíření ochrany zeměpisných označení

²⁰⁰ Podle: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=10 [cit. 2013-08-04]

²⁰¹ WIPO (Working Group on the Development of the Lisbon System). *Draft revised Lisbon agreement on appellations of origin and geographical indications*. WIPO, 2012. [cit. 2013-08-07] Dostupné z: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/li_wg_dev_7/li_wg_dev_7_2_rev.pdf

Jak bylo v předchozím textu zmíněno, netypicky přímo v textu Dohody TRIPS²⁰² jsou obsaženy závazky k jednáním o dalším rozvoji systému ochrany zeměpisných označení, což ukazuje důležitost této otázky z hlediska států. Aktuálně jsou otevřena na půdě Rady pro TRIPS dvě významná témata. Prvním je vytvoření mnohostranného informačního systému pro registrace a notifikace označení vín a lihovin. Druhým pak rozšíření dodatečné ochrany pro vína a lihoviny dle čl. 23 TRIPS i na další produkty. Přestože zde existují snahy o propojení obou otázek, měly by bezpochyby v zájmu snadnější dohody zůstat projednávány odděleně.

Jednání o vytvoření informačního systému započala již v roce 1997 a již prvotní vývoj naznačil komplikovanost cesty k finálnímu řešení, když se zformovaly dvě silné skupiny států, prosazující odlišné koncepce. V roce 2001 zařadila Deklarace ministrů z Dauhá svým čl. 18 vytvoření tohoto informačního systému do vyjednané rozvojové agendy a stanovila požadavek na dokončení jednání do rokojku 2003. Došlo tak k hrubému podcenění složitosti jednání, neboť daná otázka není vyřešena dodnes, tedy o celých deset let později. EU prosazuje dodatek k Dohodě TRIPS, který by zaváděl systém s povinnou účastí pro všechny členy WTO, v němž by registrace zakládala vyvratitelnou domněnku o ochraně přihlášeného označení na území jednotlivých států. Druhou koncepcí, která je zastávána především USA, Japonskem, Kanadou, Austrálií, Koreou a mnoha latinskoamerickými státy, je pak řešení mimo Dohodu TRIPS. Představuje vytvoření pouhé databáze označení, kterou by státy měly konzultovat při rozhodování o ochraně na vlastním území. Přistoupení k systému by bylo na dobrovolné bázi. Během dlouhotrvajících jednání došlo k určitým posunům. Podle posledních dostupných dokumentů²⁰³ se rodí řešení, které je nejbližší kompromisnímu návrhu Hong Kongu, který spojuje dobrovolnost účasti na systému založeném mimo Dohodu TRIPS a princip existence vyvratitelné domněnky. Z hlediska úrovně ochrany představuje tento přístup pravděpodobně maximum toho, co lze za současné situace prosadit.²⁰⁴

²⁰² Konkrétně v čl. 23 odst. 4 a čl. 24 odst. 1 Dohody TRIPS.

²⁰³ DARLINGTON, Mwape. *Report on multilateral system of notification and registration of geographical indications for wines and spirits*. WTO, 2011. [cit. 2013-08-06] Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dda_e/chair_texts11_e/trips_e.doc

²⁰⁴ Čerpáno z WTO. *Geographical indications: Background and the current situation*. WTO. [cit. 2013-08-05] Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/gi_background_e.htm

Ze strany výrobců a také některých zemí se již po delší dobu ozývá volání po rozšíření ochrany zeměpisných označení, poskytované čl. 23 Dohody TRIPS, i na výrobky odlišné od vína a lihovin. Opět zde dochází k silným názorovým střetům a finální dohoda je v nedohlednu. Je třeba poznamenat, že skupiny států jsou zde velmi podobné těm, které se zformovaly v souvislosti s jednáními o vytvoření informačního systému. Na straně opozice lze zcela logicky vyzorovat významný podíl tzv. “přistěhovaleckých” zemí, jako je USA, Kanada, Austrálie a další. Odmítavý postoj této skupiny států je navíc v této otázce odůvodňován pochybnostmi, zda vůbec Deklarace ministrů z Dauhá svým čl. 18 poskytuje mandát k probíhajícím jednáním. Část zemí, které naopak stojí na straně rozšíření ochrany, prohlásila, že shoda na této otázce by z jejich pohledu mohla přispět k souhlasu na významnějších dohodách v oblasti zemědělství, kde jsou jednání taktéž zablokována. Argumentace nesouhlasících států je založena především na obhajobě adekvátnosti současné úrovně ochrany, na názoru, že zvýšená úroveň ochrany by představovala břemeno narušující současné marketingové praktiky a v konečném důsledku by se mohla stát až bariérou obchodu. Často je pak také zmiňována nevýhodnost pro státy, které mají malé množství svých zeměpisných označení, ale byly by nuceny chránit velké množství označení cizích. Státy z tábora zastánců vidí ve vyšší ochraně nástroj ke zlepšení marketingu svých produktů díky jejich lepší odlišitelnosti a z hlediska rozvojových zemí je vyzdvihována ochrana pro produkty jako je káva či čaj.²⁰⁵

V obou případech je třeba vytvořit takové kompromisní řešení, ze kterého bude profitovat celé společenství. To se však zatím neobjevilo. Pokud budou státy jednání o výše zmíněných otázkách nadále prodlužovat, dojde pravděpodobně ve vztahu k zeměpisným označením k dalším rozvoji bilateralismu, což může přispět k ještě větší roztržitosti jednotlivých národních úprav a ztížení harmonizačních snah v budoucnu.

²⁰⁵ WTO, op. cit. sub 204.

12. Mezinárodněprávní ochrana obchodního jména

Obchodní jméno je poměrně široký pojem, který není na mezinárodní úrovni definován, a proto se mu dostává různého užití. Obecně se dá nicméně konstatovat, že se jedná o identifikační znak podnikatele, který na sebe váže i jeho pověst. Důležité je obchodní jméno i z hlediska postavení podnikatele v hospodářské soutěži.

12.1 Pařížská úmluva

Ochranu obchodního jména řeší Pařížská úmluva v čl. 8. Na jeho základě je obchodní jméno chráněno ve všech unijních zemích, aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat. Nerozhoduje, zdali je, či není částí tovární nebo obchodní známky. Dále je obchodní jméno zmíněno výslovně v čl. 9 a nepřímo v čl. 10, tedy člancích, které stanovují prostředky ochrany.

12.2 Dohoda TRIPS

Na základě čl. 2 odst. 1 Dohody TRIPS jsou závazky k ochraně obchodního jména, obsažené ve výše zmíněných ustanoveních Pařížské úmluvy, platné i pro členy TRIPS. To bylo mimo jiné potvrzeno i v rámci sporu *United States - Section 211 Omnibus Appropriations Act of 1998*.²⁰⁶

²⁰⁶ Názor, že obchodní jména jsou chráněna dohodou TRIPS byl vysloven odvolacím orgánem ve zprávě WT/DS176/AB/R ze dne 2. 1. 2002. Dostupné z: http://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds176_e.htm

13. Mezinárodněprávní ochrana obchodního tajemství a know-how

Obchodní tajemství může zahrnovat různé druhy informací, od právě čistě obchodních, přes technické až k výrobním a mnoho dalších. Tyto informace nejsou relevantní veřejnosti známé, případně pro ni nejsou snadno zjistitelné a přináší nositeli konkurenční výhodu. Dalšími charakteristikami obchodního tajemství jsou ekonomická hodnota a také skutečnost, že obchodní tajemství se neregistruje a ochrana tedy může trvat neomezeně.

Zmíněné vlastnosti znamenají, že se obchodní tajemství často stává nositelem dalších, jinak svébytných statků, jako je např. know-how. Pokud je předmětem obchodního tajemství ještě dalším způsobem ochranné know-how (např. patentem), je třeba důkladně zvážit výhody obou variant ochrany. Vzhledem k nejednotnosti pojetí pojmu know-how na mezinárodní úrovni, se lze setkat s jeho naznačeným širokým pojetím, kdy jsou k know-how řazeny i nechráněné výsledky výzkumu, vývoje a dalších tvůrčích činností. V užším pojetí know-how obecně představuje poznatky, které jsou obvykle výsledkem dlouhodobé zkušenosti s optimálním průběhem nějakého procesu. Tyto zkušenosti mohou mít opět povahu technickou, výrobní či obchodní. Na tomto místě je nutné konstatovat, že know-how samo o sobě se nestává bezcenným, i když se stalo veřejnosti známým, a utajení není jeho pojmovým znakem, i když s ním bývá často spojováno.²⁰⁷

13.1 Dohoda TRIPS

Dohoda TRIPS upravuje ochranu nezveřejněných informací v 7. oddíle, konkrétně čl. 39. Členové mají chránit nezveřejněné informace v rámci zajišťování účinné ochrany proti nekalé soutěži. Ochrana se musí vztahovat na informace, které jsou tajné, mají z tohoto důvodu komerční hodnotu a u nichž byly podniknuty za daných okolností přiměřené kroky pro udržení v tajnosti. Pozornost přitahuje zejména druhá zmíněná podmínka (čl. 39 odst. 2 písm. b) stanovující, že informace mají komerční

²⁰⁷ Čerpáno z MALÝ, Josef, op. cit. sub 48, s. 50-51.

hodnotu proto, že jsou tajné. Právě z důvodu, že je zde vyžadováno spojení komerční hodnoty s utajením, nelze toto ustanovení vztáhnout na know-how jako takové, ale pouze pro případ, že je obsahem obchodního tajemství.

Závěr

Z přehledu systému mezinárodní ochrany duševního vlastnictví, tak jak byl podán v této práci, vyplývá, že nejdůležitějšími dokumenty jsou i nadále Pařížská úmluva a Dohoda TRIPS a radikální změna situace se prozatím nedá očekávat. Pařížská úmluva položila základy celému systému a zavedla základní principy ochrany průmyslového vlastnictví. Vychází z ní velké množství dalších důležitých smluv, včetně Dohody TRIPS. Ta je významná zejména stanovením minimálních standardů ochrany a některých prostředků k vynucování práv.

V souvislosti s výše uvedenými dokumenty je třeba zmínit roli mezinárodních organizací s významem pro oblast průmyslového vlastnictví. Zatímco WIPO si pravděpodobně svou vůdčí roli i díky počtu administrovaných smluv udrží, WTO bude muset o svou pozici dále bojovat. Nepříznivě na význam WTO působí zejména současná situace, kdy jsou veškerá jednání v podstatě zablokována. Velmi zajímavé bude sledovat v dalších letech rostoucí vliv NGOs.

Co se týká úrovně ochrany, domnívám se, že úroveň dosažená současným systémem je dostatečná a pro blízkou budoucnost představuje maximum, na kterém lze dosáhnout konsensu. Je třeba varovat před spirálou neustálého zvyšování standardů ochrany, které je často ze strany rozvinutých zemí prosazováno silně jednostrannými bilaterálními dokumenty. Výsledkem totiž bude pouze prohloubení propasti mezi vyspělým světem a rozvojovými zeměmi. Hypertrofie ochrany, která méně rozvinutým státům nemůže přinést očekávané benefity, přispěje v budoucnu pouze k negativnímu vymezení vůči aktivní politice ochrany duševního vlastnictví. Nastal čas se zastavit, zhodnotit celý systém a snažit se spíše o jeho zjednodušení a zefektivnění. Harmonizace nemusí být vždy nutně spojována s dalším zvyšováním standardů.

Jednou z oblastí, na kterou je třeba se z hlediska efektivity systému zaměřit, představuje vynucování práv k duševnímu, potažmo průmyslovému vlastnictví. Současný systém je v tomto ohledu značně neefektivní a pirátství a padělatelství představují nebezpečný fenomén. Účinnější prostředky k vymáhání práv by mohly rozvinutým zemím přinést výraznější ekonomický efekt, nežli tlak na zmiňované

zvyšování standardů. Zde je třeba poznamenat, že snahy o zlepšení situace by opět neměly být postaveny na jednostranných zájmech pouze některých států, či dokonce obchodních lobby. Důrazně je třeba varovat zejména před nadměrnou ingerencí do soukromé sféry spotřebitelů, tak jak to hrozilo například v případě rozsáhlejší ratifikace Dohody ACTA.²⁰⁸ Vznik mnohostranné mezinárodní smlouvy pokrývající tuto oblast se dá do budoucna zcela jistě očekávat a je bez diskuse žádoucí. Jak naznačily dřívější tendence, je možné, že bude sjednána zcela mimo tradiční mezinárodní fóra normotvorby.

Po relativně úspěšné vlně harmonizačních tendencí v procesních záležitostech, by měla nastat doba také pro harmonizační snahy hmotněprávní povahy, a to především ve vztahu ke komerčně nejvýznamnějším průmyslovým právům - patentům a ochranným známkám. Je zcela zřejmé, že na hmotněprávních otázkách je podstatně obtížnější dosáhnout na mezinárodní úrovni shody. I z tohoto důvodu může být vhodnou cestou použití soft-law nástrojů, které mají schopnost přispět alespoň k částečné harmonizaci, a připravit tak v dlouhodobějším horizontu půdu pro uzavření multilaterálních smluv. De lege ferenda se zdá být reálnější hmotněprávní harmonizace v oblasti ochranných známek, kde jsou rozdíly národních úprav, zdá se, relativně snáze překonatelné. Velkým přínosem by byla zejména komplexní pozitivní definice ochranné známky a úprava tzv. netradičních známek. Žádoucí by byla hmotněprávní harmonizace i v oblasti patentů, ale zejména vzhledem ke značným rozdílům v pojetí patentovatelnosti se zdá být pouze zbožným přáním. Krokem správným směrem by mohla být prohloubená spolupráce na bázi work-sharingu. Ta kromě značné úspory kapacit zápisných úřadů může ústit i v postupné sblížení úprav a následnou harmonizaci. Slibně se v tomto ohledu jeví spolupráce pěti největších světových úřadů duševního vlastnictví nazývaná IP5.

V souvislosti s prudkým růstem významu průmyslových vzorů v posledních letech je třeba harmonizace i v této oblasti. Stejně jako v případě patentů je hmotněprávní harmonizace otázkou spíše vzdálené budoucnosti, avšak harmonizace formálních a procedurálních otázek ochrany průmyslových vzorů bychom se měli dočkat zanedlouho. Vzhledem k potřebám výrobců by měl být také co nejdříve vytvořen

²⁰⁸ Anti-Counterfeiting Trade Agreement.

v rámci WIPO jednotný elektronický registr průmyslových vzorů, který by umožňoval snadné ověření již zapsaných designů.

Dalším konkrétním návrhem z hlediska de lege ferenda je redukce poplatků v rámci systému PCT. Přestože by bylo oprávněné očekávat při užití tohoto systému úsporu nákladů, nemusí tomu tak být vždy. Zejména v případě, kdy je požadována ochrana v menším počtu zemí, vyplatí se více přímé přihlášky. Výše poplatků také dopadá nejvíce na malé a střední podnikatele, pro které se stává bariérou v přístupu k patentové ochraně. Ti přitom představují v inovačním procesu velmi významný článek.

Kromě otázky nákladů existuje obecně ze strany přihlašovatelů tlak zejména na jednoduchost a rychlost zápisných řízení, který může u některých statků souviset i se zkracující se životností daných řešení v návaznosti na technologický rozvoj. Počty přihlášek však neustále rostou a zápisné úřady jsou většinou zahlceny. V určitých případech lze zvážit zavedení prvků registračního principu, obecně je však třeba spíše zvýšit efektivitu systémů, aby rychlost řízení byla vyhovující, a současně došlo i k zachování důsledného formálního i věcného průzkumu. Je totiž nutné zabránit udělování ochrany v případech, které nejsou zápisu hodné. Udělováním takových zápisů se jednak “zaplevelují” rešeršní databáze a navíc může docházet k rozvoji nežádoucích jevů, jako je monopolizace bagatelních řešení či třeba tzv. “trademark dilution”, “evergreening” či “patent trolling”. V souvislosti s výše uvedeným je třeba diskutovat například i otázky samotné zápisné způsobilosti, respektive patentovatelnosti, a to zejména v případě softwaru. Ke zvýšení efektivity mezinárodních systémů mohou přispět jednak dokonalejší systémy třídění a jednotné registry umožňující snadné rešerše s vysokou relevancí výsledků.

Ze všech úhlů pohledu se mezinárodní systém ochrany průmyslového vlastnictví musí snažit o vyváženost, na kterou je přímo navázán prospěch celé společnosti. Systém musí být v rovnováze, tak aby na jedné straně plnil motivační roli, avšak aby se na straně druhé sám nestal překážkou dalšího rozvoje. Aby z něj mohly čerpat výhody nejen státy rozvinuté, ale i státy rozvojové, kterým může pomoci na cestě za hospodářským růstem. A konečně aby přinášel dostatečnou ochranu podnikatelské činnosti a zároveň také benefity i spotřebitelům, v podobě kvalitního, moderního a bezpečného zboží.

Seznam zkratek

- ACTA - Anti-Counterfeiting Trade Agreement (Obchodní dohoda proti padělatelství)
- ADR - Alternative dispute resolution (Alternativní metody řešení sporů)
- ARIPO - African Regional Industrial Property Organization
- BASCAP - The Business Action to Stop Counterfeiting and Piracy
- BIRPI - United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property
- CTM – Community trademark (Ochranná známka společenství)
- DLT – Design Law Treaty
- EPÚ – Evropský patentový úřad
- EPO – Evropská patentová organizace
- GATT - General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda na clech a obchodu)
- ICC - International Chamber of Commerce (Mezinárodní obchodní komora)
- IPC – International Patent Classification (Mezinárodní patentové třídění)
- ISA - Orgán pro mezinárodní rešerši
- NGO - Non-governmental organization (Nevládní organizace)
- OAPI - Organisation Africaine de la Propriété Intellectuelle
- OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
- OHIM - The Office of Harmonization for the Internal Market (Úřad pro harmonizaci ve vnitřním trhu)
- PCT - Patent Cooperation Treaty (Smlouva o patentové spolupráci)
- PLT - Patent Law Treaty (Smlouva o patentovém právu)
- SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie
- SPLT – Substantive Law Treaty
- STLT – Singapore Trademark Law Treaty
- TLT – Trademark Law Treaty (Smlouva o známkovém právu)
- TRIPS - The Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights (Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví)
- UPOV International Union for the Protection of New Varieties of Plants (Unie na ochranu práv k novým odrůdám rostlin)

WIPO - World Intellectual Property Organization (Světová organizace duševního vlastnictví)

WTO - World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

Použitá literatura

Knihy a publikace:

ATHENAEUS. *The Deipnosophists; Or, Banquet of the Learned*. Přeložil Charles Duke YONGE. Londýn: H.G. Bohn, 1854.

BOHÁČEK, Martin a Ladislav JAKL. *Právo duševního vlastnictví*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0463-4.

BOHÁČEK, Martin. Obecné otázky nového občanského zákoníku z hlediska práv k duševnímu vlastnictví. In: *Nový občanský zákoník a duševní vlastnictví*. 1. vyd. Editor Ladislav Jakl. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2012. ISBN 978-80-86855-87-5.

BODENHAUSEN, G.H.C. *Guide to the application of the Paris Convention for the Protection of Industrial Property as revised at Stockholm in 1967*. Ženeva: United International Bureaux for the Protection of Intellectual Property, 1991. ISBN 92-805-0368-5.

BLIND, Knut, Jakob EDLER a Michael FRIEDEWALD. *Software patents: economic impacts and policy implications*. Northampton, Mass.: Edward Elgar, c2005, xi. ISBN 18-454-2488-3.

CORREA, Carlos María a Abdulqawi YUSUF. *Intellectual property and international trade: the TRIPs agreement*. 2. vyd. Alphen aan den Rijn, Netherlands: Kluwer Law International, c2008, xxvii. ISBN 978-904-1124-296.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. Perspektivy rozvoje mezinárodního práva duševního vlastnictví v kontextu bilateralismu. In: KŘÍŽ, Jan. *Aktuální otázky práva autorského*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-802-4615-288.

DOBŘICHOVSKÝ, Tomáš. *Moderní trendy práv k duševnímu vlastnictví: v kontextu evropského práva, dohody TRIPs a aktivit WIPO*. Praha: Linde, 2004. ISBN 80-720-1467-6.

HADEYER, Christian. *Praxishandbuch Markenrecht: Markenrecherche - Markenmeldung - Markenschutz*. Heidelberg: Redline Wirtschaft, 2006. ISBN 978-363-6013-767.

HÁK, Jan. *Známkové právo v mezinárodních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 987-80-7380-364-3.

HÁK, Jan. *Úvod ke studiu patentového práva*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-807-3803-636.

HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 2., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2011, xxvii. ISBN 978-80-7400-417-9.

HOŠKOVÁ, Marta. *Mezinárodní patentová ochrana - PCT*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010. ISBN 978-80-86855-60-8.

HURD, Ian. *International organizations: politics, law, practice*. New York: Cambridge University Press, 2011. ISBN 05-211-4737-9.

ICC. *The ICC intellectual property roadmap*. ICC, 2012, s. 36-37. ISBN: 978-92-842-0143-3.

IDRIS, Kamil. *Intellectual Property - A Power Tool for Economic Growth (Overview)*. Ženeva: WIPO, 2003. ISBN 92-805-1231-6.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana vynálezů a užitných vzorů: vypracování jejich popisů a nároků na ochranu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-74-5.

JAKL, Ladislav. *Právní ochrana duševního vlastnictví*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-78-3.

JAKL, Ladislav a Václav JANSÁ. *Úvod do systému právní ochrany průmyslového vlastnictví*. 2., přeprac. a dopl. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2010. ISBN 978-80-86855-65-3.

JEFFERSON, Thomas. *The Writings of Thomas Jefferson, Memorial Edition*. Editoři LIPSCOMB a BERGH. Washington, DC: 1904, sv. 11, s. 201.

JENERÁL, Emil. *Evropský a eurasijský patentový systém*. 1. vyd. Praha: Metropolitní univerzita Praha, 2011. ISBN 978-80-86855-73-8.

KNAPPOVÁ, Marta, Jiří ŠVESTKA a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné*. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Editor Marta Knappová, Jiří Švestka, Jan Dvořák. Praha: ASPI, 2005. ISBN 97880735712761.

KONGOLO, Tshimanga. *Unsettled international intellectual property issues*. Austin: Wolters Kluwer Law, c2008, xxiii. ISBN 978-904-1126-412.

KOUKAL, Pavel. *Právní ochrana designu - průmyslové vzory, autorská díla*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, xv. ISBN 978-807-3578-862.

KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009. ISBN 978-807-3801-717.

MAJERČÍK, Ľubomír. Světová obchodní organizace. In: *Mezinárodní organizace*. 1. vyd. Editoři: Hynek Baňouch, Martin Fedorko. Brno: Masarykova univerzita Brno, Mezinárodní politologický ústav, 2001. Studie. ISBN 80-210-2474-7.

MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4474-6.

MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 92-805-1257-9.

MAISNER, Martin. *Základy softwarového práva*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011, xv. ISBN 978-80-7357-638-7.

OECD. *Economic Impact of Counterfeiting and Piracy*. Paříž: OECD Publications, 2008. ISBN 978-92-64-04551-4.

OPLTOVÁ, Milena, Karel KNAP a Otto KUNZ. *Průmyslová práva v mezinárodních vztazích*. 1. vyd. Praha: Academia, 1988,

SLOVÁKOVÁ, Zuzana a Ladislav JAKL. *Průmyslové vlastnictví*. 2., dopl. a rozš. vyd. Praha: LexisNexis CZ, 2006. ISBN 80-869-2008-9.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír. *Ochrana a licencování počítačového programu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, xv. ISBN 978-80-7357-555-7.

TELEC, Ivo. *Tvůrčí práva duševního vlastnictví*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1994. ISBN 808576511x.

TRIMBLE, Marketa. *Global patents: limits of transnational enforcement*. New York: Oxford University Press, c2012, ix. ISBN 01-998-4068-7.

TRITTON, Guy a Richard DAVIS. *Intellectual property in Europe: the TRIPs agreement*. 2nd ed. London: Sweet, 2002. ISBN 04-216-4150-9.

TÝČ, Vladimír. *Průmyslová a autorská práva v mezinárodním obchodě*. Praha: Linde, 1997. ISBN 8072011022.

UNDP. *Making global trade work for people*. Sterling, Earthscan, 2003. ISBN 18-538-3982-5.

VOJČÍK, Peter. *Právo duševního vlastnictví: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-807-3803-735.

WALLERSTEIN, Mitchel B, Mary Ellen MOGEE a Roberta A SCHOEN. *Global dimensions of intellectual property rights in science and technology*. Washington, DC: National Academy Press, 1993. ISBN 0309048338.

WIPO. *Madrid Yearly Review: International Registrations of Marks*. Ženeva: WIPO, 2013. ISBN 978-92-805-2352-2.

WIPO. *Mezinárodní třídění obrazových prvků ochranných známek: (vídeňské třídění)*. 6. vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2007. ISBN 978-80-7282-067-2.

WIPO. *PCT Yearly Review: The International Patent System*. Ženeva: WIPO, 2013. ISBN 978-92-805-978-92-805-2343-0.

WIPO. *Understanding industrial property*. Ženeva: WIPO, 200u. ISBN 92-805-1257-9.

WIPO. *WIPO: A Users' Guide An Introduction to the Organization*. Ženeva: WIPO, 2012. ISBN: 978-92-805-2005-7.

WIPO. *WIPO intellectual property handbook: policy, law and use*. 2 vyd. Ženeva: WIPO, 2004. ISBN 978-92-805-1291-5.

WIPO. *2012: World Intellectual Property Indicators*. Ženeva: WIPO, 2012. ISBN 978-92-805-2305-8.

WTO. *The World Trade Organization in brief*. Ženeva: World Trade Organization, 2009. ISBN 978-92-870-3418-2.

WTO. *Understanding the WTO*. Ženeva: World Trade Organization, 2011. ISBN: 978-92-870-3748-0.

Odborné články:

BASCAP. *Global Impacts Study*. ICC/BASCAP, 2011.

DRAHOS, Peter. *Bilateralism in Intellectual Property*. 2001.

HÁK, Jan. Mezinárodní ochrana průmyslových práv In: *Aplikované právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2. ISSN 1214-4878.

HÁK, Jan. Potřebujeme definici pojmu průmyslové vlastnictví? In: *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2008, č. 4. ISSN 0862-8726.

HELPER, R. Laurence. *Regime Shifting: The TRIPS Agreement and New Dynamics of International Intellectual Property Lawmaking*. In: *The Yale Journal of International Law*, 2004.

HUJEROVÁ, Marcela: Singapurská smlouva o známkovém právu. In: *Průmyslové vlastnictví*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2007, č. 5-6. ISSN 0862-8726.

LUGINBÜHL, Stefan. *Das europäische Patent mit einheitlicher Wirkung (Einheitspatent)*. In: *Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht. Internationaler Teil*. 2013, sešit 4. ISSN 0435-8600.

MACGREGOR PELIKÁNOVÁ, Radka. Jakou definici průmyslového vlastnictví potřebujeme? In: *Právní fórum : český právnícký měsíčník*. Praha : ASPI Publishing, 2009, č. 2. ISSN 1214-7966.

MATTHEWS, Duncan. *NGOs, Intellectual Property Rights and Multilateral Institutions*. Londýn: Queen Mary, University of London, 2006.

OKEDIJI, L. Ruth. *Pendulum Swings in International Intellectual Property Protection*. 2004. In: University of Ottawa Law & Technology Journal.

PÍTRA, Vladimír. *K některým obchodním aspektům průmyslového vlastnictví*. In: Průmyslové vlastnictví. Praha: ÚPV, 1997, č. 3. ISSN 0862-8726.

POSPÍŠIL, Michal. Systém právní úpravy průmyslových práv. In: *Aplikované právo*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2003, č. 2. ISSN 1214-4878.

TELEC, Ivo. Duševní vlastnictví a jeho vliv na věc v právním smyslu. In: *Právní rozhledy : časopis pro všechna právní odvětví*. Praha: Verlag C. H. Beck, 2011, roč. 19, č. 12. ISSN 1210-6410.

TEMMERMAN, Michelangelo. *The Legal Notion of Abuse of Patent Rights*. 2011.

Právní předpisy:

Zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (účinný). In: *Sbírka zákonů*. 26. února 1964

Zák. č. 529/1991 Sb., o ochraně topografií polovodičových výroblů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 20. prosince 1991.

Zák. č. 207/2000 Sb., o ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 21. července 2000.

Zák. č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 31. prosince 2001.

Zák. č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sbírka zákonů*. 19. prosince 2003.

Zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 22. března 2012.

Úmluva o zřízení Světové organizace duševního vlastnictví ze dne 14. 7. 1967.

Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví ze dne 20. 3. 1883.

Madridská dohoda o potlačování falešných nebo klamavých údajů o původu zboží ze dne 14. 4. 1891.

Madridská dohoda o mezinárodním zápisu továrních nebo obchodních známek ze dne 14. 4. 1891.

Protokol k Madridské dohodě o mezinárodním zápisu ochranných známek sjednaný v Madridu dne 27. 6. 1989.

Smlouva o známkovém právu (TLT) ze dne 27. 10. 1994.

Smlouva o patentové spolupráci (PCT) ze dne 19. 6. 1970.

Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu ze dne 31. 10. 1958.

Niceská dohoda o mezinárodním třídění výrobků a služeb pro účely zápisu známek ze dne 15. 6. 1957.

Budapešťská smlouva o mezinárodním uznávání uložení mikroorganismů k účelům patentového třídění ze dne 28. 4. 1979.

Štrasburská dohoda o mezinárodním patentovém třídění ze dne 24. 3. 1971.

Locarnská dohoda o zřízení mezinárodního třídění průmyslových vzorů a modelů ze dne 8. 10. 1968.

Haagská dohoda o mezinárodním přihlašování průmyslových vzorů a modelů ze dne 6. 11. 1925.

Ženevský akt Haagské dohody o mezinárodním zápisu průmyslových vzorů ze dne 2. 7. 1999.

Vídeňská dohoda o zřízení mezinárodního třídění obrazových prvků ochranných známek ze dne 12. 6. 1973.

Smlouva o ochraně duševního vlastnictví u integrovaných obvodů ze dne 26. 5. 1989.

Smlouva o patentovém právu (PLT) ze dne 1. 6. 2000.

Singapurská smlouva o známkovém právu (STLT) ze dne 28. 3. 2006.

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizace ze dne 15. 4. 1994.

Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví ze dne 15. 4. 1994.

Úmluva o udělování evropských patentů ze dne 5. 10. 1973.

Londýnská dohoda o překladech evropských patentů ze dne 17. 10. 2000.

Úmluva na ochranu nových odrůd rostlin ze dne 2. prosince 1961

Dohoda o vzniku Africké organizace duševního vlastnictví OAPI ze dne 2. 3. 1977.

Dohoda o vytvoření Africké regionální organizace průmyslového vlastnictví ze dne 9. 12. 1986.

Smlouva o fungování Evropské unie.

Směrnice 2008/95/ES, o ochranných známkách.

Nařízení (ES) č. 207/2009, o ochranné známce Společenství.

Směrnice 98/71/ES.

Nařízení (ES) č. 6/2002.

Rozhodnutí Rady č. 2006/954/ES.

Nařízení Rady (ES) č. 1891/2006.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES.

Nařízení (ES) č. 510/2006.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1257/2012, kterým se provádí posílená spolupráce v oblasti vytvoření jednotné patentové ochrany.

Nařízení Rady (EU) č. 1260/2012.

United States Constitution

US Trade Act (1974)

Federal Trademark Dilution Act (1995)

Trademark Dilution Revision Act (2006)

Judikatura a spory:

Portugal – Patent Protection under the Industrial Property Act – Dokumenty WT/DS37

India – Patent Protection for Pharmaceutical and Agricultural Chemical Products – Zpráva odvolacího orgánu WT/DS50/AB/R ze dne 19. 12. 1997.

Indonesia – Certain Measures Affecting the Automobile Industry – Zpráva panelu WT/DS54/R, WT/DS55/R, WT/DS59/R, WT/DS64/R ze dne 2. 7. 1998.

Canada – Patent Protection of Pharmaceutical Products – Zpráva panelu WT/DS114/R ze dne 17. 3. 2000.

United States - Section 211 Omnibus Appropriations Act of 1998 – Zpráva odvolacího orgánu WT/DS176/AB/R ze dne 2. 1. 2002.

European Communities – Protection of Trademarks and Geographical Indications of Agricultural Products and Foodstuffs – Zpráva panelu WT/DS290/R ze dne 15. 3. 2005.

Canada – Term of Patent Protection – Dokumenty WT/DS170.

Rozsudek [2012] EWHC 1882 (Pat) ve věci Samsung Electronics Limited v. Apple Inc. ze dne 9. 7. 2012.

Internetové zdroje:

<http://aripo.org>

<http://bundestag.de>

<http://www.eapo.org/>

<http://ec.europa.eu/>

<http://www.epo.org/>

<http://eur-lex.europa.eu/>

<http://www.europarl.europa.eu/>

<http://www.oapi.int/>

<http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

<http://oecd.org>

<http://un.org>

<http://upov.int>

<http://www.upv.cz>

<http://uspto.gov>

<http://wikisource.org/>

<http://wipo.int>

<http://who.int>

<http://www.wto.org>

Resumé

Cílem této práce je poskytnout komplexní a co možná nejaktuálnější pohled na ochranu průmyslového vlastnictví v mezinárodním právu. Detailně jsou rozebrány relevantní mezinárodní dokumenty a opomenuty nebyly ani aktuální otázky a budoucí vývoj v oblasti průmyslových práv.

Úvod se snaží především vyzdvihnout důležitost ochrany průmyslového vlastnictví v dnešní době. K tomu předkládá i mnoho statistických dat.

V první kapitole jsou stručně zmíněna některá praktická, historická a právně filosofická východiska ochrany duševního vlastnictví a rozvoje jejího mezinárodního aspektu.

Samotný pojem průmyslového vlastnictví je náplní kapitoly druhé. Její první část se snaží o obecnou definici, zatímco druhá část analyzuje text vybraných mezinárodních smluv, které většinou vymezují průmyslové vlastnictví výčtem.

Třetí kapitola se věnuje historicky nejdůležitějším dokumentům pro oblast průmyslového vlastnictví - Pařížské unijní úmluvě a Dohodě TRIPS, přičemž se soustředí na v nich obsažené principy.

Mezinárodní organizace a jejich role v systému ochrany duševního, respektive průmyslového vlastnictví, představují téma kapitoly čtvrté.

Následující kapitoly 5-13. se soustředí na jednotlivé předměty ochrany průmyslového vlastnictví, související mezinárodní smlouvy a aktuální otázky. Konkrétně se jedná o vynálezy, užité vzory, průmyslové vzory, topografie polovodičových výrobků, odrůdy rostlin, ochranné známky, označení původu a zeměpisná označení, obchodní jméno, obchodní tajemství a know-how.

V dnešním globalizovaném světě je efektivní systém mezinárodní ochrany duševního vlastnictví zcela nepostradatelný. Je však třeba, aby si zachovával svoji

vyváženost a poskytoval výhody všem zúčastněným. Musí z něj těžit podnikatelé i spotřebitelé, státy rozvinuté i rozvojové a konečně i společnost jako celek.

Abstract

The aim of this thesis is to provide complex and where possible the most up-to-date view on industrial property protection in international law. Relevant international documents are discussed in detail and even emerging issues and future development in the field of industrial property haven't been forgotten.

The first chapter is introductory and aims to highlight the importance of industrial property these days. Therefore it presents lot of statistical data.

In the second chapter some practical, historical and law-philosophical roots of intellectual property protection and its international aspect are briefly mentioned.

The term “industrial property” itself is presented and explained in the third chapter. The first part tries to give a universal definition, while the second part of the chapter involves analyzing the texts of chosen international treaties, which mostly define industrial property by enumeration.

The Fourth chapter is dedicated to the most historically significant documents in the field of industrial property - Paris Convention and TRIPS Agreement - and it focuses on their contained principles.

International organizations and their role in the system of intellectual or more precisely industrial property represent the topic of the fifth chapter.

The following chapters 6-14 concentrate on the individual objects of industrial property protection, related international treaties and current issues. Specifically on inventions, utility models, designs, layout designs, plant varieties, trademarks, appellations of origin and geographical indications, trade names, trade secrets and know-how.

In today's globalized world an effective system of international intellectual property is absolutely indispensable. However, it's necessary for it to keep its balance and to provide benefits to all involved subjects, such as businessmen and consumers, developed and developing countries, and finally the whole society - they all have to profit from it.

Klíčová slova:

ochrana průmyslového vlastnictví, mezinárodní právo, TRIPS

Keywords:

industrial property protection, international law, TRIPS

Název práce v anglickém jazyce:

Industrial Property Protection and International Law